

renaștere românească, integrare europeană

Concursul nostru—AUTORI: COPIII!

Ediția a XVI-a

Tudor PĂTRAȘCU :

„La țară”

Fiecare instituție sau întreprindere, orice manifestare sau acțiune colectivă organizată periodic își poate rememora acum istoria proprie. Oricît de mărunte, de neînsemnate, faptele s-au derulat numai după zăbrelile în care se izbeau, și nu o dată se stingeau adevăratele noastre gânduri și sentimente. Și concursul „Autori : copiii !”, de la debutul său din 1975, își are „arhiva” sa.

Ce cuvinte defineau copilăria în epoca roșie? „Miraculos, fascinant, tărîm de basm”, „oază de liniște și puritate”, „planetă a bucuriei și fericirii” etc., etc. Lentilele roz-azurii funcționau perfect, neîncetat lustruite. Prin ele nu pătrundeau frica, uritul, cruzimea, absurdul și altele asemenea, firești și ele în evoluția normală a copilăriei pămîntenilor. Aceste stări, reale și dure-roase în concretetea lor, dispăruseră fără urmă iar cuvintele care le numeau dormeau uitate în dicționar. Cînd și cînd însă, unii candidați ai concursului nostru îndrăzneau să deschidă poarta adevărului: răul pulsa alături de bine. Prevăzători, le puneam deoparte lucrările, citite pînă la ultimul rînd. Dacă probau talent, îi puteam premia, ceea ce am și făcut, dar nu și publica. Aproape în fiecare an, după 1 iunie, telefoanele redacției zbîrnieau și scrisorile se adunau: de ce în pagina întîi a revistei au apărut poezii patrio-

tice recompensate cu mențiuni sau premiul III, iar din lucrările distinse cu premii speciale sau I nu se vede nici un rînd? Puteam răspunde că singura stare legală de spirit a copilăriei este fericirea entuziast clamată? O fericire deplină în care erau obligați să se scalde „voioși” toți copiii patriei? Nu eram nici eroi, nici sinucigași. O scuză aveam însă: ștacheta noastră nu cobora. Oricît de păunescian-vadimist i-ar fi sunat stihul de

conomic-financiare, am „sărit” o ediție. Răgaz prielnic reînvățării și acceptării adevărului întreg și despre prima vîrstă a omului. Care poate fi fericită sau nefericită. Veselă sau tristă. Generoasă sau avară. Pură sau maculată.

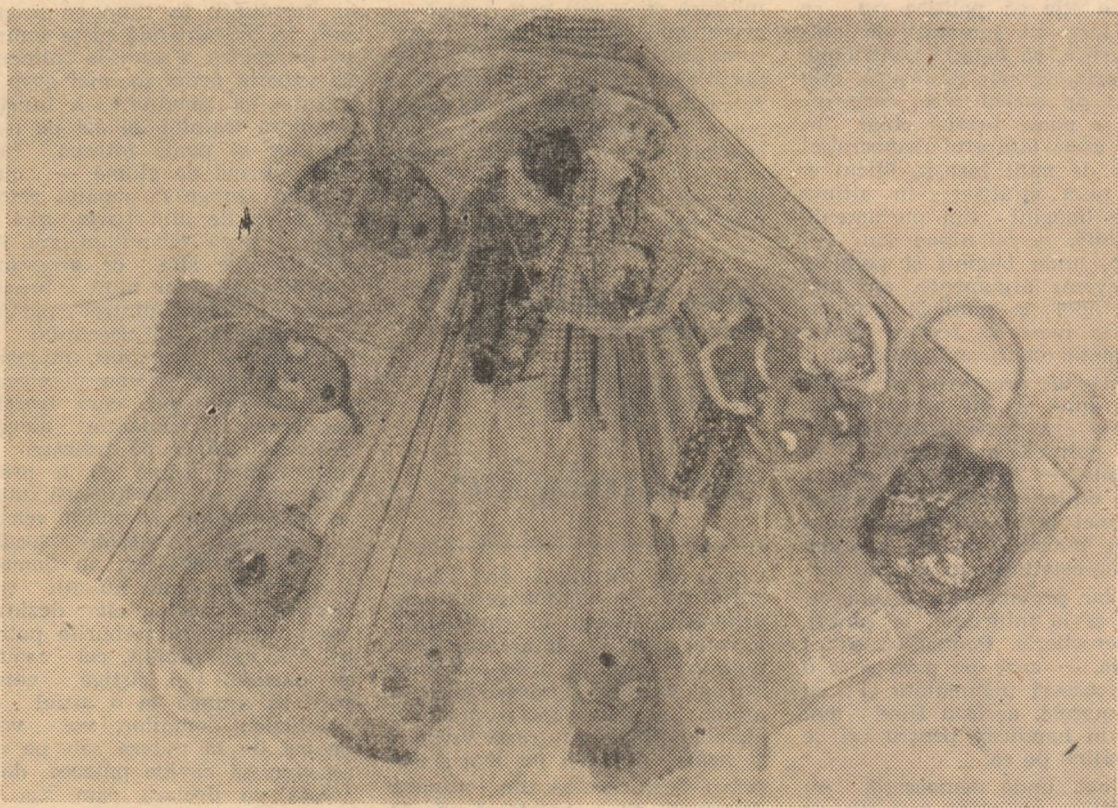
După jurizarea lucrărilor primite la cea de a XVI-a ediție a concursului „Autori : copiii !” am constatat că cine a știut să deschidă larg poarta adevărului, a deschis și poarta posibilităților, cum scria undeva Th. Mann. Dincolo de care s-au ivit șansa, succesul, premiul. Cine a rămas la entuziaște compuneri cu cea mai întâmplătoare întimplare din vacanță, cu anotimpuri, cu peisaje, cu blocuri sau cu tractoare etc., a ratat. Cu lauda cuvenită trudei dumneavoastră insuficient răsplătită, stimați colegi de la catedră, vă sugerăm să sechestrați toți ochelarii cu lentile roz-azurii, uitați prin ungherele școlii, ale bibliotecii sau ale minții. Lăsați-i pe copii să observe lumea cu neiertarea privirii dintii. Cea mai proaspătă, dar și cea mai crudă, cea mai adevărată dintr-o viață de om. Imaginația să le cutreiere ne-strunită în albul paginii, biciuită doar de eternele valori umane. Cum au procedat, sintem convinși, și educatorii laureaților actuali ediții a concursului „Autori : copiii !”.

Virginia BURDUJA

Privirea dintii

slavă, dacă scînteia artistică nu pilpia, concurentul nu figura în palmares. La „Cutezători” sau la concursurile republicane „Tinere condeie”, mlădiță a „Cîntării României”, găsea audiență, la „Cronica” nu.

Asaltați de nesfirșirea exagerat de transparentă a orizontului, am trecut peste ediția jubiliară a concursului, a XV-a, din iunie '90, nu indiferenți. Mai curînd cu un interes acaparat exclusivist de politic. În vara lui '91, zguduți de seismee-

„Fantazie pe lac” — Atelierul de tapiserie, Clubul Copiilor, Iași

Foto Concurs „Autori : copiii !” — L. STRATULAT

Rugă

E noapte de-Nviere. Peste bătrînul Iași
Bat clopotele-n turlă, ce-alungă din mihnire...
O, Doamne, dă acestui atît de sfînt orăș
Măcar încă-un mileniu întreg de nemurire !

În țară-s patimi multe ce-agită iar minii
Și mărul de discordii se-aruncă între frați...
O, Doamne, dă acestei frustrate României,
Sfînt drept la nemurire sub arcul de Carpați !

Mihaela-Cătălina CABA
— Iași —

Divertisment

Revoluțiile se desfășoară
în colțurile întunecoase ale cartierelor
Unde chiotele tăcute de mitralieră
Stîng luminările aprinse pe morminte
Cu truda morților.

Honorius MICU
— Năsăud —

De ce nu votează ieșenii

Mă număr printre cei care, în diverse împrejurări ante și post-revoluționare, am luat apărarea ieșenilor sau am încercat să le motivez poziția oarecum inconfortabilă față de alte orașe precum Timișoara, București, Brașov (nu și Cluj, însă) cu care simțeam mereu în competiție de orgoliu, dar care ne-au dat lecții cel puțin în ceea ce privește exercitiul democrației. Cum Iașul mi-a căzut de multă vreme cu tronc, sigur că m-am simțit lezat în sentiment de fiicare dată când urbea mea dragă a călcat în străchini. Tot atât de adevărat este că am făcut și exerciții de ironie sau am avut pușcări de indignare la adresa ieșenilor dar, cum mă identific cu ei, rezultă că nu m-am cruțat nici pe mine însumi.

Cele mai multe oale le-am spart noi, ieșenii, în Duminica Orbului și ne-au trebuit 2 ani ca să înțelegem că atunci am dat cu bita-n baltă. Estimp, mulți ne-am comparat cu vasluienii și botoșănenii, confundând în mod voit natalitatea cu mentalitatea. Faptul că un anumit domn a fost tovarăș cu noi, la Iași, ne-a fixat pe o anumită parte a baricadei unde, de altfel, am și

stat multă vreme. Dar cum cui pe cui se scoate, tot acel tovarăș-domn a fost cel care ne-a repus (fără să vrea) în rind cu lumea, având ideea de a ne vizita, recent, orașul. Dacă în aprilie '90, orașul tot ieșise-n stradă, să-l vadă și să-l aclame, în aprilie '92, abia dacă au ieșit câteva sute, mai mult furioși decât curioși. În 2 ani ieșenii au înțeles să nu se mai lase îmbătați cu apă de trandafir. Enthusiasmul cu care au votat, în proporție de masă, în mai '90, s-a erodat încet dar sigur, pe fondul unei dezamăgiri generale care nu putea să nu-i afecteze și pe ieșeni. Deocamdată simțeam în faza replierii, ca o armată care a înaintat prea mult în deșert, fără a-și asigura cel puțin rezervele de apă.

Apoi, pentru ieșean, exercitiul democrației pare, dacă nu inutil, cel puțin oșobitor. E drept că, în 4 luni, circa 100 000 de ieșeni au mers de 5 ori la vot, să-și aleagă primarul. 119 000 s-au abținut, ignorându-i sau amuzându-se (căci ieșeanul are umor) pe seama celor 100 000 de... proști care, au-n au treabă, duminica se duc să-și depună buletinul, ca niște pronosportști.

Dacă nu „iese” săptămîna asta, poate săptămîna viitoare... Nu contează că fiecare „distracție” de acest fel a costat câteva milioane, alina timp cit nimeni nu și-a băgat mina în buzunar.

Chestia cu capra vecinului... Acum, în sfîrșit, cei 119 000 de ieșeni necombatanți pot să doarmă liniștiți, să-și cultive grădina, via și livada sau să ia să la iarbă verde: peste două duminici vom avea primar. Presupun că vor participa la vot tot cei obișnuși deja cu această... muncă. Rămînînd doar 2 candidați, cei 100 000 de alegători consecvenți se vor împărți în două părți aproximativ egale. În acest caz, noul primar va fi alesul a circa 50 000 de ieșeni — la un oraș cu 330 000 de locuitori, dintre care 219 000 cu drept de vot. Mai presupun că, în scurtă vreme, mulți dintre cei 119 000 care n-au participat la nici un tur de scrutin se vor duce cu jalba-n proțap la primărie, vor avea revendicări, reclamații, contestații (probabil, îndreptățite), e posibil să ceară chiar demisia primarului. A unui primar pe care nu l-au ales niciodată și care nu le reprezintă interesele.

Îi va putea convinge cineva că nu poți să revendici, atîta timp cit n-ai investit nimic? Mă îndoiesc. Deci exist.

Nicolae TURTUREANU

Brize

Parghel, Tarași, Cristea,

trei din noua generație de profesori ai Academiei de artă din Iași au expus pictură, grafică, sculptură, la Cupola, într-o juxtapunere pe cit de insolită, pe atît de atrăgătoare. Oricum, diversificarea modalităților de exprimare e, dintr-o dată, un bun cîștigat de arta practică în orașul care se dovedește a fi perpetuu producător de talente.

Virgil Parghel, după o îndelungă experiență eminentamente realistă, divulgată în citeva expuneri răzlețe, dar și într-o probantă expoziție personală de acum cîțiva ani în aceeași galerie Cupola, deci după arderea unei etape naturiste, simte acum nevoia unei respirații mai libere, apelînd la sugestiile deja „clasicului” pop-art, asumîndu-și-le și producînd piese în regim personal. Grupate în citeva serigrafii, pinzele acestea de dimensiuni relativ mici își propun să exploreze, a cita oară!, expresivitățile materialului, de la consistența pastei de tub, la hiperconsistența boabelor (de griu?) sau a unor căpăcele defazefectate. În compoziții strîns ținute coloristic, meticolos orchestrate, tratate fie strict constructivist, fie gestual. E, probabil respiro-ul pe care pictorul riguros și-l îngăduie înaintea unei noi experiențe de substanță.

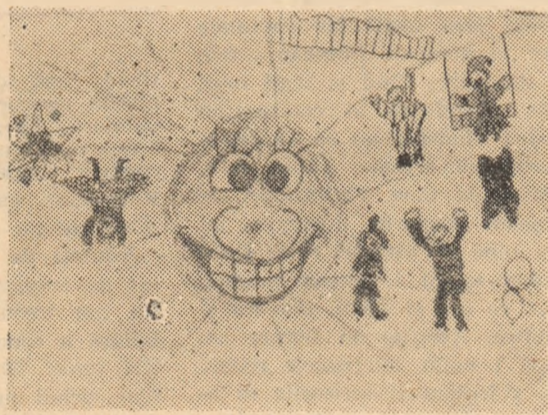
Mihai Tarași își păstrează, intact, apetitul pentru scrutarea realului, deja vădit în aparițiile sale de pînă acum. E o scrutare dusă pînă la acribii maniacale, din care însă tinărul pictor își articulează un demers extrem de rafinat dar și de incitant, în aceeași măsură. Guașa, tușul, cărbunele sînt convocate acum de pictorul pastelor dense pentru a-i astîmpăra setea de finețuri în investigarea peisajului, fie el voit monumental

sau doar umil habitual. Copaci, garduri, streșine, iarbă, prundișuri sînt tot atîtea repere rivnite de acest artist sensibil și serios.

Sculpturile lui **Simion Cristea** încearcă o conciliere, plasîndu-se, cu moliciunile lor, între celelalte două medii, de altfel ireconciliabile. Plasîndu-se în atractivul capitol al sculpturii mici, piesele lui Simion Cristea dispun de înseși șansele acestui gen cîndva uitat (în favoarea gigantismului festiv) și se împlinesc în chiar datele lor intrinseci. Un duh de sacralitate păgînă învaluieste aceste forme imaginate — pentru că e vorba de o sculptură imaginară — răspîndind, parcă, prin polisarea lor manuală, un balsam de încăpere cu racle, cu chivoturi.

„Experimentul” de la Cupola merită urmărit și în virtualitatea sa extrem de promițătoare.

Val GHEORGHIU

Ana MORARU:

„Soarele guvernantă”

Se știe că politica nu se face cu jumătăți de măsură, că bătălia pentru putere, oriunde s-ar desfășura, este un fel de război rece, care repede se poate încălzi chiar în țările unde alfabetul democrației a fost de mult însușit. Micul ekran ne-a înfățișat în ultima vreme imagini din parlamente onorabile, ca cel nipon sau cel italian, unde pumnii și palmele au devenit argumente, am mai văzut apoi pe scutierii francezi ieșiți la lucru și, recent, poliția și armata americană, potolind o răscoală de proporții. În aceste scene dure, ca în atîtea altele, politicul era prezent, mai precis, lupta politică în felurile ei veșminte — ideologice, economice, etnice, religioase ș.a.m.d. Deci nici la casele mari lupta pentru putere nu se consumă fără agresivități, nu numai verbale, iar protagoniștii ei pot recurge și la minciună, la șantaj, la exerocherie. Pentru că asta-i politica — care pe care — o luptă rarori pigmentată și cu ceva morală, aceasta fiind mai mult un handicap pentru cei ce se sprijină pe ea.

La noi, unde democrația nu s-a ridicat niciodată mai sus de interesele celor care o proclamau și generații întregi n-au avut parte decît de dictatură (regală,

militară și — cea mai neagră — comunistă) lucrurile sînt și mai complicate. Apariția a zeci de partide cu lideri improvizati și zgomotoși, care, în loc de argumente credibile, au lansat doar sentințe, într-o deșantată demagogie, au buimăcit chiar de la început un electorat scîrbit de minciunile servite o viață in-

Urme pe zăpadă

Cumplita dezamăgire

treagă de dictatură. În mare parte, așa se explică rezultatele primelor alegeri, la care omul a votat fără să cîntărească prea mult ce șanse va avea existența lui cu cei aleși. Puterea formată atunci l-a dezamăgit trepat, iar el, alăgătorul, s-a trezit învaluit și apăsător de griji nu mai puțin grave decît acelea din timpul dictaturii. El a constatat că, de jos și pînă sus, mulți ajunși în diferite posturi s-au căpătuit repede prin tot felul de abuzuri

și ilegalități, în timp ce economia, în loc să arate niște semne de întremare, a ajuns la faliment. El suportă acum tot mai greu și inflația, și șomajul, s-a învățat cu ideea traiului de azi pe mine, dar se poate întreba fără nici o urmă de glumă — cine va mai ajunge la capătul reformei? Pe de altă parte, nici o poziție, prea fărîmițată, nu i-a propus cine știe ce programe credibile, ci mai mult lucruri generale. Lupta dintre partide și partidulețe s-a accentuat și s-a urîțit și mai mult, mineriadele au băgat spaima în electorat, iar individul, care trebuie să opteze la viitoarele alegeri generale, trăind ce trăiește și întîlnindu-se zilnic cu o presă pusă parcă să bălăcărească totul, se îndepărtează de politic scîrbit și dezamăgit. Alegerile locale, cu absentismul lor, au demonstrat cu prisosință nu atît trezirea electoratului, cît dezinteresul lui pentru treburile politice. Tot mai necăjit, cel asaltat de partide, să-i cîștige votul, pare să ajungă la o astfel de concluzie: domnilor, voi vota pe cel de la putere sau pe cel ce vrea să cîștige puterea, dacă acesta va declara cam așa —

Corneliu ȘTEFANACHE

(continuare în pag. 5)

Însemnări ieșene

Ca în timpul fostelor ședințe p.c.r.

...cînd unii, după ce luau cuvîntul și ridicau în slăvi justiciile tezelor și principiilor desprinse din documentele de partid, se grăbeau să treacă la citirea, pe furis, a ziarului „Sportul”, iar alții să prindă un pui de somn, într-o atmosferă generală de lincezeală a minții și cumplită nepăsare față de adevăratele probleme ale realității din jur — așa arată și imaginea de astăzi a Camerei Deputaților, unde-i vedem „la lucru” pe aleșii poporului. Televiziunea a făcut un lucru bun arătînd astfel de imagini. Și culmea e că respectivii tovarăși se mai și supără! Că așa ceva ar fi, chipurile, lipsă de respect față de... instituția parlamentară. Dar, domnilor deputați, nu de instituția ca atare e vorba, ci doar de unii dintre dumneavoastră. Fiindcă nu scrie nicăieri că la această instituție... obiectul muncii ar fi cititul ziarului în proporție de masă. Nu pentru așa ceva și-a făcut țara o asemenea instituție!

E dezolant ceea ce se întîmplă în Camera Deputaților. Dezolant și revoltător. Ceartă între toți, de nu se mai înțelege nimeni cu nimeni. Pur și simplu, ceartă ca la ușa cortului. Iar de cînd cu spargerea F.S.N.-ului, practic asistăm la un adevărat război al atacurilor la persoană și al invectivelor. Tovarăși de drum o vreme destul de lungă, cei ce și-au zis „emanații revoluției”, al căror principal argument în fața alegătorilor a fost îndemnul la „consens general”, ca simplă lozincă electorală, bineînțeles, iată-i că astăzi se ceartă între ei mai rău ca în cearta cu opoziția. Și măcar dacă motivele de ceartă ar fi de interes real — idei, principii, programe care să scoată țara din marasmul economic în care se află și în care au adus-o chiar ei înșiși. Dar, nu, nici vorbă de așa ceva, totul e doar o luptă oarbă pentru putere. Plus faptul, de aceeași gravitate în privința lipsei de răspundere, că nici în cadrul opoziției lucrurile nu stau mai bine. Și în rîndurile acesteia, la fel, rupturi de tot felul și certuri violente. O atmosferă generală ca la spartul tirului. Și, din păcate, se încearcă pe toate căile, cu disperare, prelungirea unui tirg care nu mai funcționează, căzut în haos. Ca o roată pătrată care vrea să mimeze mersul istoriei.

Atît de mult s-a urmărit tergiversarea alegerilor în țara aceasta, încît acum nu aminarea în sine — mereu prelungită — e marea noastră durere, ci cauza ei; în fapt, această aminare este doar efectul unei cauze care ar trebui să ne îngrijoreze: ce fel de oameni politici avem. Nu mai contează dacă vom alege în iulie, în septembrie, sau chiar în 1993!, ci altceva mult mai important și mai grav: pe cine vom alege? Tot pe acești tovarăși care astăzi nu fac altceva decît să-și vadă de interesele lor de grup sau personale — și care atunci cînd nu vorbesc, spre a se certa, citesc ziarul, din simplul amuzament sau pentru a-și îmbogăți cultura generală? Nu vreau să spun că în actualul Parlament nu ar exista și oameni de calitate. Există asemenea oameni, care s-au afirmat ca adevărate personalități politice, și tot respectul pentru domniile lor, ca și pentru instituția pe care o reprezintă. Numai că sînt foarte puțini, din nefericire. Nu mai mult de circa 20 la sută. Dar ce facem cu ceilalți — 80 la sută? Îi vom alege tot pe ei, ademeniți de lozincile lor înșelătoare?

Iar răspunsul e simplu: cei ce au tot aminat alegerile să nu mai fie re-aleși. Mai ales că asta aduce aminte de niște mai vechi lozinci care îi dau fiori pe șira spinării: „Re-ales, re-ales / La al XIII-lea Congres!”. Nu de alta, dar s-ar putea ca în viitorul Parlament să vedem lucruri și mai interesante: aleși ai poporului citînd... nu „Gazeta sporturilor”, ci „Știința”.

Vasile CONSTANTINESCU

Din nou... Duminica Orbului

Un absentism periculos și în mare parte previzibil a caracterizat și acest ultim scrutin, în alegerile locale din puțin norocoasa Duminică a Orbului. Avem în Iași o populație indiferentă, dezabuzată și debusolată, care, între o bere și doi mici la iarbă verde sau altă activitate similară și exercitarea unui drept constituțional care implică o atitudine civică responsabilă, a preferat, într-o majoritate covârșitoare, varianta ierbivoră a unui pășunism păgubos.

Absenteismul și din această rundă denotă imaturitatea politică și o ciudată nepăsare economică din partea a mai bine de jumătate din locuitorii cu drept de vot ai tirgului.

Dacă în vremea „regretatului” absentismul putea fi definit ca o atitudine, știut fiind că indiferent de participare tot „ai noștri” ar fi cîștigat, acum din contră, lipsa de la urne nu poate decît să ne defavorizeze; să mențină orașul într-o continuă stare de provizorat, să perpetueze cheltuielile din bugetul primăriei pentru alegeri, milioane utilizabile în atîtea alte domenii, de la șosele la locuințe, pentru că bugetul, o știm cu toții, este oricum insuficient. Ce-i mai trist e că tineretul, primul interesat în schimbare, nu s-a prezentat să-și exercite acest drept, singurul care ne poate da șansa democratizării. Dacă un primar, cum a fost Uncheșel, a putut fi schimbat și datorită unor mișcări de stradă, după alegeri, expresie a opiniei publice, nu va mai fi cu puțință, sau mai bine zis ieșirea în stradă nu va mai fi o soluție viabilă în acest sens.

Ne place sau nu, la următorul tur de scrutin, cînd conform legii electorale au rămas la concurență primii doi clasați, ne vom trezi obligați a urma, datorită absentismului, care probabil va fi și mai accentuat, hotărîrea minorității.

Neimplicarea și conservatorismul moldoveanului sînt bine cunoscut, dar nu la fel de benefice întru democrație.

Putem considera acest șir de prezentări la urne, din acest an pentru ieșeni, ca un test în vederea alegerilor generale. Alegeri care vor avea loc la o dată extrem de incertă. Atît parlamentul cît și președintele vrînd a-și perpetua prezența în plușatele fotolii. Puțin le pasă de nenumăratele semnale interne și externe care cer alegeri generale de urgență. Interesele lor primează față de cele naționale.

Duminica Orbului la Iași a subliniat că opiniile electoratului față de cealaltă Duminică electorală a Orbului s-au modificat, nu atît în conștientizarea că șansele schimbării ar putea fi date de cîștigul în alegeri a opoziției unite, ci în pierderea încrederii în valabilitatea și valențele democratice ale votului.

Să credem că la alegerile generale nu vom avea parte de acești absentism?

C. M. SPIRIDON

CHIAR DACĂ ACUM

MINISTRUL FINANTELOR

E UN LIBERAL...

DORIN POPA: Domnule Cristian Hadji Culea, pe 1 decembrie 1991 ați fost numit la Ministerul Culturii director al Direcției Teatrelor, urmându-i domnului Mircea Ghiulescu de la Cluj. Ce-ați găsit în direcția de care vă ocupați în prezent?

CRISTIAN HADJI CULEA: AM găsit o lege a teatrelor interesantă și înțelept negociată cu foarte mulți directori din țară, lege a teatrelor care acum e pe cale să se transforme într-o lege a tuturor instituțiilor de cultură și asta înseamnă că e aproape valabilă. Din păcate, am găsit un lucru pe care mi-e teamă că o să-l și las în urmă — o lipsă de flexibilitate în gândirea economică românească, care se repercutează foarte dur și asupra mișcării teatrale. Nu vorbesc de cantitatea banilor.

— Cum adică să-l lăsați în urmă?

— Nu cred că, din poziția de director al teatrelor — și mi-e teamă că nici din poziții superioare — din Ministerul Culturii, s-ar putea imprima o gândire mai suplă. Chiar dacă acum ministrul finanțelor e un liberal, finanțele n-au nimic liberal. O să vă explic imediat. O mișcare teatrală interesantă trebuie să fie foarte flexibilă, deci chiar trebuie să poată apărea trupe de teatru alternative, în locuri neașteptate, trebuie să apară toate formele de teatru. În Vest, sint poate și altele. În măsura în care sint valide, trebuie să poată fi subvenționate, minim, dar să poată fi subvenționate, în timp ce ar trebui ca alte trupe stabile, în momentul asta, să poată decada din calitatea de subvenție. A decada cred că ne dă voie oricine, adică să nu se dea bani! Dar ca să poți să ajuți instituții pe care Ministerul Finanțelor le consideră independente de structura oficializată, asta nu e voie astăzi în România.

— În viitor cum va fi?

— Eu nu știu ce se va întâmpla după alegeri, dar, repet, la finanțe avem un ministru liberal.

— Aveți, după alegeri, vreo speranță?

— Presupun că e singurul lucru care mină oamenii în alegeri, o oarecare speranță de schimbare.

— Implicit criticați ceea ce se întâmplă acum. Vedeți că sinteți funcționar guvernamental?

— Da, sint funcționar guvernamental, dar prefer să părăsesc funcția guvernamentală decât să părăsesc teatrele al căror șef administrativ sint în momentul de față. Eu am acceptat postul asta pentru că sint conștient de ce are nevoie mișcarea teatrală. Nu altceva m-a îndemnat. Eram mai liber, mai frumos, mai deștept și mult mai puțin criticat ca regizor.

PARANOIA ÎNCEPE

DE LA CREDINȚA CĂ EȘTI MAI CALIFICAT DECIT ALȚII

— Să înțeleg că funcția de director al teatrelor e atât de grea?

— Nu, dar îți mănincă din libertate. A fost și o încercare pentru mine că mi-am dat seama în ce măsură e plăcut să fii șef și în ce măsură e plăcut să ai puterea, dar mi-am dat seama și că, regizor fiind, aveam mai multă putere, construiam ceva. Aici, energia pe care o consum e mult mai mare pentru niște rezultate mult mai puțin vizibile, dar sper că vom putea în curând să aducem în lumea teatrelor o hotărâre care să

reglementeze relațiile dintre cel care subvenționează și teatru, pe bază de contract, și între fiecare director și membrii trupei sale, iarși pe baze contractuale. Cu toate obligațiile care decurg. Bineînțeles că trebuie să existe un fel de cuantificare a muncii. Asta e clar. Ministerul și eu în primul rind nu considerăm că avem dreptul de a discuta calitatea decât în urma discuțiilor din presă și așa mai departe, pentru că dacă îmi impun gustul meu începe să fie o formă de cenzură. Nu înțeleg de ce gustul meu să fie superior gustului altora. Paranoia de aici începe, de la credința că ești mai calificat decât alții în domeniul tău.

— Dumneavoastră vi se spune „specialistul”. Dacă nu sinteți calificat, de ce vi se spune astfel, iar dacă sinteți specialist, de

și alți oameni, sau să aduc specialiști în management pentru ca directorii noștri să poată învăța lucruri de mult inventate și să nu inventeze roata ei înșiși, care poate să fie și pătrată și triunghiulară, pină ajungem la cea rotundă.

— V-ar fi plăcut să lucrați cu Andrei Pleșu?

— Nu-mi dau seama. Cred că da. Îl respect foarte tare pe Pleșu, cum îl respect foarte tare și pe Spiess. Deci nu întîmpin nici un fel de rezistență la ministrul culturii, care e deschis tocmai la introducerea unor forme noi, flexibile în toată mișcarea culturală, în cazul meu, mișcarea teatrală. E chiar entuziast. Din păcate, se lovește și el, constat, nu în domeniul teatral, ci în altele, din cite înțeleg, de tot felul de vechi structuri, obișnuințe, gândiri, de mentalitatea comunistă. Oriunde în lume, în principiu, subvenția e gândită astfel: e ajutat cel care știe să se ajute. Mie asta mi se pare un factor esențial. Cel care dovedește că știe ce să

— E cert. Vă dau în scris că ceea ce face domnul Spiess continuă, cu certitudine, ceea ce-a făcut domnul Pleșu și sint la fel de convins că oricine va veni ministru al culturii va continua pe același drum. E practic imposibil altul.

— Domnul Spiess continuă ceea ce a început dl. Pleșu?! Înseamnă că domnul Pleșu a început să-l dea pe Hegheduș afară și a reușit domnul Spiess?!

— În orice caz, domnul Spiess l-a dat afară. Asta e o certitudine.

— Am ales un exemplu, la întâmplare. Și nu chiar la întâmplare.

— E foarte clar că există o continuitate și-o să tot existe. Pe de altă parte, poate săculeagă și injurăturile care au început de pe vremea domnului Pleșu. E mai complicat.

— De ce sinteți frământat ca director al Direcției Teatrelor? Ce aveți pe rol?

— Abia acum lucrăm la aceste contracte. Controlul e simplu. Dacă noi semnăm ceva, nerespectarea uneia dintre clauze duce la ruperea contractului, deci la imposibilitatea directorului de a mai sta în funcție. E foarte simplu, teoretic.

— Puteți da un exemplu?

— Încă n-a apărut contractul. Abia stagiunea viitoare...

FĂRĂ REGIZORI NU POT FI SPECTACOLE DE ANVERGURA

— Totuși, directorii au mai căzut din funcții. Pe ce criteriu? La Sibiu și la Iași s-au schimbat, după cum știm, directorii...

— La Sibiu este un director foarte bun acum, este Viorel Vișan.

— De ce n-ar fi foarte bun? N-a fost numit de dumneavoastră?

— De inspectoratul de acolo, cu acordul nostru. La ora actuală, eu cer la teatre, în special la teatrele naționale, să fie în miezul activității culturale românești, deci să creeze spectacole care să reprezinte măcar unul, două, niște evenimente naționale. Cum bine știți, teatrele românești, câteva din ele, au reușit să facă, cred eu, mai mult pentru ideea de civilizație românească în lume, decit, cel puțin, Ministerul de Externe.

— Cînd? Acum sau înainte?

— În ultimii doi ani. Înainte nu prea ieșeau.

— Puteți să-mi dați exemple?

— Teatrul din Craiova, spre exemplu. Acum trebuie să plece la Parma. A fost invitat la Tokio, datorită prestigiului de care a început să se bucure. Prestigiul e format nu doar de spectacole în cadrul unui teatru.

— Să înțeleg că se bucurau de prestigiu și pe vremea lui Ceaușescu?

— Nu, că nu știa nimeni de ei. Craiova a ajuns la Edinburgh; de aici a fost invitat.

— Cînd?

— Anul trecut. La cel mai mare festival de teatru. A fost invitat la o selecție foarte puternică de regizori. Au fost șase regizori invitați, deci șase spectacole. Purcărete a fost printre ei.

— Cu Craiova?

— Cu Craiova, da, da, da.

— Nu mai este în București?

— El împreună cu mine ne-am mutat, imediat după revoluție, de la Teatrul Mic la facultate și sintem și regizori. Noi am plecat la Craiova după revoluție.

— De ce-ați plecat?

— Pentru că acolo găsisem înainte un anumit climat, deci eram hotărâți să facem pasul, am găsit un loc în care lumea voia să lucreze și în care puteam să lucrăm foarte bine și am lucrat foarte bine. Dovadă drumul bun al Craiovei, care a devenit un teatru bun în țară pentru că-a fost un succes internațional. E puțin mai complicat. Altfel, probabil nu s-ar fi uitat toată critica la un teatru de provincie, chiar dacă e național. Teatrul din Craiova e invitat acum cu un spectacol, „Titus Andronicus”, care abia a ieșit la rampă, la Tokyo. Asta e un exemplu de teatru de provincie. Nu cred că celelalte teatre naționale n-au niște forțe actoricești egale cu teatrul din Craiova.

— Dar regizorale?

— În România, sint prea puțini regizori valizi. Cu asta sint de acord. Deci modalitatea și forma cu care un director de teatru reușește să-i cîștige e problema lui personală, dar, fără ei, e clar că nici un director n-o să poată menține teatrul la un nivel ridicat pentru că nu vor fi spectacole de anvergură. Deci, e o problemă! Pină cînd școala nu va începe să dea serii mai mari de regizori, care să se dovedească, unii dintre ei, foarte buni, teatrele vor trebui să tragă de aceste regizori, și să-i cîștige, repet, fiecare cum se pricepe, creîndu-le climatul, bucuria de a lucra în teatru respectiv.

CRISTIAN HADJICULEA

În România sint prea puțini regizori valizi

ce să nu impuneți totuși gustul dvs.? Nu cred că numai paranoia pornește de aici; și profesionalismul poate porni de aici.

— Eu îmi impun gustul cînd fac spectacolele mele, pentru ele mă bat. Sint specialist, întrucît cunosc nevoile din teatru din care provin și în care o să mă întorc, mai bine decit oricine. Și, avînd în vedere că tot acolo o să mă întorc, sint foarte interesat ca relațiile de lucru să fie puse pe o bază cit mai bună și normală.

— Deci, dumneavoastră lucrați acum pentru viitorul dumneavoastră!

— Direct, adică mi se pare o formă de individualism.

— Copiii dvs. vor face tot teatru?

— Sper că ei n-o să aibă treabă cu teatrul, adică treaba lor... ce-o să-și dorească. Sint destul de larg. Aș fi mai interesat să îmbrățișeze și alte meserii, ca să creștem ponderea diversității în familie.

— Nu am înțeles foarte clar de ce ați acceptat să fiți director, dacă regretați atît de mult meseria.

— Pe de o parte, speram, în momentul în care am acceptat, că voi putea să fac și una și alta. Practic e imposibil. Enorm de mult timp petrec cu foarte multe probleme dintre care jumătate nu țin de direcție, dar multă lume înțelege greu că autonomia teatrelor e un fapt existent, nu înțelege că problemele trebuie rezolvate acolo și nu la forum, adică directorul Direcției Teatrelor în nici un caz nu-i „tovarășul de la centru”. Asta consumă multă energie.

— Cum v-ați imaginat Ministerul Culturii în care funcționați acum și cum este de fapt?

— Mi l-am imaginat mai flexibil și e mai puțin flexibil. E foarte simplu răspunsul, fiind înăuntru oameni de valoare. Asta e paradoxul. Probabil cunoștințele noastre de management, poate și ale mele, sint relativ puține. De aceea mă lupt și caut să găsesc forme de a trimite măcar directorii în străinătate, dacă nu

facă cu banii e apt să-i primească, în timp ce ceilalți trebuie lăsați în pace. Trebuie să apară concurența și Spiess e perfect de acord.

CEEĂ CE FACE DL. SPIESS

CONTINUĂ CEEĂ CE A

ÎNCEPUT DL. PLEȘU

— Cînd am pus întrebarea relativ la Andrei Pleșu nu m-am referit la omul de cultură, ci la ministrul care a fost.

— N-am cum să vă spun, pentru că n-am colaborat cu domnia sa și de cunoscut l-am cunoscut o singură dată și nu am nici un fel de termen de comparație.

— Sint voci care spun că domnul Ludovic Spiess face mai mult ca ministru decit a făcut domnul Andrei Pleșu.

— Nu știu. Tot ce știu este că, atunci cînd am venit în minister, domnul Spiess era deja de-o vreme.

Cătălin ISTRATE:

„galeria e cu tine”

Dorin POPA

Dimensiunea universală a prostiei omenești

„Proștii sub clar de lună“ de TEODOR MAZILU

N-aș accepta ideea avansată de regizorul **Ovidiu Lazăr** la conferința de presă care a precedat premiera, anume că în „Proștii sub clar de lună“ descifrăm esența românismului. În „falsa tragedie“ a lui Mazilu, esențele se numesc ticăloșie și prostie, dar acestea nu sînt „calități“ circumscrise exclusiv spațiului românesc; ele au — har Domnului! — dimensiuni universale. Că **Teodor Mazilu** le-a dat expresie atât de specific românească încît poți cădea în păcatul de a le confunda cu esența românismului e adevărat; rămîind lucizi însă, să-i recunoaștem piesei funcția pe care o are de fapt, aceea de radiografie crudă a prostiei și ticăloșiei în general. Efectuînd această radiografie, Mazilu descoperă că prostia și ticăloșia sînt fenomene complexe, perniciozitatea lor fiind direct proporțională cu această complexitate în care intră, în proporții egale, imoralitatea, necinstea și fuga de răspundere; după care vin să se suprapună capacitatea de a mima o viață afectivă bogată și o anume disponibilitate — spirituală — combinație de „calități“ care îi oferă dramaturgului prilejul obținerii celor mai substanțiale efecte comice și dezvăluirea unor caractere în pastă grotescă. Nu le-a fost greu regizorului și interpreților să găsească perfecte corespondențe în lumea noastră de azi, ceea ce asigură spectacolului o actualitate viguroasă, cu atît mai mult cu cît ea a fost subliniată și prin decoruri și prin alte trimiteri directe (cum ar fi, de pildă, înlocuirea, în text, a expresiei „control financiar“ cu „gardă financiară“). **Nicolae Ularu**, semnatul scenografiei, a renunțat la spațiile interioare de joc indicate de autor și a construit unu în aer liber — peronul unei gări —, dotîndu-l cu tot ce e azi specific unui asemenea spațiu: prăvălii, ingheșuite, tonete, bănci, florării, toate învăluite într-un aer kitsch, perfect consonant cu caracterele, cu situațiile și cu limbajul personajelor. Cîștigînd, prin aceasta, un acord imediat cu actualitatea (în tot ce are ea sordid, mizerabil, imund), de-

mersul scenografic și, de aici, și spectacolul pierd una din intențiile autorului: relația personajelor cu obiectele care le „populează“ viața și le-o determină esențialmente. (A se vedea indicațiile din text care cer ca elementele de decor să fie de dimensiuni mici pentru ca personajele să le poată purta sub braț!). Important e însă dacă acest recurs scenografic sprijină și întregeste ideea regizorală, dacă îi oferă șansa afirmării ei integrale și expresive. Răspunsul este da, întîlnirea celor doi creatori ai spectacolului are loc sub o zodie bună, gîndurile lor trec rampa într-o împletire elocventă. E mai greu să spunem dacă deplasarea accentului de pe comedia de caractere și de limbaj (cum socotim noi că este textul mazilian) pe comedia de situații (cum se prezintă spectacolul) a fost determinată de scenografie, sau dacă regizorul a cerut un cadru adecvat priorității situațiilor. Se poate spune însă că rezultatul obținut e cel pe care regizorul și scenograful și l-au dorit deopotrivă: spectacolul de pe scenă citează și confirmă spectacolul străzii. Este prea puțin pentru un act artistic? Se poate, dar asta îi dă o anume siguranță în întîlnirea lui cu spectatorul, chiar dacă această întîlnire propune o alergare comună mai mult pe orizontală. Rămîin la convingerea că adîncirea caracterelor și, odată cu aceasta, mișa mai puternică pe extraordinarele și atît de originale efecte de limbaj ar fi substanțializat imaginea scenică. Surplusul de agitație, de impacturi neesențiale între personaje, precum și între acestea și mediul inconjurător datează spectacolul, îl aduce, adică, la zi —, subțîindu-i — în mod paradoxal — mesajul (vai, ce cuvînt compromis!) de dragul acordului imediat dintre scenă și viață. Nu înseamnă, fără îndoială, că spectacolul lui **Ovidiu Lazăr** nu propune caractere și nu înseamnă că el anulează efectele de limbaj și sensurile surprinzătoare ce se degajă din replica atît de tăcută, de colorantă și de sîcătoasă a lui Mazilu. Observațiile făcute se referă doar la prioritățile stabilite

de regizor și împlinite de actori: priorități pe care — presupun — i le-au putut dicta celui dintîi disponibilitățile celor din urmă.

Spectacolul e realizat de **valul tînăr al Teatrului Național**, val în care se află talente autentice și solide, dar cărora le vine mai bine, deocamdată, comedia de situații — dovadă că toți s-au

Teodor Corban
în rolul lui Gogu

lansat cu voluptate în realizarea ei. Toți pun mai mare preț pe răutatea, pe sarcasmul, pe cruzimea, pe ticăloșia propriu-zisă a personajelor decît pe draparea prostiei și ticăloșiei în sentimentalism și pe mimarea vieții afective bogate. Sigur e mai „la zi“, dar patosul comic și doza de grotesc se subțiază. De apreciat rămîne însă faptul că odată porniți pe această cale, interpreții sînt constanți pe toată întinderea spectacolului, asigură o unitate de stil întregului, reușind să cucerească adevărul publicului. **Teodor Corban** — aflat la primul rol de asemenea proporții și dificultăți — îl poartă pe Gogu cu siguranță de la ipocrizia sentimentală la agresivitatea omului „de piață“ și de la regretele trucate la imposibilitatea umanizării (fie și pentru moment) a individului corupt pînă la pierderea „trăsăturilor caracteristice“. Actorul are vigoare, prezență scenică adecvată, cadență logică în rostirea replicilor și capacitate de metamorfozare rapidă funcție de cerințele personajului. La **Ion Sapdaru**

(Emilian) se adaugă un plus de plasticitate, de pitoresc bine măsurat, actorul disociînd cu inteligență scenică identitatea duplicitară a personajului său care, de fapt, intră în jocul de-a prostia, de-a ticăloșia și de-a amorul disperat numai pentru a-și putea face... cîștit meseria, de a-l descoperi, adică, pe delapidator. **Ion Sapdaru** creează momente de efect comic irezistibil, chiar dacă uneori elaborează vizibil, ba chiar cu ușoară ostentație. Un debut semnificativ pe scena mare a Naționalului (după un rol notabil la studio, în „Delir în doi“ de Eugen Ionescu) „semnează“ **Tatiana Ionesi** în rolul Ortansei, femeia satanică; actrița conferă personajului temperamentul și vulgaritatea de care are nevoie pentru a fi credibil; la Ortansa necinstea e agresivă, ca și la Gogu, iar trucarea sentimentelor e grotescă — ceea ce pe scenă devine foarte clar prin efortul bine dozat al **Tatiane Ionesi**. Celălalt ipochimen feminin, **Clementina**, femeia plîngăreată, capătă identitate scenică datorită actriței **Ruxandra Bucescu** care dezgolește personajul, cu minuțiozitate, pînă la stratul lui esențial în care năvingia și cameleonismul se văd cu ochiul liber.

Doi interpreți din generația matură — **Virginia Raiciu** (Mama Ortansei) și **Dan Aciobăniței** (Tatăl) își acordă diapazonul cu cel al tinerilor, ambii subliniind, chiar mai mult decît ceilalți interpreți, nota de grotesc ce le caracterizează personajele.

Trei identități ce ies din tonul general al lumii ticăloase despre care am vorbit — **Vasilica**, **Chelnerul** și **Comentatorul**, se bucură de interpretări adecvate din partea **Constanței Lercă**, a lui **Daniel Busuioac** și a lui **Vitalie Bichir**; menționăm că ultimii doi sînt studenți la Academia de teatru, ca și cei ce asigură o bogată figurație cu rol important în câteva scene bine realizate — cum e, de pildă, visul lui Gogu.

Bun caietul de sală al spectacolului, realizat de **Florin Faifer** — secretarul literar al Teatrului; spectatorul găsește aici opinii pertinente despre teatrul lui Mazilu (semnate de redactorul caietului), cîteva însemnări ale autorului și ale regizorului, cîteva fragmente din „Istoria culturală a prostiei omenești“ de **Răth-Vegh Istvan** și din „Elogiul nebuniei“ de **Erasm** din Rotterdam.

Stefan OPREA

Reîntîlnire cu Sabin Pautza

Dacă stai de vorbă cu el, poți afla sumedenie de lucruri despre noile coordonate ale vieții sale, în diversele ipostaze ale „americanizării“, cărora li s-a integrat de cîteva ani, după plecarea (semnînd foarte mult a... „evadare“) din țară. Urmărindu-l dirijînd, înțelegi însă un lucru esențial: că în tot acest răstimp nu a staț degeaba, că a continuat să se crească pe sine cu aceeași tenacitate care-i înscrisese cariera, după absolvirea Conservatorului bucureștean și stabilirea la Iași.

Avîndu-l la pupitru, colectivul simfonic ieșean i s-a supus cu aceeași solitudine generoasă care ia naștere firesc cînd dirijorul se dovedește a fi un autentic muzician. Și **Sabin Pautza** este! Ce înseamnă aceasta nu-i tocmai ușor de explicat. Simți pur și simplu, urmărindu-l demersul interpretativ, că muzica abordată este tratată pe liniile de forță care o vitalizează, că îți este, ca ascultător, relevată plenar întreaga sa bogăție și frumusețe.

Alcătuirea programului la care mă voi referi (primul din cele două dirijate recent la Iași) a mizat pe un contrast stilistic tranșant. „Divertimento“ de **Leonard Bernstein** a fost ca un salut al continentului de peste ocean, cu ritmuri incisive, mobile, cu sonorități orchestrale unei dure, cerînd parcă un spațiu mai larg decît cel oferit de sala noastră de concert, dar și calde alteori, imbinările coloristice cele mai surprinzătoare găsindu-și corespondența în marea varietate a armonicilor dar și în diferențele de expresie de la o secțiune la cealaltă, în cadrul unei arhitecturi de tip „suită“.

În continuare, „Concertul pentru pian și orchestră în re minor KV 466“ de **W. A. Mozart** s-a etalat ca o oază de clasică limpezime, în pofida unui dramatism latent, care face, de fapt, farmecul unic al acestei splendide lucrări. Cu concursul pianistului **Dan Grigore** s-a realizat o execuție de excepție (înregistrată, din fericire). Nu știai ce să apreciez mai întîi: acompaniamentul orchestral, restaurat în întreaga sa demnitate conferită de geniul mozartian (și de atîtea ori diminuată în execuții de rutină) sau măiestritul joc instrumental, de o finețe cu atît mai tulburătoare, cu cît oferea un contrast vădit cu alura masivă a interpretului. Simplitatea și perfectiunea pură a liniei melodice (sugerînd trăsătura delicată de maximă precizie a unui meșter caligraf) pare a veni la **Dan Grigore** nu atît dintr-o constrîngere tehnică exterioară cît, mai ales, dintr-o mare concentrare interioară. Și poate că tocmai efortul acesta de stăpînire de sine dă o anume greutate sunetelor, atît în unduirea blîndă a cantilenei, cît și în rostogolirea riguros precisă a pasajelor de bravură, care dobîndesc astfel strălucire și, totodată, o aparte catifelare. Capacitatea de variere a nuanței și culorii instrumentale, chiar pe spații mici ale discursului, se adaugă ca o calitate în plus, deosebit de prețioasă, pentru că îmbogățește substanța sonoră, o plasticizează, o potențează expresiv.

Grupajul wagnerian din partea a doua a programului (care a cuprins „Moartea lui Siegfried“ din „Amurgul zeilor“, Preiudiul la actul III, „Dansul ucenicilor“ și „Intrarea maestrilor“ din „Maestrii cîntăreți din Nürenberg“, Preludiul și „Moartea Isoldei“ din „Tristan și Isolda“) l-a pus pe **Sabin Pautza** din nou în fața unui aparat orchestral amplu, pe care l-a dominat cu o tehnică dirijorală perfect adecvată, dar și cu acel ceva în plus care vine din muzicalitatea sa deosebită. Prin intermediul viziunii sale am fost literalmente scufundați într-o baie de vrajă sonoră, momentele de maximă amplitudine dinamică sau de expansivitate extatică, atît de caracteristice la Wagner, reliefîndu-se tocmai prin măiestria cu care erau pregătite sau, mai bine spus, se lăsau așteptate după etape de acumulare tensională susținute tot pe temeiul unei puțin obișnuite forțe de concentrare în execuție și care rămîne, în ultimă instanță, secretul principal în marea artă interpretativă, la care, se pare, că și **Dan Grigore**, **Sabin Pautza** are într-adevăr acces.

Liliana GHERMAN

Dreptul la replică

SCURT ȘI CUPRINZĂTOR

Mult stimată Doamnă Profesor universitar, regizor de teatru (de păpuși și marionete), ex-director al Teatrului „Lucașfăru“, **Natalia Dănăilă**,

Profund mișcată de atenția ce mi-o acordată, recunoscătoare pentru lecția de etică și estetică din Scrisoarea dumneavoastră deschisă (Vezi „Cronica“, Nr. 10, din 15—31 mai 1992), mă simt obligată să aduc următoarele precizări:

1. Ca absolventă a Școlii Superioare de Partid „Stefan Gheorghiu“, ați prizat doctrina marxist-leninist-leninistă direct, de la sursa ei cea mai autorizată. Este firesc, prin urmare, să găsiți virtuți de acest fel în orice text care vă cade sub ochi. Înscriseră și ceea ce psihanalistii numesc transfer negativ, adică, mai pe înțelesul dumneavoastră, proiectia ambivalenței de sentimente ostile asupra unei alte persoane. Este o modalitate de exorcizare, de alungare a călăuzii, strălucindu-i aliora.

2. Dîndu-vă cu Garda Financiară în fața publicului dumneavoastră înscriseră în esență ce ați semnat-o în „Opinie“. Detalii nu mai pot fi înscrise în Jurnalul ascultătorilor Conservatorului Național, în cadrul emisiunii de Actualități, și pentru aceea TEODOR MAZILU și cred că Profesora Dîndăilă își a greșit să scrie că, în locul unei telegramme

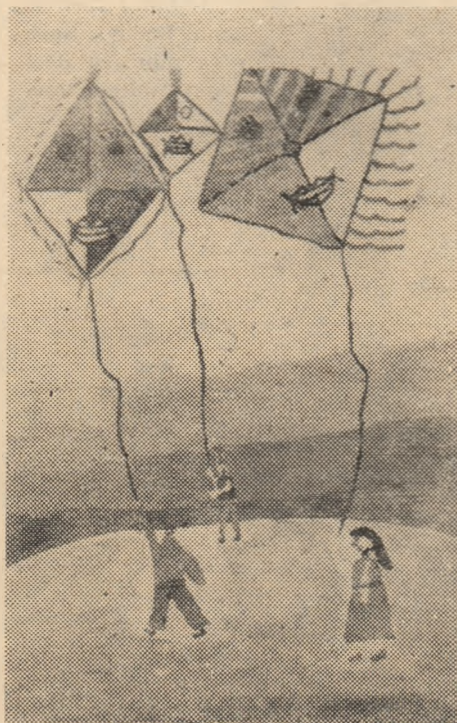
de felicitare, v-a expediat textul unei demisii.

3. Ce-am avut de spus despre Teatrul „Lucașfăru“ puteți afla, în continuare, din răspunsul meu la ancheta revistei „Cronica“, Nr. 9 (1—15 mai a.c.). Dacă stau să mă gîndesc mai bine, respectivul chestionar l-ați difuzat dumneavoastră personal celor vizati să răspundă. Mă număr printre persoanele care au primit textul xerografiat, cu întrebările de rigoare, chiar de la semnatura Scrisorii deschise... Funcționați cumva pe postul de curier al respectivei publicații (cu normă în cumul?) sau pe acela de redactor la secția de cultură?

4. De bunăvoință cu care priviți statutul profesiei de critic dramatic se poate convinge oricine vă citește intervenția. Ea vine din înțelegerea superioară a raportului dintre creatorul subtil, eterat și abstras mizeriilor cotidiene și mărunțul, circotașul comentator, de partea cealaltă a baricadei. Pun punct aici „relației“ noastre epistolare.

Iași, 25 mai 1992

Sorina BALĂNESCU

Florin Vlăduț VORNICU: „Prietenul meu, zmeul“

De după gratii aurite, femeile regelui Aristha privesc cum se înclină în fața ministrului Pravarasena, înțeleptul Kumarana. Trupul slăbit de posturi e acoperit doar de o pinză albă. Tronul e gol. În stînga lui stă ministrul. În fața tronului a fost așternut un covor prețios. Sala e învăluită în tăcere, femeile își țin respirația. Regele întirzie să apară, ministrul își freacă nerăbdător miinile una de alta, Kumarana pare plin de răbdare.

O perdea de mătase se dă la o parte și regele intră surizător în sala tronului. Kumarana s-a lăsat în genunchi pe covorul prețios, dar Aristha se apropie de el și îl invită să ia loc pe un scaun de lemn sculptat în dreapta tronului. Regele primește o solie dintr-un regat îndepărtat de dincolo de munți, apoi judecă o pricină între doi negustori bogăți. Bate o dată din palmă și sala se goleşte. Rămîn Kumarana, ministrul Pravarasena și prințul Aditiasena care a intrat în timp ce regele judeca pricina între cei doi negustori.

Fruntea regelui e plină de cute și pleoapa stîngă se zbate, semn rău. Prințul are chipul oboșit, ochii lipsiți de strălucire. Ministrul și bătrînul înțelept se privesc și dau din cap, semn că respectă supărarea stăpînului. Aristha vorbește repede, ca și cînd s-ar teme că îl va părăsi curajul și nu va putea termina ce are de spus.

— Un singur fiu mi-a hărăzit Krișna cu douăzeci de ani în urmă. Mă rugasem atunci preînțeleptului Narada, căruia i s-a arătat însuși Brahma pe culmile Muntelui Mehru. Rugăciunile mele și posturile nu au fost zadarnice. Krișna însuși a pus o vorbă bună pentru mine atunci cînd zeii s-au adunat la sfat în cer. Din douăzeci de vîrstare, un singur fecior. Și acum simt că spița mi se stinge. Aditiasena nu va putea avea niciodată moștenitori. Întunecat îi este chipul și fără strălucire ochii. Mintea lîncezește în loc să urce voioasă pe culmile pline de făgăduințe ale paradisului. Căci bogăția noastră e vestită de la Sind pînă la ținutul înfloritor al Kalighatului. Nicăieri nu sint femei mai frumoase și tineri mai iubitori de petrecere. Niciunde nu se petrece mai bine. Singurul meu fiu stă cu ochii în gol ziua întreagă. L-am sfătuit să-și călească trupul în lupte cu bete de bambus, să inoate în fluviul sfînt și să-și bucure trupul în brațele hetai- relor.

Preînțeleptele Kumarana, știi că zeii au sfătuit omul să se înmulțească și să umple pămîntul întreg. Ale oamenilor sint vaille roditoare, apele limpezi și orașele cu turnuri aurite. Frumoasa Masudhi a dat o serbare în cinstea fiului meu. Cele mai încercate hetaire au venit în strabe strălucitoare și s-au plecat în fața lui. Însă nici cîntul, nici dansul, nici poeziile lor nu l-au plăcut. Nici măcar un zîmbet nu a înflorit pe chipul lui. Biata lui mamă, prințesa Madhanamala, fiica regelui Sangaraveiu, își pierde mințile de durere. „Ce cînte mai pot avea printre celelalte femei, cînd fiul meu a făcut de ris neamul regelui Aristha. E mai clocit decît cea mai cloicită curcă, blestem asupra capului meu. De la-ș vedea mort!”

Așa m-a ajuns să se vaze Madhanamala, fiica regelui Sangaraveiu și toate femeile pînă de mila ei, vîrînd-ă zădări ochii de durere.

După ce spuse acestea, regele începu să pinze neamul și capul în mine dezagă.

Kumarana, ridicînd mi minere, îmi privi ochii și spuse regele:

— Oh, tu, mîrșe rege! Paterca ta va sîmi veșnică, însă nu fi supărat. Stergeți lacrimile și petrece lîngă femeile tale. Tăra e roditoare, oamenii sînt înșiși și voinici. Însuși Indra cel cu o mie de fete, dintre care una e fulgerul, va încorda arcul său de aur și va trimite o săgeată în pieptul demonului spurcat care-l bîntuie pe slăvitul prinț. Fii încrezător! Aș vrea să-l văd pe fidelete pe fiul tău și al prințesei Madhanamala.

Acoperindu-și chipul cu miinile, regele se retrase din sală în-

soțit de ministrul său, Pravarasena.

intr-un colț al sălii, de după gratii aurite, femeile lui Aristha continuau să privescă, palpînd de emoție, la prinț și preînțelept. Vorbele, rostite în șoaptă, nu ajung pînă la ele, spre marea lor dezamăgire, dar privesc chipurile încordate și încearcă să înțeleagă ce își spun cei doi.

prințul fu străbătut de un fior și ochii îi luciră. Părea că un foc tainic se aprinsese în ei, mîna se încleștă pe brațul înțeleptului, iar trupul se încordă ca un arc gata să sloboadă o săgeată:

— Era aici cînd am văzut-o! Deși în aer nu se simțea nici cea mai mică adiere, veșmintele urzite din pinza cea mai fină i se unduiau pe trup.

Începusem să merg după ea, tras de un fir nevăzut. În aer se

de-mă că aș dori să mai visez o dată lîngă arborele mango că o țin în brațe. Dar dimineața m-am trezit cu hainele pline de rouă și brațele încrucișate pe piept. În față îmi stătea un șarpe mare care privea gata să se re- peadă. Nici nu știu cum m-am ridicat și am fugit, căci ar fi putut să zvicnească și să mă muște atunci cînd m-am întors cu spatele.

După ce m-am îndepărtat bini-

mas lipit de pămînt fără să privesc nici în dreapta nici în stînga, cu groaza morții în suflet, cînd m-am auzit strigat de un glas de argint.

— Prințese Aditiasena, așa așteptu o femeie? Cu figura asta încrunțată?

Nu-mi venea să cred. Intorcînd capul spre locul de unde se auzea vocea, am văzut-o pe ea. Era frumoasa pe care o iubisem, cea alături de care simșisem bucuriile paradisului, dar care nu-mi vorbise atunci.

M-am făcut roșu la față, de rușine miinile începură să-mi tremure și mă legănam ca un prost de pe un picior pe altul. Ea însă veni spre mine și mă îmbrățișă. Simții cum curge un foc prin mine și trupul ei era atit de rece.

Spunînd acestea, prințul se opri și-l privi pe Kumarana.

— Spune, mai departe cum s-a întimplat? Nu te opri! Dar Aditiasena nu putea vorbi, gîndurile încate de amintiri fierbinți se rătăciră și se tulburară, limba se împletici. Stătu așa mult timp și spuse:

— Nu ne putem uni pentru că ea nu-și poate păstra înfățișarea omenească prea multă vreme. Ce le-aș spune oamenilor cînd ea s-ar transforma în șarpe?

Cu o durere care ne-a ars inimile ne-am despărțit și-am hotărît să nu ne mai vedem. Ea fiind amarnic dojenită de părinți care nu acceptau ca o prințesă — pentru că, să știi, e de neam ales — să fie țitoarea mea. De atunci, numai dor și suferință!

— Dar printre fiicele oamenilor se află cu siguranță altele mult mai ispititoare. Întoarce-ți ochii către ele!

De vrei, prin fața palatului s-or perinda o sută de mii de fete-fecioare cu chipul de lapte. Tu să o alegi pe cea mai frumoasă. Masudhi însăși va veni însoțită de alte zece mii de hetaire din orașele de la mare. La picioarele tale, vos ingenunchea pe covoare de mătase fete-fecioare și hetaire din o sută de orașe. Fericită va fi aceea pe care o vei alege, spuse înțeleptul, și că- ută îngrijorat un semn de aprobare. Numai că prințul avea chipul de piatră și ochii, izvoare nescocate de lacrimi.

Fiul al lui Aristha, să te ferești să stîrnești minia zeilor! Căci legătura cu femeia-șarpe este jocul lui Hara! Se despărți îndurerat înțeleptul de prinț.

A doua zi, oamenii cetății plîng în timp ce soli trimiși în toate colțurile țării și mai departe vestească moartea tinărului și nefericitului fiu al lui Aristha. Blestemul zeilor asupra întregului neam al regelui!

Un mormînt de marmură albă sub un copac mango! Pe marmură stă scris cu litere de aur astfel: Soarele, cerul, norii și vîntul plîng pe fiul marelui rege Aristha, care s-a stîns fără ca să cunoască dragostea!

Un șarpe mare vine o dată pe an, în ziua morții prințului Aditiasena, să privescă mormîntul. Oamenii aduc în acea zi ofrande de lapte și miere.

dar Kumarana cu blindețe îl prinde de o mină pe prinț, fiul lui Aristha și împreună se strecoară printre coloanele de marmură care sprijină sala tronului.

Grădinile care înconjoară palatul au fost asemănate de poeți cu grădinile raiului. Ei nu se oprese în grădini, ci pornesc mai departe pe ulițele cetății.

Înțeleptul vorbește despre marelui Gautama, care a lăsat moștenitori înainte de a părăsi palatul și a se dedica meditației și a propovădui calea. Despre Nala și Damayanti, Draupadi și Arjuna, despre Krișna, șeful clanului Yadavilor.

Ca o mină nevăzută, spiritul preînțeleptului îi pipăie sufletul, îl cîntărește. Mingie rînila nevăzute, știute sau neștiute, apoi privește lumea întregă prin ochii prințului Aditiasena.

— Înainte de toate, oh, tu fiu al marelui rege, să știi că bărbatul trebuie să iubească femeia. Nu te simți dezgustat de viața înainte de a o cunoaște. Fie să-ți găsești perechea și să te bucuri de ea, spuse înțeleptul și-l binecuvîntă.

Nu apucă bine să termine, cînd

simțise mai întii o boare ușoară, apoi un vînt puternic. Începuse să plouă cu stropi mari, dar ea nu se grăbea. Mergea agale și aceeași unduire a mătăsii veșmintelor mă tulbură nespuse.

Ploaia părea să nu le atingă, ea însăși apărînd desprinsă dintr-o lume a poeziei. Picioarele goale abia atingînd pămîntul, miinile care se mișcau atît de grațios m-au făcut să o asemui cu minunatele făpturi înaripate, cărora li se spune Gandharva și care urcă în cerul lui Indra. Mi-am zis că ar fi Apsara, fecioara care se hrănește cu lumina dimineții fiind tot atît de ușoară ca și norii.

Prin pădure pașii mă purtară multă vreme, pînă ce ea se opri lîngă un arbore mango. Se întoarse și mă privi, iar eu am simțit că mi se taie răsufarea și că picioarele îmi sint de lemn. Într-adevăr, ochii ei erau de gheață, iar chipul de lapte. Un trandafir alb pe care-l purta în păr se desprinsese și căzu pe pămînt. Nu putea să vorbească, dar simții în curînd sărutul ei pe buze și mă cufundai într-o lume a plăcerilor. Învăluit de aburii visului o noapte întregă. Cre-

de-mă că aș dori să mai visez o dată lîngă arborele mango că o țin în brațe. Dar dimineața m-am trezit cu hainele pline de rouă și brațele încrucișate pe piept. În față îmi stătea un șarpe mare care privea gata să se re- peadă. Nici nu știu cum m-am ridicat și am fugit, căci ar fi putut să zvicnească și să mă muște atunci cînd m-am întors cu spatele.

După ce m-am îndepărtat bini-

mas lipit de pămînt fără să privesc nici în dreapta nici în stînga, cu groaza morții în suflet, cînd m-am auzit strigat de un glas de argint.

— Prințese Aditiasena, așa așteptu o femeie? Cu figura asta încrunțată?

Nu-mi venea să cred. Intorcînd capul spre locul de unde se auzea vocea, am văzut-o pe ea. Era frumoasa pe care o iubisem, cea alături de care simșisem bucuriile paradisului, dar care nu-mi vorbise atunci.

M-am făcut roșu la față, de rușine miinile începură să-mi tremure și mă legănam ca un prost de pe un picior pe altul. Ea însă veni spre mine și mă îmbrățișă. Simții cum curge un foc prin mine și trupul ei era atit de rece.

Spunînd acestea, prințul se opri și-l privi pe Kumarana.

— Spune, mai departe cum s-a întimplat? Nu te opri! Dar Aditiasena nu putea vorbi, gîndurile încate de amintiri fierbinți se rătăciră și se tulburară, limba se împletici. Stătu așa mult timp și spuse:

— Nu ne putem uni pentru că ea nu-și poate păstra înfățișarea omenească prea multă vreme. Ce le-aș spune oamenilor cînd ea s-ar transforma în șarpe?

Cu o durere care ne-a ars inimile ne-am despărțit și-am hotărît să nu ne mai vedem. Ea fiind amarnic dojenită de părinți care nu acceptau ca o prințesă — pentru că, să știi, e de neam ales — să fie țitoarea mea. De atunci, numai dor și suferință!

— Dar printre fiicele oamenilor se află cu siguranță altele mult mai ispititoare. Întoarce-ți ochii către ele!

De vrei, prin fața palatului s-or perinda o sută de mii de fete-fecioare cu chipul de lapte. Tu să o alegi pe cea mai frumoasă. Masudhi însăși va veni însoțită de alte zece mii de hetaire din orașele de la mare. La picioarele tale, vos ingenunchea pe covoare de mătase fete-fecioare și hetaire din o sută de orașe. Fericită va fi aceea pe care o vei alege, spuse înțeleptul, și că- ută îngrijorat un semn de aprobare. Numai că prințul avea chipul de piatră și ochii, izvoare nescocate de lacrimi.

Fiul al lui Aristha, să te ferești să stîrnești minia zeilor! Căci legătura cu femeia-șarpe este jocul lui Hara! Se despărți îndurerat înțeleptul de prinț.

A doua zi, oamenii cetății plîng în timp ce soli trimiși în toate colțurile țării și mai departe vestească moartea tinărului și nefericitului fiu al lui Aristha. Blestemul zeilor asupra întregului neam al regelui!

Un mormînt de marmură albă sub un copac mango! Pe marmură stă scris cu litere de aur astfel: Soarele, cerul, norii și vîntul plîng pe fiul marelui rege Aristha, care s-a stîns fără ca să cunoască dragostea!

Un șarpe mare vine o dată pe an, în ziua morții prințului Aditiasena, să privescă mormîntul. Oamenii aduc în acea zi ofrande de lapte și miere.

dar Kumarana cu blindețe îl prinde de o mină pe prinț, fiul lui Aristha și împreună se strecoară printre coloanele de marmură care sprijină sala tronului.

Grădinile care înconjoară palatul au fost asemănate de poeți cu grădinile raiului. Ei nu se oprese în grădini, ci pornesc mai departe pe ulițele cetății.

Înțeleptul vorbește despre marelui Gautama, care a lăsat moștenitori înainte de a părăsi palatul și a se dedica meditației și a propovădui calea. Despre Nala și Damayanti, Draupadi și Arjuna, despre Krișna, șeful clanului Yadavilor.

Ca o mină nevăzută, spiritul preînțeleptului îi pipăie sufletul, îl cîntărește. Mingie rînila nevăzute, știute sau neștiute, apoi privește lumea întregă prin ochii prințului Aditiasena.

— Înainte de toate, oh, tu fiu al marelui rege, să știi că bărbatul trebuie să iubească femeia. Nu te simți dezgustat de viața înainte de a o cunoaște. Fie să-ți găsești perechea și să te bucuri de ea, spuse înțeleptul și-l binecuvîntă.

Nu apucă bine să termine, cînd

simțise mai întii o boare ușoară, apoi un vînt puternic. Începuse să plouă cu stropi mari, dar ea nu se grăbea. Mergea agale și aceeași unduire a mătăsii veșmintelor mă tulbură nespuse.

Ploaia părea să nu le atingă, ea însăși apărînd desprinsă dintr-o lume a poeziei. Picioarele goale abia atingînd pămîntul, miinile care se mișcau atît de grațios m-au făcut să o asemui cu minunatele făpturi înaripate, cărora li se spune Gandharva și care urcă în cerul lui Indra. Mi-am zis că ar fi Apsara, fecioara care se hrănește cu lumina dimineții fiind tot atît de ușoară ca și norii.

Prin pădure pașii mă purtară multă vreme, pînă ce ea se opri lîngă un arbore mango. Se întoarse și mă privi, iar eu am simțit că mi se taie răsufarea și că picioarele îmi sint de lemn. Într-adevăr, ochii ei erau de gheață, iar chipul de lapte. Un trandafir alb pe care-l purta în păr se desprinsese și căzu pe pămînt. Nu putea să vorbească, dar simții în curînd sărutul ei pe buze și mă cufundai într-o lume a plăcerilor. Învăluit de aburii visului o noapte întregă. Cre-

ADRIAN FILIP

Moartea prințului Aditiasena

Adrian Filip nu este un nume necunoscut amatorilor de literatură. Născut la 2 iunie 1967, cu studii la Politehnică, premiat mai demult la una din edițiile concursului **Autori Copiii!** (1), Adrian Filip a publicat fragmente epice în revistele „Dacia literară” și „Echidistance”, iar, recent, la Editura „Cariatide” din Iași, volumul **Proteasa zeiței Kali**. În cartea de debut, ca și în această proză care apare în revista CRONICA, Adrian Filip rămîne captivul unei alte lumi, aparținînd misteriosului Orient. Scenariu

mitic? Basm? Poveste? Legendă? Proza lui Adrian Filip explorează o lume a poeziei, fascinantă ca orice fapt care rămîne fixat pentru totdeauna în sensibilitatea noastră. Totodată, proza lui Adrian Filip are și o adresă directă în contemporaneitate prin dimensiunea sa parabolică. Cititorul amator de „lecții” va avea, fără indoială, ce să învețe din „pilda” pe care i-o dă **Moartea Prințului Aditiasena**.

Ioan HOLBAN

șor, punîndu-mă astfel în siguranță, mi-am întors capul și am privit.

Rămăsese în același loc. Ochii lui de gheață și foc mă priveau și am simțit o durere în piept, iar din ochi începură să-mi curgă lacrimi. Mi-am pus mîna stîngă în dreptul inimii și am suspinat. Un sunet care semăna cu un geamăt omenesc veni dinspre arborele mango lîngă care stătea cobra.

Căci era o cobră regală, iar gîtul îi era îngroșat de furie că îi scăpasem. Am ajuns tîrziu acasă, spre seară. Lipsisem mai mult de o zi, dar nimeni nu m-a întreat nimic. După ce a trecut o săptămînă de chin și întrebări, am părăsit palatul îmbrăcat cu haine de rînd. Luasem însă cu mine un paloș cu lama ascuțită. Nu a trebuit să aștept multă vreme și dîndărătul arborelui se strecură spre mine cobra. Cînd mă văzu astfel înarmat se opri și își ridică capul pînă în dreptul pieptului meu. Ne privirăm în ochi un timp. Pămîntul îmi fugi de sub picioare, poate că șarpele mă fascinase cu privirea lui. Am căzut și am scăpat din miini paloșul. Am ră-

Cumplita dezamăgire

(urmăre din pag. 2)

frățion, dacă mă vetati, voi ține cont de interesele voastre. Însă ale mele vor fi prioritare. Dezamăgirea La cuprins, aproape totul pe verticală votat. Împunîndu-l într-un apăsător de depădare pe cel din timpul dictaturii într-o sală de ședințe, nu este clar că, așa cum s-a înțeles în multe primării, unde de luni de zile alegerile se tot repetă, să ne întindem și cu cele generale. Nu mai vorbim de banii risipiți — fiindcă tot nu au cine știe ce valoare — dar în acest timp, pierdut așa, ne a-fundăm și mai mult în năzierie materială și spirituală, iar în jurul țării, sau chiar pe pămîntul ei — fiindcă Nistru este un rîu românesc — se urzesc tot

felul de scenarii, a început să miroase a praf de pușcă și ori-cînd ne putem trezi într-un răz-boi. Alegătorului nu-i este indiferentă nici soarta României în această privință și se poate întrebă: care este mai importantă lupta pentru putere decît unitatea țării în întregime, sa? Vor oamenii noștri politici să guverneze un popor mai vlăguit decît este și mai dependent decît a fost?

Alegătorul — care nu-i chiar ignorant sau timid cum îl cred unii, ci numai buimăcit, un fel de cetățean turmentat nu de băntora, ci de damfurile poli-tice care i-au asaltat, se tot întrebă pe sine, ca eroul lui Co-nu Iancu: Eu cu cine votez? o întrebare care acum înseamnă cumplită dezamăgire.

Alexandru BOSTAN: „Sfîntul Gheorghe ucigînd balaurul”

Un model paidetic european unic, asemănător celui clasic, nu mai există

EUGEN MUNTEANU: Vă propun, domnule profesor, un dialog despre dimensiunea paidetică a umanului. Îmi justific această propunere pe faptul că după părerea mea, ceea ce definește esența personalității dumneavoastră este o irepresibilă nevoie de a-i învăța pe alții ceea ce știți. Pe de altă parte, în felul dumneavoastră de a pune și de a rezolva problemele limbajului eu văd o fascinantă reînnoire la izvoarele ființei culturale europene — gândirea grecească. Ce datorăm noi grecilor? Există un model paidetic european? Se află el într-un raport de devenire istorică cu cel clasic? Este posibilă o renaștere a esenței dialogice a culturii antice în condițiile „tribalizării” moderne?

EUGEN COȘERIU: Un model paidetic european unic, asemănător celui clasic, din păcate, nu mai există. După disoluția lumii clasice, modelul paidetic grecesc a fost redescoperit numai parțial și prin ceea ce eu denumesc centre de iradiere culturală, care au migrat de la o epocă la alta, dintr-un loc în altul, în spațiul european. Primul centru de astfel de iradiere este Franța, la sfârșitul Evului Mediu, cu Chrétien de Troyes, care propune un model uman cavaleresc, un model care are din nou individul ca valoare supremă. Apoi, acest centru se mută în Italia, în secolul primilor umaniști, al lui Dante și al lui Petrarca, care iarăși propun un tip de reconsiderare al modelului antic. Apoi, din nou, Franța devine un spațiu de iradiere prin clasicismul francez și, în gândire, prin redescoperirea criteriului rațional de judecare a realității și a omului. Este vorba de Descartes. În secolul următor, până pe la 1790, Anglia devine spațiul de rezonanță și de reinterpretare a ideilor și valorilor clasice. Cei care emit acum ideile de forță sint Th. Hobbes, G. Berkeley, D. Hume și ceilalți. Ideile filosofilor englezi iradiază și sint reformulate, se încearcă să fie înțelese de către francezi, de Condillac între alții. Vine apoi generația de aur a romanticilor germani, a lui Schlegel, Humboldt și Hegel, care și pun din nou întrebări fundamentale și dau un ultim răspuns integrator, care are în vedere deopotrivă omul ca subiect al cunoașterii și creator de cultură, dar și natura, obiectele, ca loc de rezonanță a umanului și ca obiect al cunoașterii. Pentru Hegel, de exemplu, modelul de om integral, a fost Goethe, o realizare a umanului în plinătatea sa de ființă reflexivă și creatoare în același timp. La fel cum Grecia antică fusese realizarea idealului paidetic într-o națiune, tot astfel Goethe a fost ultima realizare a universalului într-un individ. Pe urmă apare această nefericită idee, pozitivismul, care separă știința de formare, de educație. În filosofia clasică germană, aidoma ca la Atena, știința era deopotrivă și Bildung, formare... Cu pozitivismul se schimbă și perspectiva, apare problema lui a ști ca să guverneze lucrurile. Este celebră formula lui August Comte: *savoir pour prévoir, afin de pouvoir*, adică să știi, ca să poți prevedea și să iei măsuri cu privire la lumea exterioară. Acum nu mai e vorba de stabilirea raportului dintre om și lucruri ci de legile lucrurilor, iar științele culturii se reduc enorm. Nu se mai acordă atenție formării omului, aceasta devine o problemă eventuală a antropologiei sau pedagogiei, dacă aceste științe există.

S-a născut deci această problemă a științei pentru știință, se dezvoltă o nouă logică formală, prin anii '30-'40, științele matematice revin la prejudecata că tot ceea ce se poate măsura este absolut exact, fără înțelegerea ideii înseși de măsură; fiindcă măsura însăși nu este nimic altceva decât o comparație între două mărimi între care una a fost luată ca etalon. Știința se diversifică, se naște, de pildă, sociologia... Ideile fundamentale ale filosofiei nu se mai reduc la problema omului ci la problema lucrurilor, adică a ființei din afara omului. E în acest sens că amintesc ce spunea Kant într-un mic tratat de logică. El spunea: *problemele filosofiei sint patru, anume: ce pot ști, ce trebuie să fac, la ce mă pot aștepta și ce este omul*; și, zice Kant, poate că primele trei probleme pot fi reduse la a patra. Ce pot ști este problema Rațiunii pure, ce trebuie să fac este problema Rațiunii practice, la ce mă pot aștepta este tratată în Critica rațiunii practice, ce este omul și a patra problemă, nu mai este tratată și a patra problemă, spre sfârșitul secolului, când încep reacțiunile împotriva pozitivismului, în teoria cunoașterii, a esen-

țelor în gândire la Husserl, cu problema conștiinței intuitive la Bergson, cu problema formelor cunoașterii intuitive și raționale la Benedetto Croce. Apare din nou problema celui care se întreabă — repunerea problemei vine tot prin Husserl. Întrebarea devine acum: cine este cel care se întreabă și în ce condiții se întreabă. Chestiunea esenței se pune deci din punctul de vedere al existenței celui care întreabă; apare deci existențialismul, care pune problema din punctul de vedere al întrebătorului.

— În urma acestui excurs istoric asupra mutațiilor formelor de gândire așa reveni la o perspectivă mai îngustă, mai „filologică”, și așa zice că fundamentele culturii europene au rămas mereu cele clasice, greco-latine. În mod concret, până către începutul secolului nostru, tezele

se redactau încă în latinește...

— În unele părți și astăzi a rămas tot așa!

Eu sint adeptul unei paideia bazate pe creativitate

— Mai mult încă, greca și latina vor continua să rămână „limbi arhetipale”, surse și modele pentru crearea altor limbi de cultură, la fel cum paideia clasică rămâne un model nostalgic. Într-una din conterințele dumneavoastră, ținuta la Școala Normală „Vasile Lupu”, v-ați referit la necesitatea de a apela la sugestiile dialecticii și a retoricii clasice, în calitate de componente viabile ale paideii moderne. Gramatica, dialectica și retorica, elemente ale trivium-ului erau discipline ale limbajului. Ele nu erau însă discipline în sine, ci „în vederea a ceva”, în cadrul a ceea ce denumim paideia sau eruditio classica. Din nefericire astăzi, așa cum se practică la noi și în alte părți, învățămîntul este unul al predării și ascultării, într-un chip, să-i spunem „catihetic”. Dumneavoastră vorbiți de diferitele trepte ale competenței legate de limbaj și de locul unde s-ar putea insera sugestiile paideii clasice în învățarea limbajului și a limbilor. Întrebarea ar fi deci următoarea: cum ați defini locul disciplinelor teoretice ale limbajului în „formarea formatorilor” în universități? Cum ar putea fi recuperată esența dialogică a învățării în perspectiva filosofiei limbajului? Deseriți cități cuvintele lui Leibniz: *scientia quo magis theorica, magis practica, dar, în același timp subliniați faptul că cel care instruieste trebuie să știe înfinit mai mult decât cel instruit.*

— Eu sint adeptul unei paideia bazate pe creativitate. Spuneam mai înainte că pozitivismul este foarte orgolios, afirmind că noi, modernii, știm mult mai multe, că deci nu ne interesează felul cum au pus problemele cei vechi... Se vorbește astfel de visele lui Platon... Peste tot, în reacția antipositivistă avem o întoarcere la cultura și gândirea greacă. De exemplu, Heidegger este un interpret al filosofiei grecești iar Husserl provine din Brentano, care a scris și o carte despre Aristotel și care scrie în prefața acestei cărți o poezie în care se declară fiul cel mai iubit al lui Aristotel. Ideea fundamentală a fenomenologiei provine — fără ca Husserl să o fi știut — prin Brentano, de la Aristotel! Filosoful grec este primul care zice că nici un obiect nu este numai cum apare el, to de ti „acest aici”, ci conține și vădește esența lui, nefiind deci numai ceva particular.

Avem deci acest ideal și înțelegînd pedagogia ca o activitate care își are norma ei intrinsecă, vom spune că așa tre-

A gândi independent

buie să fie pedagogia și nu altfel. Așa-zisa predare a limbajului în școli trebuie să devină *educatio*, adică și educație gramaticală, adică cunoașterea posibilităților unui sistem, și educație a vorbirii în general și a coerenței în gândire, adică dialectică, și educație a formelor de gândire și de expresie determinate de situații de comunicare particulare, adică tot ceea ce ne învăța retorica. Aici trebuie să remarcăm însă două lucruri: că nu e vorba de discipline formale, adică de a învăța noțiunile și tehnicile dialecticii în sine, ci de învățarea modului cum se operează cu aceste noțiuni

re ar fi trăsăturile unui magistru ideal? Dar ale unui discipol ideal?

— Nu știu dacă există vreun secret. Ar fi vorba, mai întâi, de respectul pentru celălalt. Trebuie să acorzi elevului aceleași posibilități pe care le ai tu ca magistru. Este intrinsecă această normă: să-i acorzi și lui aceeași facultate de a înțelege ca și a ta. În același timp, să stimulezi ceea ce poate înțelege el însuși, să accepți că poate vedea lucrurile din altă perspectivă. Trebuie avut în vedere și faptul că, de cite ori predai ceva înveți și tu ceva odată cu discipolul și astfel vezi ce nu se înțelege imediat, ce este neclar, negîndit pină la ultimele consecințe. Este un principiu al pedagogiei, în antichitate, acesta: a învăța împreună cu cei pe care îi învățăm, cum *iis ipsis quos docemus discamus*.

— Sau, mai pe scurt, docendo discimus. — Acest proces al învățării active trebuie înțeles ca un *dialogos*, un fel de obiectivare în celălalt, însoțită de o revenire la sine, într-un proces repetat. Pedagogia, ca și limbajul însuși, este o activitate creatoare.

— Este didactica o artă a dialogului? — Ar trebui să fie! Numai că astăzi nu mai avem posibilitatea de a avea un singur discipol cu care să stăm ani de zile și să-l învățăm, cum a făcut Platon cu Aristotel. De aceea, astăzi, acest raport multiplu de dialog presupune totuși prezența cuiva care să dirijeze. Datoria magistrului este de a cunoaște posibilitățile discipolilor, care pot fi cu totul diferite de la unul la altul. De exemplu, cînd remarc pe cineva care are talent și disponibilități intelectuale îl chem la mine și-l întreb ce-l interesează mai mult. Apoi îi spun ce trebuie să facă mai întâi, ce limbi să învețe, ce cărți fundamentale să citească. Dacă, de exemplu, unul îmi spune că-l interesează teoria științei îi spun citește asta și asta, apoi vino din nou să stăm de vorbă. Astfel îl las lui bucuria de a descoperi problemele inșele, pe care să le rezolve mai tirziu.

EUGEN COȘERIU despre idealul paidetic

și tehnici. Vorbînd despre raționamente, premise, teze, antiteze etc., va trebui tot timpul să învățăm cum să le folosim pentru a pune o problemă și a căuta să o rezolvăm. Pe de altă parte, și cu retorica la fel: nu e vorba de a învăța o sumă de procedee ci de a vedea cum funcționează ele în ceea ce numim comportamentul social. E vorba de exerciții pentru a stimula toate tipurile de competență în vederea creativității. Se înțelege că în orice disciplină normativă trebuie să dai exemple. Educația lingvistică este în fond o parte a educației estetice și, de aceea, nu se poate face numai prin teorie ci și prin experimentarea a ceea ce spunem teoretic. Un italian, de exemplu, care trăiește într-un oraș ca Roma, văzînd frecvent cupola de la San Pietro, își formează intuitiv gustul pentru frumos, creîndu-și o posibilitate internă de a distinge arta de non-artă. În sensul acesta spunea, cum știi, Sf. Augustin că, în privința limbajului, avem un *Magister interior* care ne guvernează dinlăuntru învățarea. Celălalt maestru, cel exterior, doar stimulează posibilitățile și virtualitățile elevului, care are în sine totul de la început. A-

Noile teorii se nasc numai pe baza interpretării tradiției

— Ce înseamnă o școală în științele culturii? Cum este posibilă constituirea ei? Care este raportul optim între tradiție și noutate?

— Sint două moduri principale care conduc la nașterea unei școli: mai întâi în jurul unei comunități de preocupări, al unor probleme comune și apoi în jurul unui maestru. Cit privește raportul ideal între ceea ce este tradiție și ceea ce aduce nou o școală, eu mă refer adesea și spun, poate glumînd, că cine spune numai ceva nou, nu spune de fapt nimic nou, pentru că nu spune nimic. Originalitate absolută nu există decît în prostie. Noile teorii se nasc numai pe

fondul principal

astă idee vine de la Platon, din *Menon*, unde se arată cum un sclav ignorant poate formula, ajutat prin întrebări de Socrate, teoria lui Pitagora.

Pedagogia ca și limbajul însuși este o activitate creatoare

— Augustin își începe de altfel dialogul *De Magistro* cu întrebarea: *ce facem atunci cînd îi învățăm pe alții? Aceasta este problema didacticii ca dialectică: cum să-i învățăm pe alții?*

— Da. Deci nu învățăm formele goale ci întotdeauna noțiunile se însușesc prin exerciții. Studiul este un mod al experienței.

— V-aș propune să ne apropiem de lucruri mai concrete, pornînd chiar de la istoria devenirii dumneavoastră ca personalitate majoră. Spuneți odată, mai glumînd, mai în serios, că, în timp ce alții exportau marfă, dumneavoastră vă ocupați cu exportul de profesori. Se știe că zeci de elevi de-ai dumneavoastră sint astăzi profesori în mari universități din lume. Întrebarea firească ar fi: există un secret al succesului în profesia didactică? Cum să faci să-i convingi pe alții să te urmeze și să te continue? Ca-

baza interpretării și a cunoașterii autentice, corecte, a tradiției. Nu este vorba despre tradiție în sens îngust, pentru că eu resping și dogmatismul, adică preluarea și repetarea papagalicească a spuselor marilor gînditori. Iată un exemplu: lui Averroes i se reproșă de către unii contemporani că dă dreptate absolută lui Aristotel chiar și atunci cînd acesta spune lucruri care nu se susțin; dar Averroes răspundea corect că Aristotel are dreptate chiar și atunci cînd greșeste, căci ne dă prilejul să ne întrebăm ce a vrut el să spună cînd a spus ceea ce ni se pare nouă că nu se susține.

— În acest context, cum ați comentat dictonul *Jurare in verba magistri*?

— Bine, acest dicton trebuie interpretat mai întii astfel: Cine este acel magistru? Ce autoritate are el și pe ce se întemeiază? Căci, dacă este vorba de magistri precum Aristotel, Platon, Leibniz, Kant, Hegel, atunci sigur că putem, fără să ne temem că greșim, că ceea ce a spus magistrul trebuie luat ca atare și că trebuie să facem efortul să înțelegem și să ne asumăm afirmațiile lor. Dar cînd este vorba de niște falși magistri, atunci lucrurile se schimbă, nu mai poți lua de bun ceea ce vrea să se prezinte ca mare noutate, dar în realitate nu sint altceva decît niste nimicuri, sau, mai rău, deformări sau erori de dreptul. Aici nu mă pot împiedica să nu remarc o deficiență de receptare în

—cel mai prețios lucru pentru un tînăr

România din ultimele decenii a ceea ce se propunea în alte țări, mai ales în Occident. Poate și dintr-o lipsă obiectivă de informație, poate și din inerție sau leție de a gândi cu propriul cap, poate o tendință de a fi în pas cu moda neapărat, unii dintre românii care se ocupau cu problemele limbajului au considerat de mare însemnătate unele contribuții modeste, ca de pildă cele ale lui Roland Barthes, sau, mai recent, Tzvetan Todorov și Julia Kristeva, numai pentru că ele erau emise la Paris. Lipsa de seriozitate a acestui fel de a lua necritic ideile venite de aiurea se vede și din aceea că, atunci cînd se schimba moda la Paris, cineva care fusese un înfocat barthian devine un tot atît de înfocat susținător necritic al lui Greimas sau Derrida. Oamenii nu-și dau seama de groaznică parțialitate și subrețenie a acestor teorii. Tradiție nu înseamnă deci, cum spuneam, mimare și preluare otovă, ci înseamnă tocmai asumare și interpretare dintr-o perspectivă consecventă a ceea ce vrei să faci tu însuși.

— **Vă considerați creatorul unei școli în lingvistică? În ce măsură elevii dumneavoastră vă continuă?**

— Școală... În toată istoria nu sînt în realitate decît două-trei adevărate școli. Continuînd comentarea lui jurare in verba magistri eu pot să spun că nu le-am pretins niciodată elevilor mei să mă urmeze orbește. Aș putea chiar formula, glumind, că elevii mei non jurant in verba magistri, sed in magistrum, adică ei cred în mine în măsura în care și eu le las libertatea de a fi ei înșiși. Am încercat mereu să găsesc calea spre valoarea intrinsecă a fiecărui discipol. Le spuneam mereu: Nu încercați să fiți Coșeriu că nu veți reuși! Dar le spuneam asta nu ca să-i descurajez ci, dimpotrivă, căutînd să le descopăr preferințele și disponibilitățile lor.

Semnificația se află

în tine însuși

— **Putem vorbi despre o comuniune, o sympatheia între magistru și discipol?**

— Trebuie deci să știi care este acel magistru și atunci poți jura în el fără să te identifice cu el. Desigur că fără o simpatie reciprocă nu se poate face nimic. Învățarea este o interpretare. Această hermeneutică este totdeauna identificare cu cel interpretat și în același timp, distanțare. Lucrul cel mai greu este să te păstrezi pe tine însuși ca interpret dar și să poți asuma toată personalitatea și condițiile celui al cărui să vezi care este dreptatea lui și să rămii totuși în afară; să nu ajungi să te identifice total cu el, căci atunci nu interpretezi, atunci spui din nou, repeți. Identificarea totală nu mai înseamnă interpretare. Dacă eu m-am identificat cu

tare a semnificației, ci trebuie să arătăm mai întii că nu este adevărat că limba este un obiect matematic. Doar dacă ar fi un obiect matematic ar rezulta ceea ce se susține. De fiecare dată să accepți interpretarea internă și să vezi care sînt bazele, care sînt principiile și, dacă nu ești de acord, trebuie să critici principiile înseși și nu consecințele.

Tot aici trebuie să-ți dai seama ce înseamnă critică și ce înseamnă simpla înțelegere. Dacă spui că Hjemslev este prea greu, nu se înțelege, în realitate nu spui că nu se înțelege de către alții, ci spui „eu nu înțeleg”: în realitate faci o autocritică sau o mărturisire de neputință! Sau, în cazul lui Bloomfield, spunem că nu putem elimina semnificația din studiul limbii, fiindcă semnificația este esențială pentru limbaj. Cînd Bloomfield spune despre cuvîntul sare că „ce înseamnă sare ne spune chimia” noi nu putem spune că nu chimia ne spune asta, ci că nu așa se pune problema. Dar trebuie să înțelegem că pentru el totul decurge dintr-o concepție specifică asupra științei. În momentul în care înțelegi că știința este sacrificiul subiectului ca observator și că știința, obiectivitatea, înseamnă nu a corespunde obiectului ci înseamnă ceea ce se poate observa în același sens de către doi observatori diferiți sau chiar de o mașină bine construită, cînd înțelegi deci faptul că obiectivitatea este numai ceea ce este constatabil în sens fizic, — atunci spui: tot ceea ce decurge din aceasta este coerent în concepția lui Bloomfield. Dacă el spune că obiectivitatea științifică este să constați ceea ce vezi și ceea ce poți arăta și celorlalți, atunci, fără îndoială că introspecțiunea este eliminată, căci semnificația nu o poți arăta. Ea se află în tine însuși! Aici ne aflăm în fața problemei pe care ai văzut-o și la Sf. Augustin, cînd zice că unele lucruri se pot arăta, altele se pot da exemple... Dar cînd vorbim de nihil 'nimic' și intrăm în semnificația acest cuvînt, Augustin spune glumind: atunci să nu mai vorbim despre aceasta, pentru că nimic să nu împiedice continuarea discuției noastre! Trebuie deci, susținînd această coerență, să înțelegi că pentru Bloomfield este un sacrificiu de care el este perfect conștient, acela de a spune mereu că, din nefericire, nu putem face altfel, nu putem studia semnificația. El spune de la început că și gramatica este o parte a semanticii și că definiția formei lingvistice este „formă cu semnificație”, însă, adaugă el, semnificația nu o putem constata, nu este constatabilă extern. Dar noi spunem că nu aceasta este obiectivitatea. Obiectivitatea înseamnă a corespunde acestui obiect, nu unui obiect extern neapărat. A corespunde proprietăților obiectelor înseamnă, în cazul nostru, a corespunde unor obiecte culturale. Dacă interpretăm numai limbajul extern, atunci interpretarea este absurdă; n-ar avea nici un sens, pur și simplu, nu este nici adevărată, nici falsă. Cum dădeam eu exemple în 1963 în *Sincronia, diacronia y historia*, cînd interpretăm plăcerea estetică a lecturii unui roman

înțelegem mult mai mult decît cu lucrurile care ne apar ușoare și simple. De altfel, și înțelegerea limbajului și învățarea limbii sînt tot o înțelegere, o interpretare și, de aceea, sînt creative...

— **Inclusiv constituirea unei teorii...**

— Nu, nu, nu! Spuneam că dau un exemplu. Chiar dacă este adevărat că, în anumite împrejurări, pare că un copil învață că aceasta este o sticlă, ceea ce a învățat el nu este numele acestui obiect și al acestei impresii ci el a învățat numele pentru acest tip de obiecte în general; actul lui de învățare este totdeauna un act de creație de semnificație. El va trece dincolo de împrejurarea concretă și va învăța acest mod de a fi. El va înțelege că acest mod de a fi se numește sticlă; el poate greși cu privire la limba adulților, însă întotdeauna el creează.

— **El nu înțelege ideea universală de sticlă, ci această sticlă ca atare?**

— Da, tocmai! Nu, nu! Ceea ce înțelege el nu este această sticlă, această impresie, ci un mod al ființării; acest fel de a fi, cu această sau fără această proprietate. Învățarea unei limbi nu este la copil, cum se crede, un progres încet cu încetul, ci, dimpotrivă este un sacrificiu permanent. Copilul renunță la semnificațiile pe care le-a creat, vînzînd că ele nu corespund celor ale adulților.

— **Putem să extrapolăm acest principiu al creativității și în domeniul epistemologiei, la cazul creării unei teorii?**

— Întotdeauna, orice teorie, chiar și în matematică, se bazează pe o intuiție. Nu există nici un fel de teorie care să nu fie mai întii o intuiție și, într-un sens, o nemulțumire cu privire la parțializările teoriilor anterioare. Spunem: da, este așa, dar nu în toate sensurile! Să vedem care este defectul! Însă teoria bine concepută este aceea bazată pe contemplarea universalității în lucrurile particulare. Cum spunea Hegel despre Aristotel, gîndindu-se la un episod din viața lui: într-o scoică Aristotel vede universalitatea. Aluzia se referă probabil la ce a făcut Aristotel cînd a trebuit să fugă din Atena, refugiindu-se la soeria în Asia Mică. Acolo el nu avea altceva de lucru și umbla pe plajă și studia scoicile pe care le găsea pe plajă...

E foarte bine să fii

de aceeași părere cu Platon

— **Textele marilor autori sînt întotdeauna puncte de reper. Ele nu se epuizează niciodată, tot timpul putem pleca de la ele, de la Kant, de la Platon, Aristotel, Augustin sau Toma...**

— Spunea foarte bine, într-o discuție, prietenul meu, filosoful Joseph Simon, spunea că el, cu cît citește și interpretează mai mult, cu atît își dă seama că toți au spus același lucru...

— **În fond, dacă îi citim corect pe marii autori sîntem scutiți de riscul de a rătăci, de impresia că am descoperit cine știe ce, ceva care era formulat mai bine înainte...**

— Ceea ce nu înseamnă că nu am descoperit! Ceea ce nu s-a înțeles din anumite critici pe care le-am făcut eu lui Saussure este că așa fi spus că opera sa este lipsită de valoare, fiindcă ar fi luat totul din tradiție! Este cu totul altceva să se găsească o idee aici, alta dincolo și altceva să se adune toate într-un sistem coerent ca la Ferdinand de Saussure. Ceea ce a fost la alții disjecta membra este aici o admirabilă coerență și, deci, cu totul altceva. Pe lângă aceasta, cum spunea Croce foarte bine, dacă ceea ce spune el a spus-o cumva și Platon, cu atît mai bine, înseamnă că Platon și cu mine avem aceeași părere; e foarte bine să ai aceeași părere cu Platon. Faptul de a accepta, de a recunoaște adevărul în ceea ce au spus alții nu este nici un fel de *diminutio capitis*, ci, dimpotrivă, înseamnă că ai intuit ceva tot atît de esențial ca Platon sau Aristotel. Este totuși greșit să spui: asta au spus-o Platon sau Aristotel și atunci eu trebuie să spun altceva; desigur altceva ar putea să fie ceva cu totul arbitrar.

— **Insist asupra acestei raportări la textele esențiale, pentru că, din păcate, la noi — nu știa cum este prin alte părți — se practică foarte mult de pildă în învățămîntul filosofic „povestirea” a ceea ce a spus cutare sau cutare, Aristotel, Kant, fără să îi aduci în față tînărului textul și să-i spui: uite, să citești acest text...**

— Anumite texte fundamentale, în special cele scurte — e greu să citești un text precum *Critica rațiunii pure!* Kant, care știa de altfel să scrie foarte

bine, coerent, împărțind foarte didactic lucrurile, a scris-o prost. El o gîndise toată dinainte și a expus ideile ca și cum cititorul știe deja ce va spune el mai departe. *Critica rațiunii pure* a fost un fel de explozie, a scris-o foarte repede, știind tot ce va spune mai departe. Cu totul altfel e *Critica rațiunii practice*, căci era cu sistemul deja gîndit și atunci, a dedus și restul. Cea mai frumoasă și mai bine alcătuită este *Critica puterii de judecată...* Deci sînt anumite texte care nu se pot citi dintr-o dată, ci necesită o tehnică pregătitoare. Sînt însă altele...

— **Cum este Despre interpretare...**

— Da, sau cum este textul acela pe care îl citez eu mereu din Leibniz, *De veritate, cognitione ac ideis*, un text relativ ușor. Profesorul spune ceva despre context, în cazul de față că referința esențială este Descartes, apoi se comentează tema, aici justificarea deosebiri dintre ideile clare și adecvate și celelalte... Se poate apoi arăta ce provine de acolo. De aici, de la Leibniz vine fundamentarea esteticii de către Baumgarten...

— **Pe mine mă preocupă ideea că anticicii, grecii, ar avea încă multe să ne spună dacă am ști să-i citim. De aceea m-am bucurat, ca de o confirmare, cînd mi-am dat seama cum ați reușit să întemeiați o teorie cu totul nouă, pornind, în parte, de la ideile ale lui Aristotel.**

— Și alții... Platon ne poate da puncte de plecare în estetică, Sf. Augustin în semiotică... Mai întii trebuie să-i iei în serios și să îi înțelegi dinlăuntru. Sf. Augustin era un om pătimaș... patima lui era această iubire pentru adevăr, pentru gîndire...

— **Își propusese să-l facă pe Adeodatus un cunoscător al tuturor disciplinelor. A scris pentru el și DE MUSICA, și DE DIALECTICA, și DE RHETORICA... Din păcate însă, Adeodatus a murit prea tînăr. Sau din fericire!**

— Totuși, se vede că, fără îndoială, Adeodatus nu era atît de inteligent cum îl prezintă tatăl său în *De Magistro!* Ca orice tată, se gîndea că acest copil înțelege totul și îi poate întrece pe toți...

Revenind la cei vechi, vreau să spun că, atunci cînd îi interpretăm, e nevoie să distingem între ce găsim la ei și ce dezvoltăm noi. Ei sînt un început, o deschidere care ne stimulează. Noi trebuie să ne arătăm în stare să dovedim că această deschidere poate conduce la ceva nou. Uneori putem vedea că Hegel, de pildă, a văzut același lucru ca noi dar l-a dezvoltat în felul său. În *Enciclopedia științelor filosofice* se vede că temeiul concepției lui Hegel este *De interpretatione*, este Aristotel.

— **În fond, scolastica este, într-un fel rezultatul unui efort de interpretare. Din cite-mi dau eu seama, ei asta făceau în școli: îndrumați de magistrul lor, ei trebuiau să-l comenteze pe Aristotel. Din asemenea „comentarii” de seminar ieșea nu doar o reformulare a ceea ce mai fusese spus, dar ceva absolut nou. Albertus Magnus i-a dat tînărului Toma să facă o „lucrare de seminar” și a ieșit**

DE ENTE ET ESSENTIA!

— S-ar putea spune că pentru un cititor modern, obișnuit să citească tratate și nu lecții, o carte a Sf. Toma precum *Comentarii in Peri hermeneias Aristotelis* poate părea naivă, însă trebuie să se ia în seamă care era tipul didactic, ce înseamnă a comenta cuvînt cu cuvînt, față de acea cunoștință pe care o avea Sf. Toma asupra operelor lui Aristotel — pentru că este o operă tirzie. Doar procedînd așa el putea stabili că ceea ce este acolo se leagă de altceva din *De anima...* Deși nu avusese timp, nu învățase niciodată el însuși limba greacă.

— **Nici Augustin se pare că nu știa grecește!**

— Însă Sf. Toma avea la îndemînă traducerea în latină a lui Moerbecke, care era extrem de precisă. Avem iarăși această interdisciplinaritate, această colaborare între mai mulți gînditori. Moerbecke știa grecește, putea propune pe Aristotel și, pe această bază, putea gîndi mai departe Sf. Toma. Și latina scolastică era aproape perfectă... Se înțelege că Sf. Toma citea toată opera lui Aristotel, nu ca acum... Chomsky, de exemplu... el nu cunoaște limbile și de aceea pune să-i traducă, de obicei un fragment, care are o slabă legătură cu întregul.

Am răsturnat principiul

saussurean

— Așa s-ar putea explica, probabil, ușurința cu care Chomsky formulează mereu noi teorii, uneori diametral opuse celor pe care le crease înainte! La dumneavoastră se observă însă o uimitoare

Eugen MUNTEANU
(continuare în pag. 15)

al culturii române

Platon, atunci eu spun întocmai ceea ce a spus Platon, fără să mai arăt o înțelegere a lui; pe cînd ceea ce trebuie să fac atunci cînd interpretăm este să pot înțelege pe Platon din punctul lui de vedere și în același timp să înțeleg că eu reprezint un alt punct de vedere. Este vorba de această deublare a interpretului care este condiția fundamentală a interpretării. Dacă Schleiermacher avea să susțină ca principiu identificarea, era vorba doar de o identificare metodică sau metodologică, nu una reală; dacă ar fi una reală, aceasta nu-ți va mai permite să poți interpreta și mai ales, nu-ți permite să admiți mai multe perspective. Trebuie deci să ai o perspectivă și, în același timp, să vezi interpretarea dinlăuntru. Să dau cîteva exemple în acest sens și anume interpretarea pe care am dat-o eu pentru Hjemslev sau pentru Bloomfield. Eu arăt care este motivarea lor și arăt că ei sînt perfect coerente cu această motivare, care însă nu este acceptabilă. Din punctul lor de vedere totul este coerent, ori în concepția despre știință, ori în concepția despre limbaj. Dacă ai concepția aceasta despre limbă, că limba este un obiect matematic, atunci tot ce se spune în glosematică este potrivit și corect. Ceea ce trebuie să arătăm este că toate aceste susțineri nu sînt arbitrare ci sînt susținute de concepția respectivă. Dacă sîntem împotrivă, nu putem critica un aspect particular, nu putem spune de exemplu că nu acceptăm această interpre-

incercăm să convingem pe ceilalți prin argumente care pot fi recunoscute și de alții. Dacă afirmăm despre un roman că este extraordinar, trebuie să spunem intermediat de ce este extraordinar. Judecata de valoare se află totuși la început, ceea ce urmează fiind interpretarea. Cînd interpretăm un roman, aceasta nu are legătură directă cu valoarea în sine...

Orice interpretare este, într-o oarecare măsură, și creatoare

— **În efortul zesta de obiectivare pe care îl facem în interpretarea altora, a tradiției și a obiectelor în sine, avem, pe de o parte, o dimensiune a adevărului — adaequatio rei et intellectus — iar, pe de altă parte, este și ceva creativ...**

— Sigur, ceea ce trebuie să înțelegem este că nu numai interpretarea care se prezintă ca interpretare sau ca disciplină filologică, aplicată la texte, ci că orice interpretare, chiar înțelegerea, este totdeauna, într-o măsură, creativă. Zicem Giovanni Gentile despre scrierile mai grele, unde se pare că se înțelege mai puțin, că, dimpotrivă, se înțelege mult mai mult, fiindcă cineva spune doar lucruri banale, atunci nu înțelegem nimic, aflăm ce știm și nu facem nici un progres. Dacă lucrurile sînt grele, atunci

Concursul nostru—AUTORI: COPIII!

I

...Acum e liniște.
Au murit, au murit în mine cuvintele.
 Dacă a fost suferință?
 Nu-mi amintesc.
A fost o clipă când am uitat rugăciunea pentru cocor.
Am impietrit adorind clipa.
 Mi-e dor de strigătul luminos care m-a născut.

II

...Acum?
O mină de humă.
Eu, cu ignoranța, cu păcatul, cu nimicul veșniciei mele.
Pentru că atunci când nu mai sper, când nu mai iubești,
nu-ți mai rămâne decît neființa.
 Ultimul refugiu.
Fără amintiri și fără vise, atît: ești.
Eliberat de iluzie, descătușat de sentiment,
deplin și puternic, invingător, eu insumi.
 Acum?
Ultimul meu vis, ultima bolnavă dorință: perfecțiunea.
Perfect ca orice alt obiect, ca Dumnezeu, ca eternitatea.
 Nici măcar lacrima.
O mină de humă.

Ioana SCUMPU

Adrian PAL:

„Pe Dunăre“

De 1 aprilie

Alaltăieri am sădit o ghindă. Din ea a răsărit un cires înflorit care a rodit repede. Ce mulți bostani am cules! Pe fiecare rămurică a ciresului răsărit dintr-o ghindă erau vreo 279 de bostani, care de care mai albaștri. Tulpina ciresului era presărată cu elefanți, iar în loc de frunze se legănau în bătaia vîntului o groază de crocodili. Un iepuraș zburător cînta:

Sînt un verde crocodil
 Roșu-galben și mobil,
 Eu mîncîc urși și pantere,
 Dar mîncîc și frigidere
 Cu lupi și elicoptere.

Un maimuțoi trîgea de urechi o găină roz, cu picățele verzi. O muscă ducea în spate un elefant verde, care striga în gura mare:

Trompa mea de catifea
 Este verde, nu-i așa?
 Eu am blană și mustăți.
 Văzut-ați așa rarități?

Enervat de această minciună gogonată, 1 Aprilie a plecat, uitîndu-și aici cițiva discipoli:

Dacă-i intilniți,
 Repede să îi gonîți.
 Chiar dacă se fac frumoși
 Rămîn niște mincinoși.

Roxana ZEGAN

Cristian COVĂTARU:

„Iisus“

Juriul celei de a XVI-a ediții a Concursului „Autori: copiii!“, alcătuit din: Virginia Burduja, Vasile Constantinescu, Valentin Ciucă, Liviu Suhar, Nicolae Turtureanu a stabilit următorul

Palmares

LITERATURA. Premiul special al juriului: Cercul de creație literară „Pagini de jurnal“, Clubul elevilor, Birlad; Cercul „Mlădițe născădene“, Născăud.
Poezie. Premiul I: Ioana SCUMPU, cl. a IX-a, Liceul „C. Negruzzi“ Iași. **Premiul al II-lea:** Mihaela Cătălina CABA, cl. a VI-a, Școala nr. 22 Iași; Ana-Maria CAIA, cl. a VI-a, Șc. nr. 5, Tîrgu Neamț. **Premiul al III-lea:** Ioana HOLBAN, cl. a V-a, Liceul Național Iași; Dana MOISUC, cl. a VII-a, Liceul Național Iași. **Mențiuni:** Irina ALEXA, cl. a III-a, Șc. nr. 11, Iași; Roxana COVĂTARU, cl. a III-a, Școala nr. 11, Iași. **Proză. Premiul I:** Radu CHIRIAC, cl. a VIII-a, Liceul Național, Iași; Adelina MAXIM, cl. a V-a, Șc. nr. 23, Iași; Roxana ZEGAN, cl. a IV-a, Șc. nr. 12, Iași. **Premiul al II-lea:** Raluca GAVRILESCU, cl. a III-a, Șc. nr. 6, Iași. **Reportaj. Premiul I:** Laurențiu FAIFER, cl. a IX-a, Liceul „Dimitrie Cantemir“, Iași. **Proză S.F., Horror, Fantastică. Premiul I:** Andrei COJOCARU, cl. a IX-a, Liceul „C. Negruzzi“, Iași; Alexandra-Georgiana VICU, cl. a IV-a, Șc. nr. 4, Iași. **Premiul al II-lea:** Estela Florina TAUCIUC, cl. a VI-a, Liceul Națio-

nal, Iași. **Premiul al III-lea:** Mihai DUNEA, cl. a III-a, Iași; Andrei Cosmin UNGUREANU, cl. a III-a, Șc. nr. 23, Iași.

ARTE PLASTICE. Pictură. Premiul special al juriului: Atelierul de tapiserie, Clubul copiilor, Iași. **Premiul I:** Ana MORĂRU, 6 ani, Iași; Cristian BOGDAN, cl. I, Șc. nr. 16, Iași; Adrian GOREA, cl. a VI-a, Șc. nr. 39, Iași; Cercul de arte plastice, Șc. nr. 39, Iași; Cercul de arte plastice, Șc. nr. 26, Iași; Claudia CAIA, 7 ani, Tîrgu Neamț. **Premiul al II-lea:** Adrian PAL, cl. a III-a, Cercul „Al. Ciucurencu“, Șc. nr. 4, Tulcea; Nicoleta MARANDU, cl. a V-a, Șc. nr. 23, Iași; Oana Cristina LAZAR, cl. a VIII-a, Șc. nr. 22, Iași; Cercul „Prietenii Culoarelor“, Șc. nr. 24, Iași. **Premiul al III-lea:** Andreea ROTĂRU, cl. a II-a, Șc. nr. 24, Iași; Roxana COVĂTARU, cl. a III-a, Șc. nr. 6, Iași; Rodica ENEA, cl. a IV-a, Șc. nr. 16, Iași; Raluca POPESCU, cl. a IV-a, Șc. Dumbrăvița — Ruginoasa; Roxana ZEGAN, cl. a IV-a, Șc. nr. 12, Iași; Ilie SERGIU, cl. a VIII-a, Șc. Dumbrăvița — Ruginoasa; Cercul de artă plastică, Șc. Dumbrăvița — Ruginoasa; Cercul de artă plastică, Clubul elevilor, Galați; Atelierul Fanteziei, Clubul copiilor, Iași; Cercul „Suflet și culoare“, Șc. nr. 23, Iași. **Mențiuni:** Răzvan AMĂRIUȚEI, 7 ani, Grădinița Waldorf, Iași; Oana Andreea MORĂRU, cl. a III-a, Șc. nr. 6, Iași; Ana Maria POPA, cl. a IV-a, Șc. nr. 22, Iași; Raluca DROAHNA, cl. a IV-a, Șc.

Definiții

1. Ce este un papagal?
 O pasăre cu ciocul banal.
2. Ce este un poem?
 O felie de zahăr unsă cu gem.
3. Ce e o carte?
 O foaie scrisă pe Marte.
4. Ce e o plasă?
 Un lucru în care de toate se încesă.

Ioana HOLBAN

Ciinele

Aleargă. De ore întregi nu face decît lucrul acesta. Acum trece printr-un parc. Nu își poate permite să ocolească, următorul său e mai rapid decît el. Trece prin boscheți, sare peste bănci. Hainele-i sînt sfîșiate. Pielea-i e brăzdată de zgirieturi cărora nu le dă atenție. A ajuns la limita forțelor sale. Doar groaza îl mai face să pună un picior în fața celui alt. Părul i-a albit în timpul goanei. În tocul de la șold are un pistol, dar a pierdut toate încărcăturile de cînd a început să alege. Mai are patru gloanțe, dar nu îndrăznește să tragă, de teamă că ar putea greși iar următorul ar putea profita de cele citeva secunde pentru a-l ajunge.

În urma lui aleargă următorul: Ciinele. Are dimensiunile unei pantere, și aceeași musculatură. E negru, la fel de negru ca noaptea ce-i inconjoară pe cei doi, urmărit și urmăritor. Omul care fuge nu distinge în spatele său decît o umbră neconturată ce trece dintr-un salt peste obstacole unde el pierde secunde prețioase. Din cînd în cînd, Ciinele urlă. URLă ca lupii la lună, numai că urlul lui e de zeci de ori mai puternic. Atunci omul se împleticește, își pierde ritmul și încetinește citeva fracțiuni de secundă pentru a-și duce mîinile la urechi.

Timpul trece, și parcul în care aleargă cei doi nu se sfîrșește. În față se întrezărește însă un zid. Mai de aproape, zidul se dovedește a fi parte a unei clădiri gigantice. Un firicel de speranță încolțește în om și-l face să-și dubleze eforturile. Clădirea trebuie să aibă o ușă, va intra și o va închide în nasul fiarei ce aleargă în urma lui și urlă la lună. Clădirea e acum la numai douăzeci de metri.

A ajuns la ieșire. Se oprește, desprinde din tocul de la șold revolverul și trage cele patru gloanțe drept în capul animalului ce se apropie. Gloanțele se infundă în carne cu un sunet surd. Deși ar trebui să fie mort, ciinele continuă să înainteze. Omul nu mai are timp să gîndească: deschide ușa, intră în camera de dincolo de ea și apoi o închide în urma sa. Ciinele se izbește de ușa din partea cealaltă, dar fără efect. Ușa e din oțel.

Omul se află acum într-o cameră mai mică, cufundată în semiintuneric. Se așează pe podea, se sprijină, epuizat, de ușă. În spatele său se aude, prin metalul gros, cum Ciinele zgîrie ușa cu labele în încercarea de a o deschide. Zgomotul se aude slab, și omul își dă seama că în afară de asta se mai aude și altceva. Este zgomotul unei respirații. O respirație calmă, egală, liniștită. Se ridică în picioare, și se apropie de sursa zgomotului. Întins pe jos, cu botul pe labe, cu cele patru găuri de gloanțe în cap, Ciinele așteaptă.

Jurnal de voiaj

(fragmente)

...Și iată, în sfîrșit, Parisul. Ar fi un oraș ca oricare altul de n-ar inghesui în structura-i atîtea monumente, de nu ai putea auzi, printr-un efort de încordare, pașii acelora care, cu fața sau condeiul, au scris de-a lungul veacurilor istoria Franței și nu numai a ei. Un cochet autocar, un fel de „ogar cenușiu“ franțuzesc, postat la ieșirea din gară, ne oferă prilejul, în următoarele două ore, să admirăm în voie marea metropolă, urmînd să ne transporte apoi (așa scrie în programul întocmit de gazdele noastre) la St. Pierre les Elbeuf, orașel din vecinătatea Parisului. Mai spre seară, aveam să merg, împreună cu familia la care mi-am petrecut sejurul, la un restaurant patronat de o firmă ce și-a întins tentaculele în toată lumea, Mc Donald, care surprinde plăcut nu numai prin calitatea produselor (care nu lasă niciodată de dorit), ci și prin curățenia fără cusur, prin modul de organizare și nu în ultimul rînd prin felul în care sînt oferite consumatorilor produsele. Ziua următoare, trebuie să spun, avea să însemne pentru mine o trecere puțin comică de la păsările și animalele în stare de preparate culinare de la Mc Donald la vietățile împăiate, aflate, desigur, într-un muzeu de istorie naturală, muzeu pe care, tot prin bunăvoința admirabilelor noastre gazde, am avut posibilitatea să-l vizităm. Ne-am deplasat, deci, la Elbeuf, important centru manufacturier al veacurilor trecute, localitate în care autobuzul ne-a depus la orele nămiezii, pentru a ne aduce înapoi abia în fapt de seară, sfîrșii de oboseală. Cea mai puternică impresie, în muzeul de care am pomenit, mi-a făcut o bogată și extrem de interesantă colecție de roci, roci care, nu-i așa, păstrează în alcătuirea lor urmele trecerii neostoite și ireversibile a timpului.

Un soare prea zîmbitor, ce bătea în geamul autobuzului, dîndu-mi dureri de cap, avea să ne fie tovarăș de drum începînd din zorii zilei următoare, zi în care am poposit la Paris. Scormonind în noianul de amintiri rămase de pe urma primei mele călătorii în Franța, am reușit să redescopăr, cu nostalgie, emoțiile și neliniștile ce m-au însoțit și atunci, în primăvară. Erau aceleași, și totuși altele.

De fapt, nimeni n-ar fi putut spune în ce perioadă a anului am ajuns noi în capitala Franței, atîta vreme cit natura nu dădea semne a voi să ne divulge în vreun fel că e, totuși, ajunul Crăciunului. Dar forfota de prin oraș te făcea să înțelegi îndată că sîntem în preajma unei sfinte sărbători. Champs Elisée îmi procură o senzație de inefabil, mai ales în momentele în care inserarea își pogoară vîlul peste orașul scaldat în lumina a nu știu cite becuri, plasate ici și colo, cu multă fantezie. Am urcat apoi cele 125 de trepte ce

Elena TODERICA:

„Idilă cu o sirenă“

Concursul nostru — AUTORI: COPIII!

nr. 22, Iași: Roxana SAVA, cl. a III-a, Liceul „O. Băncilă”, Iași; Violeta MUNTEANU, cl. a VI-a, Șc. Dumbraș — Ruginoasa; Ana Maria CREANGA și Alina Mihaela TEODORESCU, cl. a VII-a, Șc. nr. 22, Iași; Irina BUZNOSU, cl. a VII-a, Șc. nr. 22, Iași; Cercul de artă plastică, cl. a IV-a, Liceul „O. Băncilă”, Iași; Cercul de artă plastică, Clubul elevilor Birlad. **Grafică, Premiul I:** Tudor PATRAȘCU, cl. a V-a, Iași. **Premiul al II-lea:** Silvia Alexandra PIN-TILIE, 6 ani, Iași; Bogdan CIOMAGA, cl. a V-a, Liceul „O. Băncilă”, Iași. **Colaj, Premiul I:** Cercul „N. N. Tonitza”, Șc. nr. 16, Iași. **Premiul al II-lea:** Vanda RUMPEL, cl. a V-a, Șc. nr. 16, Iași.

Festivitatea de premiere are loc astăzi, 5 iunie 1982, ora 13, la sediul revistei.

PREMIILE sînt oferite de:
CENTRUL CULTURAL FRANCEZ din Iași, CENTRUL DIECEZAN „CARITAS” Iași, S.C. FORTUS S.A., S.C. ANTIBIOTICE Iași, S.C. ASIRA S.R.L. Iași, S.C. „MOLDOVA-UNIVERSAL” S.A. Iași, S.C. AVAT-LIAGE S.R.L. Iași, S.C. FRAROM S.R.L. Iași, „MNEAȚA” — A.B.C. QUICK SERVICE S.R.L. Iași.

duc la biserica Sacre Coeur, așezată în virful colinei Montmartre, ce domină Parisul. Am hălăduit fără să ne pese de nimic pe cheiurile Senei, pentru ca, în preajma centrului „Georges Pompidou” să ne facem socoteala a ce am mai putea întreprinde cu folos și cu plăcere în cele 2536938 de minute rămase pînă în anul 2000.

Părăsesc aici Parisul, deși ar mai fi, vai, multe de spus. Precauțiunile mele în ceea ce privește vremea s-au dovedit inutile. Intrucit, iată-l, Moș Crăciun, alias Père Noel, sosește, într-o atmosferă de primăvară autentică, și în orașelul St. Pierre les Elbeuf. Am mai făcut aici, într-o bună dimineață de luni, o scurtă vizită la o uzină de capsule aerosolice funcționînd cu capital american, și spre deliciul nostru, al tuturor, la o fabrică de ciocolată. Despre excelența organizare a acestora consider inutil să mai vorbesc.

Vacanta de iarnă am petrecut-o, împreună cu familia ce m-a găzduit, într-un colțisor liniștit al Normandiei. Acolo m-am numărat, într-una din zile, printre sutele de gură-cască, sau privitori, cum doriți să le spuneți, ce s-au strins în piața centrală a unui orașel al cărui nume prea puțin importantă are, pentru a fi martori la trecerea flăcării olimpice către Albertville. De fapt, formularea pare destul de dură, de vreme ce francezii nu sînt în marea lor majoritate, niște simpli privitori,

Valerica MĂNCAS: „Autoportret cu natură statică”

ei mai degrabă, niște participanți entuziași, în astfel de evenimente desfășurate, poate mai mult ca oricînd, sentimentul minții naționale. Ceea ce, însă, cu trandee a trebuit să observ căsă obligîndu-mă uneori la saloarea unor terpeni mai duru este că în Franța de azi nu se fac un fel de demitire a vechiului și, în același timp, de explorare incognită a altor popoare, toate acestea fiind puse pe seama nevoii continue de noi.

În fine, am plecat în Urmărită. De fapt, prin aceste lucruri pluse, se poate spune, în fiecare zi. Lacrimi, zîmbete, strîngerii călduroase de mîini. Autocarul pornește, lăudî în urmă o mulțime de oameni care ne fac senzații pretențioși. Am intrat curînd pe autostradă. Mă uit la ceas și îmi fac socoteala cam cit mi-a mai rămas pînă la plecarea trenului spre Paris.

Pariziul I. Iată Moulin Rouge-ul! Iată Turnul Eiffel! Iată colanțele Maurice, pline ochi cu afișe care apar și dispar! Și uite, în sfîrșit, și gara, unde s-a adunat atîta lume, de parcă nu știa cine ar vrea să organizeze un ming. Mă gîndesc cu groază că vom schimba de trei ori trenul pînă acasă, în dulcele țiguri leșilor — la Viena, La Budapesta și la București.

Cu una, cu alta, am ajuns la Iași. Cunoșcîții mă întrebă cum a fost. Răspund adesea cu un laconic „bine”, inexpressiv, îmi dau bine seama, și mă afund din nou în gînduri, căsă să exploatez la maxim senzațiile, impresiile deosebite ce m-au însoțit în acest periplu. Încerc să-mi prelungec astfel starea de euforie. Dar, citeodată, mă întreb dacă a fost adevărat sau a fost numai un vis, amintirile putînd ele singure da un răspuns convingător, amintiri pe care voi avea grijă să nu le las să piară așa de ușor.

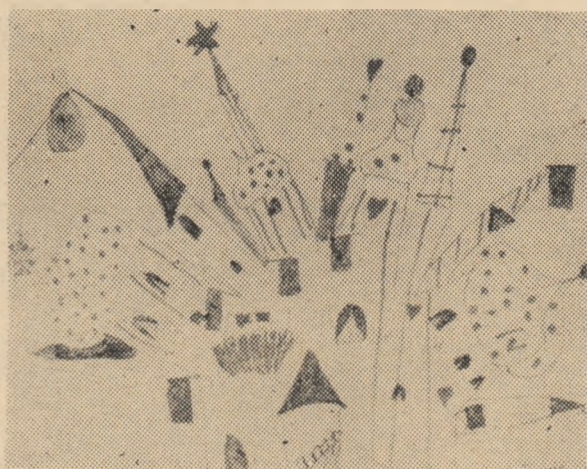
Laurențiu FAIFER

Mărul greșelii

Concep doar ceva într-o sferă.
Sînt sfere multiple, sînt sfere de viață, credință și cîntec.

În mărul greșelii sîntem adunați...
Pornind spre univers adumezăm parfumul greșelii?
Meschinătatea unor planete ne învăluie
Cum am putea să le oprim egoismul ???
Cîntarul suprem și ceasul ce timpul măsoară...
Cîntarul și ceasul ne-arată cit facem noi toți și fiecare...

Ana-Maria CAIA

Ana MORARU: „Cu Alice în Țara Minunilor”

CERCUL DE CREAȚIE LITERARĂ

„PAGINI DE JURNAL” BÎRLAD

Argument

Poemul, compus de o parte din elevii cercului de creație literară „Pagini de jurnal” de la Clubul elevilor din Birlad, este un nou fel de a scrie care poate ține de o idee de avangardă, de construirea unei case, de inventarea unui joc, de o orchestră de cameră sau de un exercițiu de brainstorming. Mai ales cei mai tineri sînt disponibili pentru o astfel de generozitate de a-ți pierde și totodată de a-ți recîștiga individualitatea prin grup.

Autorii acestui poem sînt: Anca BUIHUȘ (cl. a 4-a), Mihaela BĂDEANU (5), Ramona REBEGEA (6), Cătălina BĂDEANU (6), Alina CONDURACHE (6), Bogdana PASCAL (7), Simona IONASCU (8), Alina MĂRMUREANU (8), Liana NEGRE (12).

C. S.

Poemul colectiv „Brîncuși și Masa tăcerii”

(fragmente)

Coloana fără sfîrșit

Celula lucrează mereu și singele curge continuu
bătăile inimii brăzdînd infinitul —
Zguduie pietrele de hotar ale cerului
Aici s-a întors cu fața la noi liniștea
Ploaia o va căuta zadarnic să-i spele destinul.

Masa tăcerii

Noaptea picură în noapte
Copacul este un monument al cuvîntului tăcere
Și peste lacrimile stelelor ce își plîngeau
intimitatea pierdută
cobori vîlul celei dintîi tăceri
Strigă tăcere-n tăcere.
Imaginează-ți lumina solitară a clipelor
Simt nevoia să strig în tăcere.

Muza adormită

Sufletul a uitat că e suflet
devenînd pentru o clipă pămînt.
Voi nu dormiți niciodată,
noaptea vegheați odihna copacului.
Copacii veghează la capătul somnului —
A fi liniștit nu înseamnă să fii supus.

Poarta sărutului

Mireasma zilei de ieri învăluie
și două porți vaste se deschid.
Aplecată în țărîna sărutam o urmă,
dar vin alți pași și mi-o dărîmă.
Unda ta vine singură către mine
și eu o sărut.

CERCUL „MLĂDIȚE NĂSĂUDENE”

Se cerne pămîntul
prin cuvînt.
Lumina plămădește copii
pentru invidia cerului.
Sărut titlul,
iar compunerea mă înfringe.
Sînt pătura
în care pămîntul
se scaldă acum.
Pentru tine,
mă cern în cuvînt.

Floarea-Maria POP

Globul pretențios...

O, ce mult mi-am dorit un glob pămîntesc! Iar în ziua aceea mare n-aveam cum să știu că era un glob... pretențios. Cînd l-am primit m-a impresionat frumusețea lui. Avea niște continente! Dar parcă-i lipsea ceva, ceva hazliu care să mă învieze cînd îl privesc. Și într-o zi am găsit. Trebuia să-i fac ochi, nas, gură... Așa că am început să-i decupez un ochi de toată frumusețea, cînd deodată mă apostrofă:

— Nu acolo, nepriceputo! Îmi intră nisip în ochi, nu vezi că l-ai făcut în deșertul Sahara?
— Oh, stai liniștit că-ți fac alt ochi. E bine?
— Da de unde! Mi l-ai făcut în junglă!
— Atunci o să încep cu gura.
— Astup-o repede, mă înec...
— Oh, atunci ce să-ți fac? Unde să ți le fac? Peste tot nu-ți place.

Ce să mă fac? Voi ce mă sfătuiți?
Știți ce-am făcut? L-am închis în dulap, dar și acolo bombăne întruna...

Oana GHERASIM

Autoportret

Ești o floare de pai la marginea timpului
Pe o coloană înaltă de calcar
Cu pietre prețioase în păr
Cu aur și argint în miini...
Crezi că sîntem egali...
Și spuți că eu am stingăcia zilei
iar tu pe cea a nopții!
E adevărat și eu sînt o floare de pai, la marginea timpului

Pe o coloană înaltă de calcar.
Și eu am pietre prețioase în păr
Și aur și argint în miini!
Dar nu sîntem egali,
Ți-am dat doar chipul meu
Cînd te-am lustruit în piatră...

Cora MESZAROS

Rețeta somnoroasă

Un munte topit în cană,
Un colț din cerul mare
O lacrimă amară
Și o stea călătoare
Dau toate împreună
O rețetă somnoroasă...

Marius MOLDOVAN

Rogojină arsă
a sufletelor
Lipsite de mila îndurării
ocolește viziunea de a te trăda.
Începe gloria,
Nu te risipi în vlăguita durere
ci suferă, ca să izbutești
Să învingi pe cei fără milă
Care te-au batjocorit.

Georgeta BOB

Bogdan CIOMAGA:

„Liniștea veacurilor”

Concursul nostru — AUTORI: COPIII!

În lumea șoarecilor moderni

Fragment de roman

Pisica despre care o să vă vorbesc este o pisică domestică. Ochii verzi, plini de șiretenie, sînt acoperiți de gene albe. E târcată, cu dungi și cu pete, tot albe, pe spate. Și mai tinără cu opt ani decît mine. Dar și mai leneșă. Eu sînt moșneag în comparație cu Dumneaei. Deși nu-i prea harnică, îmi scutește casa de șoarecii din a căror cauză m-am trezit fără brînză de Sfintele Paști, în cămară. O cheamă Miaunovici II. Am mai avut una care dintr-un conflict armat cu cățelușul de peste drum a fugit în pădure. Dar m-am răzbunt pe cățelul ăsta cu nume popular printr-un complot. L-am otrăvit. Și-am incasato de la stăpînul lui. Însă să nu mă abat de la subiect că doar n-am ajuns încă parlamentar.

Miaunovici II, cuprinsă într-o zi de lene, a adormit. Era vineri, ziua de campanie antișoricistă, dar ea dormea tun. Și eu. Un șoarece nerușinat din OSV (Organizația Șoarecilor Vorbăreți) începu să chițcăie că-mi venea să-i dau în cap cu un... cu un... cu un nu știu ce. — Chiț! Chiiit! Chiț-caț-chiț! — Miaunovici, tunai eu! Miaunovici-tun! — Netrebnic! Și o trăsai de coadă. Pisica mieună și încercă să fugă, dar scaunul căzu peste ea din cauza sforii cu care îi fusese legată coada de acesta. — Chiț! Chiiit! — OSV-istule! — Chiiit! Sînt OSV-ist! Caț-chiiit! — Vorbești? — Hoho! Ho-chiț! Știu limbi străine. Am dezlegat-o, infuriat. Miaunovici se repezi la șoarece. El îi puse o piedică. — Păzea! Am făcut rugby! — Hm! — Acuma-s în OSV și în OAH (Organizația pentru Asigurarea Hranei). Vîrsta? Doi ani! — N-am nevoie de biografia ta. Miaunovici se repezi iar. Șoarecele însă o fentă și o călcă pe coadă. — Hei, Șoarece! — Da, seniore! — Îți dau pisica, mă faci șoarece? O.K.? — O.K.!

Chiar atunci veni Giani, sora mea mai mare, cu Andi și Theo. — Aoooo! țipă sora mea care nu se prea împacă cu șoarecii. Miaunovici! Pisica veni din nou, dar șoricelul îi trecu printre picioare, mușcînd-o de coadă. — Giani, zisei eu, ce-ai cu el? E compatriotul nostru! — Compatriot ai zis? Ce fel de compatriot? — Să-ți explic. Le dăm pe Miaunovici, iar ei ne fac șoareci. Atunci n-o să se mai uite toate cucoanele de pe stradă după tine; ce pantofi ai sau cum îți stă coafura. Nici o cunoștință n-o să te mai oprească să te întrebe cu ce creion te-ai dat pe la ochi, iar tu să pierzi din cauza asta tramvaiul. Iar la noi, băieții, nu vor mai veni golani să ne ia mînea sau, mai știu eu, ce. — Hm, făcu Theo, Andi du-te de-l cheamă pe Damian! — Șoarece, zisei eu, mai așteaptă puțin, dacă poți! — Maxim jumătate de oră, răspunse el. — Bine! Avem timp.

Theo o legă pe Miaunovici cobză. — Și ce vom face în lumea șoarecilor? întrebă Giani. — Permiteți, doamnă, zise șoarecul. Acolo sigur o să găsiți un post. Avem numai în orașul nostru vreo douăzeci, între care: bucătar, cofetar, timplar, arhitect, un post în OSV și altele... Atunci apărui Andi cu Damian care nu se putu abține să nu exclame: — Șoareci? Grozav! — Ei, acum că sîntem toți, fă-ne șoareci, zise Theo, apucînd pisica de funie. — O.K.! — Hei, strigă mama, care apăruse în pragul ușii. Ce faceți aici? — Puneți țara la cale? — Nicidcum! Ne facem șoareci. — Poftim?!?... — Ne

Roxana ZEGAN: „Doamna cu cățelul”

facem șoareci! — Ați căpiat cu toții! Giani, tu, că ești mai mare, ce-ai pățit? — Nimic! În lumea șoarecilor avem mult mai multe avantaje și posibilități. Și-apoi, poți deveni și tu bucătăreasă! — Bucătăreasă?! Și care-i avantajul? Și aici sînt tot bucătăreasă. Și-i mai bine aici decît într-o pirlită de gaură cit un pas de om. — Gaură? făcu șoarecul. Mă scuzați, doamnă, dar după șoarece pe care o vedeți sînt orașe întregi, scobite adînc de muncitorii noștri. — De asta îmi cad mie pereții! exclamă mama. — Vă rog doamnă, zise jignit șoricelul. Dacă deveniți șoarece veți avea o locuință luxoasă. Mai mică tot. Și dumneavoastră vă veți micșora. Vreți? Nu vreți? Nu vă oblig. Dar grăbiți-vă că întirzii la șoareci! — Și ce vin? făcu mama. Auzi la el! Cum să nu vin? — Oho, exotici și Damian. În privința hranei sîntem siguri. — Dacă te-ai lăsa vrea din suflet, înțeleg șoareci. Ce dacă nu, beculul cu care o să

vă luminez n-o să vă poată face șoareci cit hăul chițcăi OCV-istul. — Desigur, explodaram cu toții. Atunci se aprinse și beculul și sub lumina lui ne făcurăm mici, mici de tot. Eram șoareci. — Ochii de Cărbune mă numesc, se prezentă, în sfîrșit, șoarecul. Dați-mi pisica și, pină mă întorc de la ședința C.S.M.-ului, dați-vă nume! — Ce-i C.S.M.? întrebă Andi. — Consiliul Șoarecilor Muncii, pufni șoarecul. Pa! Mă grăbesc! Ochii de Cărbune se depărtă. — Auziți, zisei eu? Fiecare să-și aibă numele lui, după care să urmeze un CHI! Bine? — Dar mama?, se posomorî Giani. — Mama se va numi Ochi Verzi. O.K.? — O.K.! conveni Giani. Acum haidem fuga la Spațiul locativ al Șoricimii Muncitoare, ne îndemnă Giani. — O fi Regie Autonomă sau ce-o mai fi, medită Theo. — Fie ce-o fi, hotări mama. Să găsim o locuință. Ce naiba!

Radu CHIRIAC

Bogdan CRISTIAN: „Intervenție”

Punct terminus — „Afluida”

(fragment)

Într-o noapte sinistă de toamnă stăteam în apartamentul meu și îmi adunam hainele de prin cameră, care erau răvășite de nu știai pe unde să mai calci. După ce am stins lumina și m-am băgat în pat, prin cameră se vedeau niște lumini ciudate. Cînd m-am uitat pe fereastră, parcă nu-mi venea să cred, un obiect mare, inconjurat de mii de lumini fosforescente se rotea deasupra hotelului.

Văzînd aceasta m-am îndreptat repede spre telefon dar, cînd m-am uitat — spre mirarea mea — firul era tăiat. M-am uitat iarăși pe fereastră dar obiectul zburător dispăruse.

Nu mult timp după aceea mă simțeam împins prin casă ori vedeam cum cade cite un obiect de la locul lui. Văzînd asta, am rugat bărbatul de la recepție să-mi schimbe camera. S-a uitat cu o privire metalică la mine și mi-a întins cheia de la apartamentul 367 de la etajul nouă al hotelului.

Mergînd pe culoar și ajungînd lîngă cameră, am auzit țipătul unei femei. Am intrat. Cînd, ce să văd? O doamnă frumoasă, îmbrăcată într-o rochie sclipitoare, stătea nemișcată pe canapea. Avea o mușcătură ciudată la gît. M-am apropiat de ea vrînd să văd dacă mai respiră, însă era moartă. În cameră se simțea un aer greu, încărcat, care-ți îngreuna respirația. Am ridicat privirea-n sus dar, niște miini negre și uleioase se îndreptau către gîtul meu. Atunci am scos pistolul și am tras. Cînd colo, ce îmi văzură ochii? Era omul de la recepție. Mă uitai la el și văzui că fața începe să i se transforme într-un mod ciudat.

Dădu fuga spre ușă, însă un braț puternic îmi cuprînsese gîtul, stringîndu-mă. Nu mi-am pierdut cumpătul, ci m-am împotrivit cu înverșunare. După multă trudă am reușit să ating clanța și să o apăs, deschizînd ușa, după care am ieșit din cameră fugînd la recepție.

Spre mirarea mea, la recepție era tot același om dar de data aceasta m-a privit zîmbitor.

I-am cerut o altă cameră și mi-a întins cheia de la noul apartament.

După mai mult timp am început să uit această întimplare.

Într-o zi, fiind într-o luxoasă discotecă, m-am hotărît, așa, brusc să mă duc la pescuit. Nu era prima oară.

Cum stăteam pe malul apei și sălcile pletoase formau coloane lungi deasupra mea, am auzit un zgomot. Cînd m-am uitat, am văzut aterizînd în apropiere un fel de obiect strălucitor, avînd lungimea de aproximativ 12 m., lățimea de 5 m. iar înălțimea de 3 m. Din navă, căci era o navă, au coborît niște ființe ciudate cu o statură neobișnuit de mare. Erau îmbrăcate în niște costume argintii și fața le era acoperită cu un fel de casă verde care iradia lumini fosforescente.

Făcîndu-mă că tușesc, am reușit să atrag atenția acelor ființe. Observînd că nu sînt singure s-au urcat iute în navă și au pornit cu o viteză uluitoare.

La mai bine de un an de zile de la această ciudată întimplare am întîlnit un om pe nume John, cu care m-am împrietenit. I-am povestit întîmplarea cu acele ființe ciudate. John nu m-a crezut și că să-l conving, l-am dus în acel loc. Privînd atent, John observă că în locul unde aterizase nava, pămîntul era deplasat cu 20 m față de suprafața normală din jur. S-a mirat foarte tare, dar tot nu prea îi venea să creadă.

După cîteva zile de la această plimbare trebuia să mă întîlnesc cu el, dar nu apărui la întîlnire. M-am dus acasă la el însă nu mi-a deschis nimeni. Atunci am început să-l caut prin oraș. Dar tot nu am dat de el. Văzînd că nu îl găsesc, m-am reîntors acasă. Ajungînd la ușa, am încercat să o forțez, dar parcă aveam o presimțire ciudată. Totuși am intrat. Privînd curios prin cameră la un moment dat am auzit o voce care îmi spuse: „Caută-ți prietenul în Orașul Umbrelor”. Mirat, căutam să văd de unde vine această voce. Zadarnic.

Îngrozit de cele ce mi se întîmplaseră am plecat la hotel. Voiam să fiu singur și să-mi adun gîndurile. Așa m-am hotărît să mă duc să-l caut pe John în „Orașul umbrelor”. Însă nu știam unde se află. Atunci, parcă de undeva din perete, înfundat, îmi veni în ajutor aceeași voce pe care o auzisem acasă la prietenul meu. Ea îmi spuse că mai întîi trebuie să trec două ape: Kali și Keme. Apoi, voi întîlni un om pe nume Sind care îmi va spune ce am de făcut mai departe. Avînd aceste date eram sigur că puteam să pornesc în căutarea lui John.

M-am pregătit de drum și am coborît la recepție pentru a lăsa cheia. Și de această dată recepționarul mi se părui deosebit de amabil. Ba chiar îmi ură „drum bun”. Pe moment, nu am dat importanță, dar pe drum mi-a frămîntat mult timp gîndurile această urare. De unde știa el că plec într-o călătorie?

Alexandra-Georgiana VICU

De primăvară

Cronos vegetal,
Miini uriașe visînd
incolăcite în jurul timpului împietrit;
cuiburile zbururilor ostentive
nasc verzi, șoapte aeriene;
petalele acestui trandafir zgîrcit
se desfac treptat,
mecînd ploapa în proaspătul imens.

Oana MOISUC

Păpădia

Un puf alb de păpădie
S-a rostogolit spre noi
Dus de vîntul ce adie
Printre crengi și frunze moi

Am luat ca din izvor,
În cuibarul palmei mic,
Puful păpădiilor,
Dar n-a mai rămas nimic.

Adelina MAXIM

Casa se învîrtește

M-am învîrțit
Și am căzut.
M-am ridicat
Și am văzut.
Casa se-nvîrtea cu mine
Ce s-o întimpla? În fine!
Nu știu ce, dar ce să știu?
Tot cuminte vreau să fiu.
Am mai așteptat un pic
Și nu s-a-nvîrțit nimic!
M-am gîndit, bine-nțeles,
Și pe urmă-am înțeles.
În timp ce mă învîrteam
Tot mai mult eu ameam,
Și deodată m-am trezit
De-un vârtej învîluit.

Roxana COVĂTARU

Mihaela Alina TEODORESCU: „Fundite cu portret”

INVITAȚII CENTRULUI CULTURAL FRANCEZ DIN IAȘI

VALERIU STANCU — Sîmătu dăamă Denise Leclerc, sinteti iavitătu a Centrului Cultural Francez din Iași în calitate pe care o aveți de director a organismului numit „Jeune Théâtre National”. Cum la noi respectivul organism e mai puțin cunoscut, aș dori să discutăm mai întâi despre activitatea acestuia, urmînd ca motivul prezenței dumneavoastră la Iași să-l aflăm pe parcursul discuției. Așadar...

DENISE LECLERC — Așadar, „Jeune Théâtre National” este o asociație subvenționată de Ministerul Culturii și de Direcția Teatrelor, asociație creată în 1971, care de-a lungul vremii a cunoscut mai multe forme existențiale, schimbînd, evident, mai multe echipe de conducere.

— Din ce an dirijați activitatea asociației?

— Din 1983, deci de aproape zece ani.

— Care este scopul creării și funcționării sale?

— Asociația își propune, chiar prin statutul ei, să faciliteze intrarea în viața profesională a tinerilor artiști absolvenți ai Conservatorului Național Superior de Artă Dramatică, ai Școlii de Teatru Național din Strasbourg sau ai unei alte școli superioare de artă dramatică recunoscută și subvenționate de Ministerul Afacerilor Culturale. În acest scop, J.T.N. încearcă să ofere unor tineri artiști, pe o perioadă limitată, de trei ani, o slujbă în stîmă unei instituții teatrale. În perioada respectivă, activitatea acestor artiști este canalizată de asemenea manieră, încît să se permită o perfecționare continuă a artei pe care o practică, pînă la stăpînirea ei definitivă, să contribuie la impunerea lor în conștiința publicului și a celor care-i vor angaja pe viitor. Pentru a-i ajuta efectiv în această misiune, Asociația întreprinde și desfășoară o serie de acțiuni practice, realizînd totodată acorduri de cooperare cu instituțiile de spectacol.

— Aminteați de mai multe etape în existența instituției...

— Da, după ce a funcționat vreme de mai mulți ani ca o companie permanentă, începînd cu 1983, „Jeune Théâtre National” a adoptat o nouă formă, eu fiind desemnată să o pun pe picioare, să o fac viabilă. Astăzi, din anul 1983, absolvenții Școlilor Naționale Superioare de Teatru aflate sub tutela Ministerului Culturii fac parte în mod automat din J.T.N. timp de trei ani, perioadă în care încercăm să le furnizăm angajamente, să-i ajutăm să se impună ca profesioniști, să evite șomajul etc.

— Doar actorii sînt cei care beneficiază de ajutorul asociației pe care o conduceți?

— E drept că actorii sînt cei mai numeroși, dar, pe lîngă actorii, în asociația noastră intră și regizori, decoratori etc., toți rămînd vreme de trei ani membri ai J.T.N. Evident, asta nu înseamnă că organismul nostru are exclusivitate asupra lor. Fiecare poate lucra și pe alte filiere și cu cit poate trăi mai repede pe propriile picioare, cu atît mai bine.

— În noua formă de care aminteați, care este rolul dumneavoastră?

— Misiunea mea este să le caut spectacole aflate în pregătire, spectacole susceptibile de a avea roluri corespunzătoare vîrstii și înclinațiilor lor, roluri care să le ofere în același timp garanții artistice și profesionale.

— Acum, după ce am aflat atîtea lucruri despre „Jeune Théâtre National” dăruieți-ne vă rog, și scopul sesării la Iași?

— Am sosit în orașul dumneavoastră pentru a pune la punct un proiect de colaborare cu domnul Georges Diener, directorul Centrului Cultural Francez din Iași, proiect incînsat într-o mult mai vastă acțiune culturală, inițiată de domnul Diener. Această benefică inițiativă, intitulată De la plume à la plan,

che, vizează realizarea de contracte cu instituțiile teatrale din țările francofone, căutarea de scenarii, organizarea de turnee, punerea în scenă și reprezentarea unor spectacole de teatru etc. Colaborînd cu Centrul Cultural Francez am ales, de comun acord, piesa *Rêves dans l'obscurité*. Aceasta a fost selecționată în urma unui concurs de scenarii, lansat în Franța de Fundația pentru Creație Studențească, iar noi am dorit să colaborăm cu România pentru montarea ei. Așadar, *Rêves dans l'obscurité* va fi jucată de actorii români și va fi pusă în scenă de un regizor francez provenit din „Jeune Théâtre National”.

— Trebuie să înțeleg din spusesele dumneavoastră că ați concretizat deja colaborarea cu domnul Diener?

— În prezent sîntem pe punctul de a o definitiva. Ne-am

gizorul francez Nicolas Lormeau?

— În vizita pe care am făcut-o la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” i-am întîlnit, evident, pe toți tinerii aflați în formare la Institutul de Teatru din Iași. De asemenea, am luat legătura și cu o parte din actorii Naționalului ieșean cu care am dezbătut probleme deosebit de interesante. Dar responsabilitatea alegerii o va avea doar Nicolas Lormeau, regizorul. E dreptul său, e rolul său de a-și alege personal colaboratorii, actorii cu care va lucra, în funcție de exigențele impuse de regia spectacolului.

— Deci, la rîndul său, va veni și el la Iași?

— Va veni, începînd cu data de 5 iunie, și pentru a-și alege el însuși actorii, și pentru a lucra cu ei, fără întrerupere, pînă pe 26 iulie. În toată a-

căutarea ei, cu Fundația pentru Creație Studențească. Deci, C.C.F. este adevăratul promotor al proiectului.

— Sînteți mulțumită de șederea la Iași?

— Chiar foarte, foarte mulțumită. Nu numai pentru că am descoperit un minunat oraș, pe care, evident, nu-l cunoșteam, ci și pentru că e prima mea călătorie într-o țară ex-comunistă din Estul Europei. Am fost din cale-afară de uimită să constat cît de mulți români vorbesc franceza și mai ales cît de bine o vorbesc. Sînt foarte emoționată și în același timp foarte interesată de acest aspect. Socot că e un privilegiu pentru Franța faptul că are asemenea prieteni într-o țară ca România. De aceea, țara mea va trebui să lupte pentru a și-i păstra. Pe de altă parte, este foarte important ca românii să păstreze, la rîndu-le, în număr cît mai mare, contactul cu această limbă pe care o vorbesc atît de bine.

— Intorcîndu-ne la „Jeune Théâtre National”, ce a determinat de fapt înființarea acestei asociații?

— Faptul că în Franța actorii sînt pregătiți și formați pe diferite nivele în conservatoare regionale sau în cele superioare, dar la absolvire nu primesc nici o diplomă — în Franța nici o diplomă de acest gen nu e recunoscută —, ceea ce face ca viața lor profesională să înceapă fără nici un angajament, adică prin a fi șomeri. Adăugați la aceasta și faptul că pe piața de muncă a acestei profesii se găsesc deja foarte mulți actori, întrucît există și institutele particulare de învățămînt care pregătesc actori. Am să vă dau un exemplu mai concret pentru a înțelege mai bine situația: pentru Conservatorul Superior de Artă Dramatică din Paris și pentru Teatrul Național din Strasbourg există manifestarea intitulată „Zilele din iunie”. Adică, la absolvirea cursurilor actorii își prezintă pe scenă, timp de trei zile, profesiștilor — directorii de teatru, regizorii de teatru și film, casting, ziariști — munca din institut, cunoștințele căpătate, talentul. În timpul celor trei zile de spectacole ei sînt observați de acești profesioniști, cunoscuți și judecați de public, dar diplome nu primesc. Deci trebuia ca statul să se preocupe de inserția socio-profesională a acestor tineri actori formați vreme de trei ani în institutele de învățămînt superior de profil chiar pe cheltuiala statului, adică în mod gratuit pentru ei. Era, deci, necesar ca aceștia să nu se trezească direct șomeri la absolvirea cursurilor. În plus, ei sînt mult mai bine pregătiți decît cei din învățămîntul particular, care e și de scurtă durată, între altele. Iată de ce statul, direcțiunea teatrelor au creat acest „Jeune Théâtre National”.

— Cred că, în profesia dumneavoastră, aveți, pe lîngă numeroase obligații, și o serie de satisfacții. Care sînt acestea?

— Mă interesează mai ales raporturile cu regizorii, proiectele pe care le avem împreună pentru a găsi de lucru unui număr cît mai mare de actori, activitatea de studiere a proiectelor în care se vor integra actorii. E

interesant, fascinant chiar, să urmărești modul în care aceste proiecte capătă contur, se materializează. Știți, există unii regizori care vorbesc foarte frumos despre intențiile lor, despre ceea ce fac ei pentru tinerii actori, despre propria activitate, în schimb descoperi că au realizat întotdeauna la înălțime. Alții nu prea se laudă cu ceea ce fac, în schimb descoperă că au realizat spectacole extraordinare, în care i-au pus cu adevărat în valoare pe actorii tineri. Munca mea constă în a găsi, în interiorul acestor pledoarii ale regizorilor, reperele ce ar putea motiva participarea organismului pe care îl conduc. Acesta e un aspect care mă interesează enorm, celălalt aspect care mă pasionează fiind contactul cu actorii, cu problemele lor, cu ne liniștea care-i stăpînește la început de drum (mai ales vis-à-vis de posibilitatea de a nu-și găsi de lucru), cu incertitudinile privitoare la viitorul lor, la modalitatea de organizare a vieții și de impunere în conștiința publicului și a criticii. Avînd, ca orice om de altfel, momente de derută, trebuie să te simți mereu aproape de sufletul și de problemele lor. Și-apoi e o experiență fascinantă să te afli în mijlocul tinerilor.

— La aceasta nu se adaugă și satisfacția de a descoperi talente, de a impune actori?

— Nu cred că e neapărat meritul nostru, dar e drept că există și această satisfacție. De exemplu, o tinărie ca Maria de Medeiros a efectuat deja turnee internaționale, a zburat foarte repede de la noi, ajungînd să fie foarte căutată astăzi de impresari, directorii de teatru, regizori etc. Cristian Cloiret, care e un foarte bun profesionist (poate mai puțin cunoscut în Europa, întrucît deja este profesor-formator, predă, sub tutela A.F.A.A., cursuri de actorie în America Latină) a făcut parte, de asemenea, din J.T.N. Sînt, într-adevăr foarte mulți, alte nume imi scapă acum.

— Jacques Villeret...

— O, acesta e un „vechi”, cum mai sînt Isabelle Huppert, Jean Piat, Yves Pignot, Richard Fontana, Catherine Lachens, Denise Chalem. Aceștia sînt actori foarte mari la ora actuală, cunoscuți în lumea întreagă. De altfel, mulți din cei ce-au făcut parte din J.T.N. de-a lungul vremii se află astăzi în vîrf. „Jeune Théâtre National” e o pepinieră extraordinară, pe filiera celor două școli naționale superioare aflate sub tutela Ministerului Culturii, școli care îi formează în mod deosebit. E normal să fie așa, pentru că ei trec printr-o selecție extrem de severă — există doar 20 de locuri pe care se „bat” 2000 de candidați — fiind apoi sub mîna celor mai buni profesioniști: regizori, actori, profesori. De aceea, cînd intră în J.T.N. sînt deja niște personalități artistice, pe care noi, ce-i drept, le considerăm încă în formare.

— Vreți să transmiteți cîteva cuvinte cititorilor revistei „Cronica”?

— Da, cu plăcere! Îmi doresc să fie cit mai numeroși la spectacolul pe care-l pregătim la Teatrul Național din Iași și, mă repet, sînt foarte emoționată vîzînd cîți români sînt interesați de cultura și literatura franceză.

— Vreau să vă asigur că ieșenii au un public avizat datorită și tradiției, dar și culturii de care aminteați, așa că sînt sigur că vi se va implini dorința de a-i vedea în număr cît mai mare la spectacol. Ieșenii iubesc spectacolul teatral, fie că e român, fie că e francez.

— Sper, în acest caz, ca spectacolul să fie și la înălțimea exigențelor publicului și la înălțimea speranțelor sale, că ieșenii vor fi fericiți de a vedea încă un spectacol francez, cu atît mai mult cu cît va fi interpretat de actori români.

— Vă mulțumesc pentru amabilitatea de a-mi acorda acest interviu, pentru frumoasele cuvinte adresate publicului ieșean prin intermediul „Cronicii”.

Valeriu STANCU

E un privilegiu pentru Franța faptul că are asemenea prieteni în România

— interviu cu doamna DENISE LECLERC, directoarea Asociației „Jeune Théâtre National” —

întîlnit la Paris în urmă cu două luni, am elaborat un anumit număr de principii generale și acum mă află la Iași pentru a pune la punct detaliile acestei colaborări.

— În acest caz, care sînt primii pași în colaborarea cu Centrul Cultural Francez?

— Rolul meu este de a căuta și a alege un regizor francez care îi va dirija pe tinerii actori români în realizarea spectacolului ce va fi montat la Iași unde va fi și reprezentat mai întâi. Apoi, românii își vor prezenta creația la Festivalul de Teatru de la Avignon, în cadrul unei manifestări intitulate „Fou de théâtre”.

— Există și alte proiecte de colaborare cu Centrul Cultural Francez?

— Fără îndoială. Pentru moment însă n-am precizat alte posibilități dar eu voi rămîne la Iași încă vreo cîteva zile tocmai în scopul de a diversifica, împreună cu domnul Georges Diener, domeniile și formele de colaborare. De altfel, conexiunea stabilită în aceste zile va fi reluată prin tinărul regizor Nicolas Lormeau, care va realiza spectacolul *Rêves dans l'obscurité* și care, sînt sigură, va găsi și alte posibilități de colaborare atît cu Centrul Cultural Francez, cît și cu oamenii de teatru români.

— Cunoașteți deja numele tinerilor actori care vor colabora cu dumneavoastră sau cu re-

ceastă perioadă vor avea repetiții, dar vor da și o reprezentare la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, pe 22 iulie. Apoi va pleca, împreună cu trupa, pe 26 iulie la Avignon pentru a da cinci reprezentații în cadrul Festivalului. În sfîrșit, va exista și o reluare a spectacolelor, între 10 și 22 octombrie, într-o serie de orașe ale României.

— Care e opinia dumneavoastră? Va fi posibilă colaborarea între tinerii actori români și regizorul francez?

— Da, sînt sigură. De altfel, cred că Nicolas va opta pentru actorii care vorbesc franceza, care pot s-o înțeleagă și să se exprime în această limbă. Astfel vor putea pătrunde în substanța textului, asigurînd și fluiditatea spectacolului. Cred că va fi o excelentă experiență atît pentru regizorul francez, cît și pentru actorii români.

— În această colaborare care e rolul Centrului Cultural Francez?

— În primul rînd vreau să subliniez faptul că C.C.F. este la originea acestei inițiative de colaborare. Domnul Georges Diener personal a căutat parteneri pentru montarea de care am vorbit pînă acum. Am mai spus-o, cred, Centrul Cultural Francez din Iași este cel care coordonează activitatea franco-română, organizînd turneele, care a luat contact cu Avignon-ul, care a găsit piesa, colaborînd, în

Juliana CUCU: „Papușa mea”

Răzvan AMĂRIUȚEI:

„Calea credinței”

ROMAN—600

La 30 martie orașul Roman a sărbătorit șase sute de ani de la prima atestare documentară, aflată în uricul dat de voievodul Roman Mușat, la 30 martie 1392, în cetatea de aici, Sexacenterarul romașcan a prilejuit o serie de manifestări culturale ce au avut loc la Casa de Cultură a municipiului.

Simpozionul „Roman 600” organizat de Inspectoratul de Cultură al județului Neamț în colaborare cu Muzeul de Istorie din Roman, la care au participat prestigioase personalități ale vieții culturale românești, poate fi considerat deosebit de reușit. Prin comunicările prezentate s-a reinviat istoria seculară a orașului și minunate pagini din cultura românească. Din program amintim:

Prof. univ. dr. Mircea D. Matei — „Pagini de geneză a orașului Roman”;

Prof. Gheorghe David — „Documentul din 30 martie 1392, un document cu semnificații revelatoare pentru istoria Moldovei”;

Prof. univ. dr. Alexandru Andronic — „Cetățile medievale ale Romanului”;

+ Prea Sfinția Sa Episcop Arhieru Ioachim Vasluiuanul — „Monumente de arhitectură medievală și de spiritualitate românească la Roman”;

Prof. univ. dr. Alexandru Husar — „Oameni și locuri romașcane în opera lui Sadoveanu”;

Prof. univ. dr. Dumitru Irimia — „Scriitorul romașcan Max Blecher”;

Prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga — „Personalități culturale romașcane”.

În sala de expoziții a aceluiași lăcaș de cultură a fost vernisată expoziția de artă populară „Satele din fostul ocol domnesc al târgului Roman”, organizată de Muzeul de Istorie din Roman, Muzeul de Etnografie din Piatra Neamț și Episcopia Romano-Catolică Iași — care a fost și sponsorul acestei acțiuni.

Cuvîntul de deschidere rostit de Excelența Sa Episcopul de Iași, Petru Gherghel, și intervenția prof. Gheorghe Burlacu, au reliefat frumusețea, bogăția și importanța tezaurului de artă populară din zona Roman.

Primele două însemnări din cartea de impresii dau imaginea a ceea ce au reprezentat cele două acțiuni menționate.

„Preludiul manifestărilor «Roman 600» sub semnul emoțiilor legate de un trecut care privește spre noi, a fost un prilej de rememorări afective, de dialoguri despre identitatea noastră etnică, și implicit spre disponibilități creatoare ale oamenilor acestor locuri. Organizatorilor un cuvînt „de laudă”. Privind spre viitor un călduros „VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!”.

(Constantin Ciopraga, Dumitru Irimia, Alexandru Husar, Mircea D. Matei.)

„Expoziția, o provocare pentru pătrunderea în ocolul Romanului în armonii și disarmonii sătești. Identități locale și sondaje de timp: un început cu largi viziuni de perspectivă. Admirație și urări de aprofundare. Indatoritoare prezentă în selecția exponatelor”. (Ion Dumitriu, Snașgov.)

Prof. Domnița HORDILA

Roman: Imagine din timpul festivităților. Costum național de pe Valea Siretului la tinerii catolici.

S-a născut la 29 iunie 1556 în localitatea Tașos din Moldova, după cum reiese din declarația sa la intrarea în mănăstirea din Neapole, localitate neidentificată pînă azi. Era primul copil din cei patru băieți și două fete ai familiei lui Costiș Stoica și Margareta Barbat, agricultori înstăriți și creștini exemplari. În botez i s-a pus numele de Ioan. Învățăturile și exemplul bun de viață creștinească se înțipăreau adînc în sufletul băiatului. Într-o zi, pe cînd îl ajuta pe tatăl său la cîmp, acesta i-a spus:

— Vezi păsările acelea care se avîntă în înaltul cerului?

— Da, tată.

Fericitul Ieremia Valahul (II)

— Ei bine, ele ne îndeamnă să ne facem o idee despre călugării care în felul acesta, liberi de legăturile lumești, se avîntă spre cer.

Astfel de exemple sugestive pe care i le dădeau tatăl și mai ales buna mamă Margareta, iar mai presus de toate harul lui Dumnezeu, au trezit în sufletul lui Ioan ideea și dorința de a deveni și dînsul călugăr. Însă în părțile Moldovei nu existau mănăstiri catolice bine închegate. Mama i-a povestit despre o țară îndepărtată, numită Italia, unde trăiesc creștini buni și Călugări sfinți.

Într-o zi, ducîndu-se la țîrg să vîndă produse din gospodăria părintească, se miluiește de un bătrîn cerșetor. Mulțumindu-i, acesta îi spune pe nume, fără să-l fi văzut sau cunoscut:

— „Ioane, ai să te duci dincolo de munți, spre miazăzi, într-o țară care se cheamă Italia. Ai un drum lung și anevoios. Nu te teme, n-ai să pățești nimic. Ajuns la capătul drumului, te vei angaja la un stăpîn neșpus de mare pe care îl vei sluji cu dragoste și bucurie, iar pentru aceasta vei fi răsplătit cum nu se poate mai bine”.

Era ca și o profeție pentru dînsul. Avea doar 18 ani. Nu știa carte, nu știa decît limba de acasă, nu mai umblase prin lume, nu dispunea de cine știe ce mijloace. Totuși, într-o zi dimineață, își ia rămas bun de la ai casei și pleacă spre munți: trece prin Brașov și rămîne doi ani la Alba Iulia, în așteptarea unei ocazii bune pentru Italia. Muncește ca salahor la construirea zidurilor cetății. Se remarcă prin hărnicie și cuminenie. Medicul italian, Pietro da Giacomo care fusese chemat să îngrijească de principele Ștefan Bathory, și care tocmai trebuia să se întoarcă în Italia, își pierdeuse sluga și căuta pe altcineva. I-a fost recomandat tînărul Ioan Stoica pe care l-a angajat imediat. După trei luni de drum anevoios, trecînd prin Belgrad, ajung la Ragusa, iar de aici, pe un vapor, la Bari unde se desparte de medic și este angajat ca servitor de

Trăirea călugărească a acestuia s-a evidențiat în mod cu totul deosebit în slujirea aproapelui, mai ales a celor bolnavi, pentru care a înțeles să se dedice trup și suflet, veghind zi și noapte la căpătușii lor cu toată răbdarea și seninătatea, fapt pentru care a și fost numit „înfirmitul erou”. A îngrijit diferiți bolnavi, de cele mai curioase și grele boli. Pe unul l-a îngrijit cu tot devotamentul timp de patru ani. La moartea acestuia, a plîns spunînd: „Sărmanul frate Martin, era plăcerea și recreația mea!”

Deși nu a făcut studii savante teologice ori profane, atent la școlile Duhului Sfinț, fratele Ieremia uimea pe toți cu înțelepciunea și sfințenia sa. A fost cunoscut ca animator de adevărată viață monahală. Se vorbea chiar de „Școala fratelui Ieremia” și pentru faptul că, avînd aprobarea starețului, aduna mai mulți frați călugări pentru citirea din Viețile Sfinților, pentru rugăciune și pentru îndreptarea frățească.

Un exemplu din înțelepciunea sa practică ni-l oferă dialogul cu principesa de Stigliano care, cunoscînd renumele de sfințenie al fratelui Ieremia, într-o zi îi întrebă:

— Spune-mi, din ce este format sufletul?

— Sufletul este duh, nu se poate vedea nici pipăi.

La insistențele principesei, fratele Ieremia îi dă exemplul aerului care nu are formă, culoare etc., pentru ca în final să concludă:

— Principesă, nu e nevoie să discutăm atît despre alcătuirea sufletului, mai degrabă să ne străduim a-l mintui printr-o viață creștinească rivnică; asta contează mai mult decît orice!

Evlavia lui față de Maica Domnului era bine cunoscută, numind-o în jargon napolitan „Mammarella”. I-a fost răsplătită printr-o vedenie în care i s-a arătat cu Pruncul în brațe. La întrebarea fratelui Ieremia: — De ce nu porți coroana de regină a cerului? i s-a răspuns:

— Coroana mea este Fiul meu!

Prin grija principesei Isabella della Rovere care a ținut numaidecît să afle de această vedenie, s-a pictat și s-a răspîndit icoana numită „La Madonna di fra Geremia”.

Părtași la onoarea care i s-a făcut prin declararea oficială de FERICIT, românii catolici de la răsărit de Carpați (și nu numai ei) vîd în aceasta obligația de a primi mesajul de caritate exemplară pe care îl adresează, așa de conform cu însăși vocația creștină, și se încredințează mijlocirii sale la Dumnezeu pentru o sfință și rodnică împlinire.

Pr. prof. dr.
Anton DESPINESCU,
Inst. Teologic Romano-Catolic
Iași

Biblion

Claude GEFFRÉ : Passion de l'homme.

Passion de Dieu

Les Editions du CERF, PARIS, 1991

După ample studii și lucrări vizînd hermeneutica și necesitatea reinnoirii perpetue a discursului teologic, filosofia religiei și actualitatea cristologiei Sf. Toma d'Aquino, cunoscutul teolog catolic francez Claude Geffré, profesor de hermeneutică teologică la Institutul Catolic din Paris, ne propune o nouă carte axată pe temele cele mai radicale ale existenței creștine la sfîrșitul secolului al XX-lea. Lucrarea la care ne referim este structurată pe șase secțiuni („străini și călători”, „celebrări”, „diferența creștină”, „Crist, icoana lui Dumnezeu”, „Vîrstele vieții”, „Figuri”), majoritatea textelor fiind în la originea omilii rostite, de-a lungul anilor, duminică dimineață în cadrul emisiunilor religioase difuzate la Radio France-Culture. Amintînd în prefață de „un omni-bon” al cuvîntului rostit. C. Geffré conchide: „Cuvîntul viu este înțeles în cadrul unei complicități, al unei colaborări între doi interlocutori. Iată pentru ce dedic cu recunoștință această carte tuturor audiențelor mele cunoscute și necunoscute. Grație lor, cuvîntul

rostit într-o zi a putut să devină o scriitură care unește acum toți cititorii pentru care aceeași pasiune pentru om și pentru Dumnezeu face întregul sens al vieții”. Sint aceste cuvinte expresia unui gînd statornic, a unui crez în valoare perenă, a privilegiului omului de a comunica, de a schimba idei și sentimente, de a ieși din solitudine, toate acestea fiind căi ale apropierii între semenii.

Omiliile lui Claude Geffré își au sursa în neliniștile și mai ales îndoielele omului modern privind atribuirea unei valori definitive și absolute unui moment istoric ce aparține trecutului, dependența sensului și salvării întregului univers de un punct limitat în spațiu și timp. Fără a nega existența unei anumite crize a vieții religioase, a accentuării pentru unii contemporani a distorsiunilor între credința creștină și raționalitate — aspecte cărora le sint dezvăluite adevăratele cauze —, C. Geffré definește nucleul esențial al creștinismului astfel: „Credința creștină devine o manieră de asumare a existenței umane și nu un salt riscat în-

tr-o lume a realităților invizibile”. În jurul acestei idei-forță se articulează întregul discurs teologic dezvoltat de Geffré în spiritul reflecției curajoase și a-bordării deschise, generate de Conciliul Vatican II. Conștient de vocația spirituală a timpului nostru, de necesitatea instaurării unei ordini morale, de dificultățile omului zilelor noastre de a traversa un sfîrșit de secol zbuciumat de pasiunile deformante ale oamenilor și de violența istoriei, Claude Geffré actualizează semnificația eternă a Cuvîntului lui Dumnezeu într-un demers situat la egală distanță de retorica facilă dar și de dogmatismul păgubitor, care pune însă în lumină forța argumentului, cultura teologică și corelarea critică a tradiției creștine cu experiența umană contemporană.

Marie-Anne VANNIER : „Creatio”, „Conversio”, „Formatio”, chez S. Augustin, Editions Universitaires Frîbourg, 1991.

Studiul întreprins de Marie-Anne Vannier încearcă într-o manieră originală să elucideze unele dintre aspectele raportului filosofie-teologie în opera lui Augustin, pornind de la conceptul de creație; lucrarea analizează în profunzime dinamica reflecției augustiniene, actualitatea antropologiei și ontologiei teologale, originalitatea lor filosofică, mistică și teologică. Subiectul este dificil, cu atît mai

mult cu cit conceptul de creație este un subiect-limită între filosofie și teologie. Examenul critic al gîndirii augustiniene pune accentul asupra conversiunii Sf. Augustin, element definitoriu văzut ca un adevărat creuzet „al reflecției asupra creației care se înscrie în acest cadru. Dacă nu are un caracter sistematic, aceasta se explică prin faptul că reflecția sa este un ecou al unei experiențe (conversiunea) și al cercetării (elucidare a misterului creației) care orientează gîndirea sa spre antropologie. Astfel se degajă schema creatio, conversio, formatio care susține și dă coerență reflecției sale asupra creației”. Noutatea concepției sale stă în caracterul aporetic; Augustin nu a prezentat o soluție definitivă, revenind de-a lungul întregii sale existențe asupra noțiunii de creație. Sub raport metodologic, lucrarea este marcată de principiul clarității, al expunerii și structurării riguroase; astfel în prima parte sint detaliate: conversiunea, relațiile Sf. Augustin cu neoplatonismul, maniheismul și tradiția patristică; în partea a doua sint analizate: actul creator, rolul constitutiv al conversiunii și formatio ca orizont al creației. Lucrarea surprinde dimensiunea ontologică a experienței Sfințului Augustin, experiență care capătă o dimensiune universală, paradigmatică, întrucît rolul primordial al conversiunii sale constă în posibilitatea de a sesiza sensul creației.

Bogdan-Mihai MANDACHE

La invitația Fundației „Apollonia”, au vizitat, recent, Iași doi profesori de la Universitatea „Claude Bernard” din Lyon — Franța: Dl. Jacques Doury, prorector al acestei unități de învățămînt superior — a doua Universitate a Franței (25 000 studenți) și Dl. Roger Gèrente, profesor de protetică dentară la Facultatea de stomatologie.

Oaspeții au avut un program foarte bogat: au ținut conferințe și demonstrații practice, au vizitat unități de învățămînt superior: Universitatea „Sf. Apollonia”, Universitatea de Medicină și Farmacie, Universitatea „Al. I. Cuza”; s-au întâlnit cu cadre didactice, cercetători, studenți, oficialități ale orașului, artiști plastici, ș.a.

Domnul Prof. Jacques Doury a avut amabilitatea să ne răspundă la câteva întrebări despre scopul și rezultatele acestor contacte.

— Domnule profesor, în ce cădru are loc vizita Dv. la Iași?

— Sintem aici în urma invitației primite din partea Fundației „Apollonia”, care a dorit să deschidă o fereastră spre Vest, inițind o posibilitate de dialog, de colaborare, de schimburi de idei și de experiențe. Dar, deși am fost invitați ei, „Apollonia” nu ne-a „acaparât” ei, cu o deosebită generozitate, ne-a creat posibilitatea de a cunoaște centrul universitar Iași în ansamblu, astfel că am făcut vizite și am purtat discuții cu conducerea universităților ieșene — Universitatea „Al. I. Cuza”, Universitatea de Medicină și Farmacie și, evident, Universitatea „Sf. Apollonia”. Trebuie să precizăm că aceste contacte nu au un caracter guvernamental; preferăm contacte directe între oameni cu același preocupări, structurile guvernamentale fiind adesea politizate. Dorim să cunoaștem cât mai mulți oameni, să realizăm relații multiple.

— Și ați reușit aici, la Iași, să aveți asemenea contacte?

— Da. Am avut, de pildă, două întâlniri cu cadrele didactice și cu studenții Universității „Sf. Apollonia” și ai Universității de Medicină și Farmacie cu care am purtat foarte consistente convorbiri pe tema perspectivelor învățămîntului medical. Am răspuns la numeroase întrebări privind programa de învățămînt, autonomia universitară, structura anului universitar, posibilitățile de inserție socială a absolvenților, problema învățămîntului independent și mai cu seamă problema relațiilor dintre noi și dumneavoastră în domeniul învățămîntului.

realizării unor schimburi de specialiști din domeniul privat între Franța și România.

— Principalele contacte le-ați avut însă în domeniul învățămîntului...

— Da, am vizitat Universitatea „Sf. Apollonia” unde am avut convorbiri cu Dl. prof. Mircea Rusu, rectorul acesteia. Am vorbit despre baza materială a universității și despre unele modalități în care ea s-ar putea dezvolta. Ne-a interesat foarte mult sistemul de organizare modulară a învățămîntului — „Sf. Apollonia” fiind prima universitate din România care a introdus acest sistem; și noi, la Lyon, ne mindrim de a fi primii care, în Franța, am recurs la organizarea modulară a învățămîntului.

— Cum apreciați programa

— Am înțeles că interesul Dv. s-a extins și asupra învățămîntului de stat...

— Bineînțeles. Am avut o întâlnire, cum spuneam, cu biroul Senatului de la Universitatea de Medicină și Farmacie unde am discutat despre posibilitățile unor colaborări între Iași și Lyon în domenii în care sprijinul nostru se simte necesar — ca de pildă în chirurgia cardio-vasculară — pentru a stimula dezvoltarea acestora. Le-am propus apoi colegilor de la această Universitate să ne trimită în Franța, la Lyon în special, unele cadre ieșene care ilustrează domeniul de vîrf ale medicinei și care să ne împărtășească experiența lor. Aceasta s-ar putea face pe bază de parteneriat. Am făcut chiar unele investigații în acest scop și cred că am putea începe cu cadre din domeniul gastro-enterologiei, fiziologiei și gnatoprotecticii unde am văzut lucruri extrem de interesante, demne de împărtășit specialiștilor din Franța. Am avut apoi o întrevedere cu Dl. prof. Gh. Popa, rectorul Universității „Al. I. Cuza” în care am căutat împreună căi de stimulare a relațiilor directe mai ales în domeniul chimiei, fizicii, matematicii. Am discutat și problema unei relații dintre universitățile noastre pe baza programului Tempus.

— În afară de problemele de specialitate — învățămînt, sănătate — orașul Iași va mai oferit și alte tentații?

— O, da. Este un oraș care te cucerește repede, cu teatrele, cu expozițiile lui, cu sălile lui de concert, cu monumentele lui de arhitectură etc. L-am vizitat și pe dl. primar-interimar Dumitriu care ne-a prilejuit cunoașterea unor probleme ale orașului, as-

pecte sociale, relații cu sectoarele medicale și ale învățămîntului. Am fost primiți, de asemenea de I.P.S. Daniel, mitropolitul Moldovei și Bucovinei și de Excelența Sa Petru Gherghel, episcop al Diecezei Romano-Catolice Iași, cu care am purtat foarte utile discuții în perspectiva unor legături Franța — România.

— V-am văzut și la Galeriile de artă...

— Ne interesează toate aspectele în care se concretizează și se exprimă spiritualitatea unui popor cu care dorim să avem legături de prietenie și schimburi culturale. Am cunoscut artiști de diferite vârste și stiluri, de la Costache Agafiței la Const. Tofan și Dragoș Pătrașcu. Trebuie să vă spun că ne-au plăcut atît de mult încît am cumpărat cîteva lucrări de la ei.

De altfel am dori ca relațiile dintre Iași și Lyon să prindă contur și pe acest plan, al artei. Noi vom înlesni venirea la Iași a unei trupe teatrale de la noi, care va prezenta un spectacol cu o piesă de Jean-Paul Sartre („Cu ușile închise”).

◆ ◆

Dl. prof. dr. Jacques Doury și Dl. prof. dr. Vasile Burlui — în calitate de amfitrion — ne-au asigurat că relațiile abia începute între Universitatea „Claude Bernard” din Lyon și Fundația „Apollonia” — dar și cu celelalte instituții de învățămînt superior din Iași — vor continua. Oaspeții au promis că vor reveni pentru lucruri mai practice, mai concrete, dorind să contribuie eficient la dezvoltarea învățămîntului ieșean și, totodată, să beneficieze de experiența specialiștilor ieșeni în unele domenii. **ST. O.**

„Vă lipsesc multe, dar nu vă lipsește INTELECTUALITATEA”

—interviù cu Prof. JACQUES DOURY, prorector al Universității din Lyon—

La rindu-i, colegul meu, prof. Roger Gèrente, a avut o întâlnire cu medici stomatologi, întâlnire în care s-au discutat probleme privind asistența stomatologică în domeniul privat și organizarea asigurărilor în sectorul medical ca mijloc de protecție socială. Specialiștii ieșeni au fost foarte interesați să cunoască experiența noastră în acest domeniu, cerindu-i colegului meu să răspundă la întrebări privind deontologia relațiilor medic-bolnav și a relațiilor colegiale, problemele concurenței, ale perfecționării activității medicale — ca necesitate și ca posibilități — în domeniul privat, apoi surse de dotare și aprovizionare cu materiale și medicamente etc. Discuții consistente au avut loc pe marginea unor chestiuni privind asigurările medicale ca mijloc de protecție socială, obligațiile medicului în relația cu bolnavul asigurat.

Și, nu pe ultimul plan, s-a vorbit mult despre posibilitățile

școlare a acestei universități?

— În mod deosebit am apreciat faptul că la „Sf. Apollonia” au fost introduse lucruri noi față de programa de stat — cum ar fi disciplina de biomateriale, implantologie ș.a. Acest spirit novator prezent aici m-a cucerit. De altfel, am făcut o constatare de ordin mai general: vă lipsesc multe în domeniul doctărilor, dar de intelectualitate nu duceți lipsă. Și asta e minunat pentru un popor care își croiește noi perspective. Sub egida Universității „Sf. Apollonia” am ținut trei conferințe: „Aspecte clinice particulare în parodontologie”, „Chirurgia muco-gingivală” și „Mijloace de profilaxie a bolilor parodontale”. Am avut un public numeros format din cadre didactice, studenți și medici din rețea. Și colegul meu, prof. Roger Gèrente a ținut o conferință — „Amprenta globală cu ghidaj unitar” — și a făcut mai multe demonstrații practice la Centrul medical „Apollonia”.

Nicoleta MARANDU:

„Cavalcada”

Învățămîntul istoric românesc postbelic privit de la Chișinău

La fel ca istoria, istoriografia nu poate fi înțeleasă decît ca un tot, cu deosebirile și nuanțele pe care le presupun diferitele sale perioade. Este adevărat, strînsa și legătură cu politica face ca interpretarea în acest sens să nu fie chiar atât de facilă. În consecință, aprecierile sînt uneori absolutizate, interpretările necesar nuanțate sînt înlocuite cu simple constatări schematice, după cum personalități, etape și probleme esențiale sînt aproape complet eliminate. Perioada postbelică a istoriografiei românești ne oferă în această privință un exemplu cit se poate de revelator. Despre aceasta s-au scris numeroase materiale pînă în decembrie 1989, dar ele sînt departe de a prezenta reală. O singură excepție — în afara unor aprecieri ale cîtorva specialiști străini — o constituie lucrarea lui Vișd Georgescu, *Politică și istorie. Canal comunicărilor români, 1944—1977*. Publicată într-un tiraj restrîns în scrierile, ea nu a fost cunoscută decît cîtorva istorici din țară, aproape exclusiv celor care au făcut călătorii peste granițe. Abia în 1991 a fost republicată, sub îngrijirea lui Radu Popa în editura „Humanitas”. În ultimul timp însă, o lucrare asemănătoare (nu avem în vedere numeroasele articole din diferitele publicații periodice, multe de o valoare incertă) care să meargă pînă la sfîrșitul anului 1989, nu a fost realizată, deși de atunci au trecut mai bine de doi ani.

Exemplul a venit și în această privință de la Chișinău. La sfîrșitul anului trecut, domnul Facultății de Istorie de aici, A. M. Petrencu, a editat o lucrare privind învățămîntul istoric în România (1944—1989), rod, în primul rînd, al unui stagiu de documentare de aproape un an la București, Iași și Cluj-Napoca. Lucrarea nu este de mare importanță (are 100 de pagini, cărora li se adaugă cîteva interesante anexe), în schimb este de o mare densitate. După cum o spune titlul, ea se referă la predarea istoriei, dar aceasta este privită în contextul general al istoriografiei din România în perioada respectivă, autorul realizînd în primul din cele două capitole și o perioadă a acesteia, distingînd, cu argumente

convingătoare, trei etape, chiar dacă între ele nu se pot stabili momente absolut precise de demarcație.

Prima este aceea pe care autorul o definește „etapa rolleriană”, după numele celui care, mai mulți ani, a patronat istoriografia română. Acceptînd această definiție, trebuie să spunem că ea începe înainte de reforma învățămîntului din 1948. Prima ediție a „manualului” (semnat doar de Mihail Roller), pe care Ana Blandiana îl numea, într-un articol mai vechi, drept „cea mai mare crimă din istoria poporului român”, a apărut în 1947, fiind utilizat inițial atît în învățămîntul mediu, cit și în cel superior (ultima ediție datează din 1956). Este o perioadă în care se produce o ruptură aproape completă de tradițiile istoriografiei românești. Aceasta se transformă într-o simplă „sucursală a istoriografiei sovietice”, după cum remarcă istoricul german K. P. Beer. În același timp, publicațiile originale sînt extrem de puține, iar nivelul lor este uneori incredibil de scăzut. Faptul s-a răsfrînt în activitatea la catedră. De altfel, predarea istoriei universale s-a realizat aproape exclusiv după manuale sovietice traduse, pornindu-se de la ideea superiorității și slovelor asupra literelor. Un exemplu concludent îl oferă faptul că pentru disciplina universitară de metodică predării s-a utilizat un manual de metodică predării U.R.S.S. destinat școlilor elementare.

După această primă perioadă, a urmat o etapă de „dezgheț istoriografic”, ale cărui începuturi A. M. Petrencu le plasează în ultimii ani ai deceniului al VI-lea. De fapt, pînă în primii ani de după 1960, tendințele pe care le înțelegem anterior au continuat, singura mutație notabilă fiind procesul de destalinizare, realizat, de asemenea, după model sovietic. Întîlnim, în continuare, o schimbare exagerată a rolului stăvilor în procesul de formare a poporului român, o accentuare a relațiilor româno-ruse, susținerea ideii că participarea României la primul război mondial a avut un caracter imperialist, denigrarea social-democrației ș.a. Războaiele ruso-turce sînt privite ca benefice pentru Principatele Române, principatului lor teatru de desfășurare, acceptîndu-se chiar, implicit sau explicit, teza istoriografiei sovietice că anexarea Basarabiei în 1812 a fost un act progresist, după cum revenirea ei la patria-mamă în 1918 a fost considerată ca o anexare. Ulterior, mai ales după 1964, are loc o scurtă perioadă de libertate pentru istorici. Pe de o parte, Declarația din aprilie a permis o reluare a mai vechilor tradiții ale istoriografiei naționale, pe de altă parte, faptul că, la începutul „domniei” sale, Nicolae

Ceaușescu a manifestat un interes scăzut pentru istorie, a permis specialiștilor să o abordeze în conformitate cu realitatea, ceea ce a permis apariția unor lucrări de o deosebită valoare și o evidentă creștere a nivelului învățămîntului.

După 1971 situația s-a modificat însă considerabil. Istoria s-a transformat din știință în ideologie. N. Ceaușescu a considerat-o drept instrumentul cel mai adecvat pentru formarea „omului nou”, participînd direct la interpretarea ei. În documentele de partid, care trebuiau să fie utilizate aproape obligatoriu în învățămînt, se făceau referiri numeroase la istorie. Aceasta trebuia să fie utilizată într-un singur sens, interzicîndu-se pluralismul de opinii, cu excepția unor probleme mărunte. „După cum se întîmplă în regimurile totalitare, în România ceaușistă generalizările teoretice nu se realizau pe baza datelor și faptelor existente, ci din contra materialul arheologic și istoric „demonstră” justetea tezelor conducătorului de partid și de stat”. O tendință esențială era aceea de a prezenta „epoca de aur” ca o incununa a întregului trecut. Pentru a-i conferi dimensiunile dorite, apărea necesară o „îmbătrînire” a istoriei locale și naționale, ajungîndu-se chiar la ideea că pe teritoriul României a existat unul din centrele de antropogeneză a omenirii. Pe de altă parte, s-a procedat la o „infrumusețare” a istoriei naționale, eliminîndu-se paginile mai întunecate ale acesteia. Mai ales, însă, urmare a unor sugestii ale lui Nicolae Ceaușescu, s-a urmarit ca acesta să se înscrie în șirul marilor personalități ale neamului, comparabil cu străluciții conducători ai trecutului sau chiar depășindu-i. Iar profesorul, în marea majoritate a cazurilor, neputînd să împărtășească asemenea idei, trebuia totuși, sub aspră supraveghere, să le transmită tinerilor în curs de formare sau celor care urmau să-i ia locul la catedră, găsînd, ce-i drept, numeroase posibilități de a evita exagerările.

Nu am putut aici prezenta, într-o manieră foarte sumară, decît unele din numeroasele idei pe care le cuprinde cartea lui A. M. Petrencu. Ea constituie o invitație pentru istoricii din România de a le dezvolta, după cum, la rîndul nostru, așteptăm o privire de ansamblu asupra istoriografiei, și mai falsificate pînă în ultimii ani, din Republica Moldova, pentru a avea o imagine de ansamblu asupra modului cum a fost prezentat trecutul în anii postbelici a întregului spațiu românesc.

V. CRISTIAN

Astăzi, despre „APOLLONIA“

FUNDAȚIA „SF. APOLLONIA“, str. Ștefan cel Mare nr. 2, Tel. 98/112077, Fax 11087, Iași, România

Mereu în sprijinul bolnavului!

Fundația „Sf. Apollonia“, prin Centrul său medical, asigură bolnavilor numeroase avantaje în domeniul serviciilor medicale.

Disponind de un corp medical de elită, cu o dotare materială de nivel mondial, Fundația „Sf. Apollonia“ asigură asistență medicală competentă, cu accesibilitatea tuturor bolnavilor la investigații paraclinice și proceduri terapeutice moderne, de vîrf, în domenii medicale variate, cum ar fi oftalmologia, dermatologia, medicina internă, chirurgia generală, psihiatria, obstetrica și ginecologia, endocrinologia și stomatologia. Pentru a putea asigura servicii medicale de foarte bună calitate, s-au dat în folosință un serviciu de optică medicală, dotat cu aparatură modernă, un laborator de tehnică dentară, unde se poate realiza toată varietatea de aparate protetice inclusiv proteze fixe metalo-ceramice, un serviciu de radiologie dotat cu ortopantomograf, pantomograf și aparate de radiografii dentare simple, asistate pe calculator, ceea ce permite realizarea unor investigații radiologice de nivel mondial.

În paralel cu preocuparea pentru diversificarea și creșterea nivelului de competență profesională, în asigurarea asistenței medicale, în preajma Sfințelor sărbători ale Paștelui, Fundația „Sf. Apollonia“ a oferit reduceri de prețuri de 30 la sută pentru pensionari și salariați, reduceri care, la cererea bolnavilor, au fost acordate pînă la 16 mai 1992. În aceeași perioadă s-au acordat consultații gratuite pentru copii, șomeri, handicapați, și pentru bolnavi cu venituri minime.

Tot în ajutorul bolnavilor împovărați de oscilația prețurilor care caracterizează societatea de tranziție, Fundația a inițiat „Asigurarea de sănătate Apollonia“ care, prin achitarea unei taxe lunare minime, oferă tratamente medicale stomatologice, conservative, extractii și toată gama de terapie orală, incluzînd și investigațiile radiografice necesare.

Fundația „Sf. Apollonia“, pentru a veni în sprijinul bolnavilor celor mai defavorizați, a inițiat un serviciu programat de vizite medicale la domiciliul bolnavilor handicapați și a bolnavilor netransportabili, în cadrul cărora se realizează și tratamente stomatologice de urgență.

Prin Fundația „Sf. Apollonia“ se asigură un real ajutor bolnavilor, aceasta suportînd toate costurile datorate reducerilor și acordarea, de grațuități unor categorii largite de bolnavi, handicapați, nevăzători, șomeri, veterani de război, copii, bolnavi cu situații materiale defavorizate etc., fără a diminua calitatea actului medical.

Dr. C. MORARIU

Competența actului medical

La Centrul Medical „Apollonia“ există un colectiv de medici ce acoperă majoritatea specialităților medicale, colectiv selectat pe baza unei înalte probități profesionale. Cea mai mare parte a cadrelor medicale ce-și desfășoară activitatea aici sînt cadre didactice universitare, medici primari, specialiști cu înaltă competență profesională.

În vederea ridicării nivelului profesional, a îmbogățirii continue a bagajului de cunoștințe de ordin profesional al specialiștilor din Centrul Medical „Apollonia“, cit și din orașul Iași s-au organizat seri clinice cu subiecte deosebit de interesante cum ar fi: „Radiografii cu film extraoral — Ortopantomograma“, „Evaluarea stării generale în vederea alegerii metodei de anestezie în stomatologie“, „Gala video — Expoziția Stuttgart 1991“, urmînd a fi prezentate și alte teme tot atît de interesante ce se vor desfășura bilunar la sediul societății.

Fundația „Sf. Apollonia“ ca și Centrul Medical a stabilit și stabilește în continuare contacte cu diferiți specialiști de peste hotare.

În cadrul Fundației a fost prezentat un ciclu de conferințe și demonstrații de către specialiști din Elveția, Franța, USA, Israel. Astfel, dr. Mihnea Sergentu de la Universitatea din Geneva a prezentat „Tehnică ceramo-metalică“, prof. dr. J. Doury de la Universitatea din Lyon a prezentat probleme de parodontologie și posibilități de rezolvare chirurgicală, iar prof. dr. R. Gerentes a efectuat o demonstrație susținută de diapozitive privind amprentarea în protezarea conjunctă, iar prof. Heinrich din Israel a demonstrat tehnica implantelor de tip lamă, șurub etc., cărușelele bucurîndu-se de o largă participare a medicilor stomatologi din Iași.

În concluzie, se poate afirma că la Centrul Medical „Apollonia“ se poate aborda orice problemă de ordin medical privind atît stomatologia, cit și alte specialități medicale.

S. L. dr. Gheorghe IONESCU

Programe de acțiuni sociale

În cadrul Fundației „Sf. Apollonia“ se desfășoară multiple acțiuni de binefacere avînd în vedere, în special, categoriile sociale defavorizate: copii orfani, handicapați, bătrîni.

Fundația „Sf. Apollonia“ a organizat un pelerinaj de la Biserica Barboi la Mitropolie de sărbătoarea Floriilor, iar de Paști, li s-a dat prilejul orfanilor de la Căminul Bucium să trăiască bucuria acestor zile așa cum se obișnuiește în datina străbună.

Cu ocazia Crăciunului a fost organizată Sărbătoarea Pomului de iarnă în Leagănele nr. 1 și 2, oferindu-li-se copiilor daruri din fondul Fundației și bucuria de a-l întîlni pe Moș Crăciun în persoana unui actor de la Teatrul „Lucașfăruș“ invitat al Fundației.

Grija membrilor Fundației „Sf. Apollonia“ s-a îndreptat și spre bătrîni din căminele de pensionari, astfel încît ei s-au bucurat să ia parte la minispectacolele organizate cu concursul elevilor de la Școala Normală „Vasile Lupu“ și al unor membri activi din cadrul Fundației, cu prilejul sărbătorilor de iarnă, al Zilei Mărțișorului și al Zilelor Naționale ale Gerontologiei.

S-au organizat două concerte de binefacere destinate stringerii de fonduri ce au fost folosite pentru copiii din Leagănele de copii și Căminul Bucium.

Sinistrații din județul Bacău au primit ajutoare materiale și în bani din partea Fundației.

La 1 iunie 1991, a fost inițiat și sponsorizat un concurs de artă plastică pentru copii, cu titlul „Jocuri de copii“, acordîndu-se premii celor mai bune lucrări.

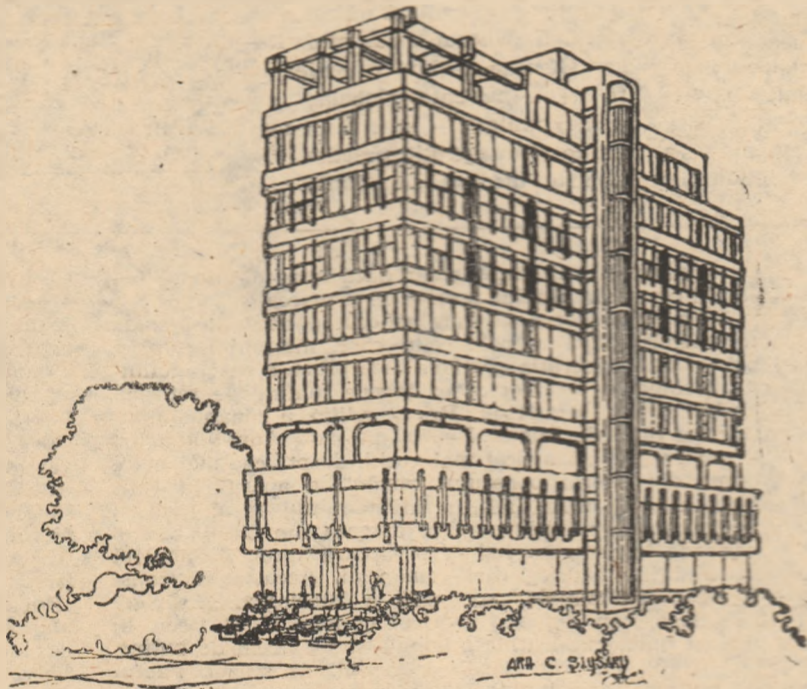
Fundația „Sf. Apollonia“ a sponsorizat și o serie de alte acțiuni culturale și sportive, un Festival de folclor, precum și concursuri de desen cu creta pe asfalt la Căminul Bucium.

Cu ocazia sărbătorilor Sfințelor Paști, anul acesta, Fundația a acordat reduceri mari de prețuri pentru adulți și consultații gratuite pentru copiii sub 14 ani.

Fundația noastră are în vedere și asigurarea unei asistențe medicale de urgență la domiciliul bolnavilor netransportabili, acțiune ce a demarat deja cu succes.

De asemeni, avînd în vedere condițiile social-economice actuale, Fundația „Sf. Apollonia“ a inițiat un amplu program de Asigurări sociale ce vine mai ales în sprijinul persoanelor defavorizate.

Dr. Mihaela VASILIU

Sediul Universității „Apollonia“ aflat în construcție (arh. Carmen Slușaru)

Programul S.E.P.C.U.

Inițiat de Fundația „Sf. Apollonia“ la început împreună cu Organizația „World Vision“ și ulterior derulat numai de membrii fundației și cu sprijinul Centrului Medical Apollonia, Programul SEPCU a început din 1992, avînd colaborarea deplină a conducătorilor unităților luate sub protecție: leagănele nr. 1 și nr. 2 Iași, căminul-spital Hîrlău.

Acest program de specific stomatologic se referă la: evaluarea, profilaxia, asistența curativă și de urgență ce sînt aplicate cu sprijinul material concret al Fundației „Sf. Apollonia“ și al Centrului Medical Apollonia prin personal, materiale stomatologice necesare, mijloace de transport și acțiunea de asistență stomatologică.

Obiectivele programului SEPCU sînt etapizate și cuprind:

— Depistarea și evaluarea stării de sănătate orală a copiilor și persoanelor din

aceste unități:

— Instituirea unui program de profilaxie stomatologică pe grupe de vîrste și particularități;

— Conștientizarea personalului medico-sanitar din unitățile protejate asupra importanței dezvoltării normale a sistemului stomatognat și a prevenirii afectării acestuia prin diferite afecțiuni;

— Acordarea de asistență stomatologică curativă în unitățile protejate în regim de asistență de urgență și asistență programată;

— Stimularea proliferării unor alianțe de acțiune între diferitele organizații de profil umanitar și Fundația „Sf. Apollonia“.

Fundația „Sf. Apollonia“ și-a propus ca, prin programul SEPCU să desfășoare o activitate susținută stomatologică pentru aceste categorii sociale defavorizate de destin, metodologia de lucru fiind dominată de organizarea unor echipe de medici ce se deplasează periodic în unitățile menționate.

Dr. Anca PURDU

Dotarea Centrului Medical

Centrul Medical „Apollonia“ este organizat după principii medicale riguroase, dispunînd de un bloc de sterilizare umedă și uscată, condiție esențială într-o unitate medicală. Centrul Medical dispune de o aparatură modernă din țară și din străinătate. Uniturile dentare și fotoliile permit abordarea oricărui tratament stomatologic, înlesnind medicului efectuarea manoperelor în condiții ergonomice.

Pe lîngă un corp medical de o înaltă competență profesională, Centrul Medical beneficiază de o serie de aparate de diagnostic și tratament aduse din Franța, Germania, Japonia.

Afecțiunile abdominale, cardiace, sau oftalmologice pot fi diagnosticate cu precizie grație acestor aparate bazate pe tehnici de vîrf: ecografie, fibroscopie, electrocardiografie etc.

Afecțiunile stomatologice beneficiază de o metodă precisă de radio diagnostic prin Ortodontografie și radiografia dentară computerizată.

În cadrul serviciului de stomatologie există posibilitatea efectuării unor lucrări protetice de mare fiabilitate, grație tehnicii ceramo-metalice. În acest scop Centrul este dotat cu 4 cuptoare de ceramică, avînd la dispoziție și materialele necesare (ceramică, aliaje metalice etc.). Pentru fuziunea aliajelor metalice în vederea turnării lucrării protetice metalice se utilizează aparatul de fuziune cu curent de înaltă frecvență sub protecție de gaze rare.

Dr. Răzvan IONESCU

Ce înseamnă să fii student la „Apollonia“

Visul oricărui tînar ieșit de pe băncile școlii este să devină student. Pentru noi, studenții Universității „Apollonia“, acest vis a devenit realitate. Este o mîndrie deosebită pentru noi să spunem: „Sîntem studenți la Apollonia!“ De ce? Pentru că universitatea noastră este modernă, organizată după modelul cunoscut și apreciat al universităților europene, ne-a creat condiții deosebite de la început, nu am suferit de incertitudinea organizatorică a altor universități similare. Remarcăm în permanență interesul, eforturile și dăruirea dascălilor noștri pentru a ne împărtăși din tainele viitoarei noastre profesii în domeniul practicii private, pentru a ne ajuta să ne adaptăm la sistemul modern de organizare a cursurilor pe module, pe parcursul celor șase zile de activitate pe săptămînă.

Rigorile activității zilnice, prezența absolut obligatorie la stagii și cursuri, exigența deosebită la examene și seminarii, fac parte din caracteristicile noastre de student la „Apollonia“ și nu ne sperie, ci ne stimulează, iar noi ne străduim să răspundem pe măsură, să nu înșelăm așteptările dascălilor noștri și, nu în ultimul rînd, ale părinților noștri care, prin eforturi deosebite, ne susțin material.

Încă din anul I sîntem incluși în colective privind diferite teme de cercetare, fiind îndrumați de profesorii noștri. Am participat și la întîlniri cu profesori de peste hotare (Franța, Elveția) și am putut discuta despre organizarea învățămîntului în alte țări, am aflat noutăți în diferite domenii ale profesiei.

Cristian IOVAN, student

Pagină îngrijită de Dr. Cătălina MORARĂȘU

În această lume aflată în criză, o anumită ordine se degradează, aceea a omului, a noastră. Când epurarea aflată în curs va face tabula rasa, se va instala o altă ordine, aceea a lui Dumnezeu. Trăim în prezent perioada neplăcută a tranziției. Ea comportă pericole. Aceasta expune la tensiuni, obligându-ne la adaptări rapide. Dar în același timp, ea ne oferă totuși și posibilitatea deschiderii noastre, a înălțării către perfecțiune, cit și plenitudinea de a fi, însă numai aceora care vor ști să recunoască șansa ce le este oferită și care ar vrea să facă efortul de a o folosi.

În timpul orelor în care bucla evoluției noastre se va închide, fiecare dintre noi se va găsi confruntat cu o alegere crucială. Nimeni nu va putea ocoli această alegere. Înălțuirea evenimentelor ne va împinge inevitabil spre alegerea orientării vieții și a hotărârii viitorului. Astăzi, mai mult decât oricând, este deci vital de a căuta, a ne informa și a înțelege gravitatea orei care marchează orologiul cosmic cit și consecințele decisive care decurg pentru noi.

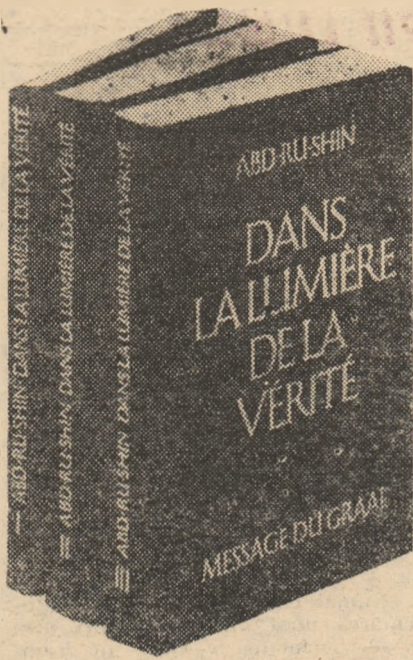
Sunt două moduri de a ne interesa de viitor: unul constă în a-l imagina, în gând, fără nimic altceva; celălalt se bazează pe o motivație personală ce ne incită spre efortul pregătirii acestui viitor, pregătindu-ne noi înșine. Fiecare om are astfel șansa sa, condiționat de a ști să o recunoască și de a fi dispus să o folosească fără întârziere și cu hotărâre.

Fără de amenințările care ne apasă, efectul individual ar părea disproporționat, chiar derizoriu. Mass media ne informează despre rachetele nucleare cu cite trei focuse, despre numărul rachetelor strategice stocate de o parte și de alta. Frica reciprocă ne asigură o anumită pace.

Cadrul exterior al condițiilor noastre de existență va depinde din ce în ce mai mult de deciziile calculatoarelor la care, se spune, fiecare dintre noi nu va fi decât un număr-matrice, interesând circuitul producție-consum. Din leagăn până în mormint vom fi controlați, supravegheați și manipulați, pentru o încadrare în schema cetățeanului mediu.

În turbulențele întinsecității derelictive a epocii noastre și în timpul acestei faze în care toate echilibrurile economice, sociale și politice sunt profund deteriorate, problema vieții și a morții omenirii depășește dintr-o dată o importanță totală. Arsenalele existente dispun de largă posibilitate de a șterge orice urmă de viață pe planeta noastră.

Această eventualitate sinistă, deși de temut, nu va constitui totuși sfârșitul nostru. Moartea fizică ne obligă doar să schimbăm planul de ședere și al nivelului

de existență. Sufletul — adică spiritul nemuritor inconjurat de învelișuri mai eterate — nu este afectat cu nimic în vitalitatea sa de pierderea corpului de materie densă.

A nu putea să atingem scopul ciclului nostru evolutiv și a nu putea reveni la punctul nostru de plecare — locul de origine — este mult mai teribil decât moartea terestră. Căci, în acest caz, suntem în pericol de a fi azvirlți — ca atâtea pietre nefolositoare —, riscând astfel să intrăm în descompunere. Aceasta ar aduce sfârșitul oricărei individualități ce nu vibrează în acord cu legile cosmice, nemaiputând — din această cauză — să servească la edificarea Domniei păcii și la progresul avântat, voite de Creator.

În mod inevitabil, înălțuirea evenimentelor ne împinge către o devenire mai conștientă și o alegere ultimă. Fiecare se va regăsi astfel, într-o zi sau alta, la încrucișarea drumurilor. Vom fi constrinși la o opțiune definitivă prin care se va decide soarta.

ORDINEA COSMICĂ

Pentru a beneficia de marea șansă de reînnoire oferită de epoca noastră, a devenit urgentă obținerea unor informații clare și complete asupra tuturor chestiunilor privind călătoria noastră prin Creație. Dar cum să știm unde să mergem și ce trebuie făcut, atât timp cit nu știm de unde am venit și pentru ce trăim?

La fiecare nouă reîncarnare, ne trezim într-un mediu anumit, determinat de epocă, de rasă, de religie, de țară, de

ABD - RU - SHIN

În lumina adevărului

Mesajul Graalului

O problemă de viață și de moarte

familie, de un cadru social și cultural precis. O parte din acest mediu provine din intervenția umană. Însă Universul în care se mișcă astrele și însăși planeta noastră, cit și întreaga natură — oceane, relief, floră și faună — existau cu mult înainte ca spiritele umane să se poată încarna pe Terra.

Pentru ce există însă lumea? După spusele unora, ea ar fi apărut din întâmplare și din necesitate. Totul s-ar limita la materia vizibilă și tangibilă. De fapt, noi nu putem vedea nimic dincolo de percepțiile simțurilor noastre. Ieșită din șirul animalelor, ființa omenească ar fi apărut astfel din neant și ar recădea în heant. Viața nu ar avea nici un sens și nici o rațiune de a fi, de altfel ca și restul Universului — așa afirmă materialistii!

În mod opus, adepții diferitelor religii au însă certitudinea că tot ceea ce există este opera unei Entități atot-știutoare, atot-puternică și perfectă, numită Dumnezeu. Deși înrudit cu animalele prin corpul său fizic, omul are în el o parte nemuritoare, care este „eul” său veritabil. Rațiunea de a fi în timpul șederii sale în materia densă este de a se realiza ca o personalitate maturizată și implinită, pentru a putea reveni într-o zi în Paradis și a coopera astfel în fericire la eterna devenire a Creației.

Admițând existența planurilor superioare sau a sferelor de viață situate dincolo de limitele accesibile simțurilor noastre corporale, religiile nu au furnizat totuși decât noțiuni fragmentare privind aceste

planuri — noțiuni vagi și uneori chiar ianteziste.

Hristos a spus bine: „În casa Tatălui Meu există multe lăcașuri” (Ioan, 14, 2). Dată fiind însă lipsa de deschidere a celor care îl ascultau, El nu a putut da explicații mai ample. Apreciind că altceva era mai important, El a făcut eforturi pentru a spune contemporanilor Săi cum trebuie să gîndească, să vorbească și să acționeze pentru a putea ajunge la maturitatea spirituală și a se ridica în Creație.

Cunoștințele parțiale și contradictorii care ne-au parvenit prin intermediul medium-urilor și al clar-văzătorilor nu au făcut să se lămurească problema mai mult și să ne dea încredere.

Dacă s-ar generaliza o descriere transmisă de un dezincarnat printr-un medium și am voi să o extindem la toate sferile „de dincolo”, s-ar ajunge la concepții eronate privind diferitele planuri și viața însăși.

Trebuie să știm că împrejurimile apropiate ale Terrei sunt populate de dezincarnați de nivel inferior care, prin orientarea lor materialistă și inclinarea spre plăcerile terestre, sunt reținuți aici și rămîn legați de materie. Neavînd înveliș organic și rămînînd dominați de viciele lor, ei caută satisfacții prin înșeși plăcerile celor care sunt încarnați. Nu este deci de mirare că înregistrările pe bandă magnetică a vocilor „de dincolo” și mesajele transmise în cercurile spiritiste sunt adesea înșelătoare, făcînd să ne îndoim de maturitatea celor care le emit. Faptul că ei pot fi contactați atît de ușor, dovedește că acești dezincarnați nu au putut părăsi influența terestră și că au rămas legați de materie prin poftele lor. Atît timp cit nu vor deveni conștienți, risipindu-și timpul în inutilități și comportament nedemne de un spirit uman chemat la sarcini mai avîntate, nu vor putea merge mai sus. Cunoașterea lor se reduce la simpla aflare a faptului că moartea terestră nu a pus capăt existenței lor. A vrea să le ceri explicații asupra vieții de dincolo și asupra legilor, este desigur iluzoriu. (Va urma).

Ernest SCHMITT (Château-Thierry, FRANCE)

NOTE: — Conferințe despre „Mesajul Graalului” vor fi expuse în Iași în zilele de sîmbătă 13 iunie, ora 16,30 — la Casa Tineretului și duminică, 14 iunie — la Palatul Culturii, Sala Coandă.

— Persoanele care doresc primirea gratuită a broșurii „Conferențe Cholsies” (extrase din Mesajul Graalului) se vor adresa în scris la „Editions Françaises du Graal” — 23, rue Colbert — 93 100 Montreuil Bois, France. Se pot adresa și la București, la căsuța poștală 34 — 50.

Despre idealul paidetic

(urmare din pag. 7)

consecvență. Citind marile dumneavoastre lucrări, SINCRONIA, DIACRONIA Y HISTORIA, SISTEMA, NORMA Y HABLA, LOGICISMO Y ANTILOGICISMO EN LA GRAMATICA, DER MENSCH UND SEINE SPRACHE și înțelegînd felul în care puneți problemele și soluțiile date, am fost uimit mai tîrziu cînd, citînd studiul Determination y entorno din 1955, mi-am dat seama că întreaga teorie, cu toate conexiunile sale, se află expusă și formulată încă de la început. Puteți aproxima momentul în care ați intrat în viața fundamentală ale teoriei dumneavoastre lingvistice? În Italia în anii '40 sau în Uruguay?

— Eu cred că anumite idei le-am avut de la început. Ideea de a implica sistematicitatea cu constanța o aveam deja cînd am scris *La lingua di Ios Barba*. Plecînd de la Ios Barba, mi-am pus problema de ce înțelegem perfect un text atît de nou și de ce nu ne gîndim că ceea ce este altele decît ce se găsește în dicționare și în gramatici nu ne vorbează deloc. Ceva ce mi s-a spus pînă acum este totuși cu totul strălucitor! Înțelegem că, dară ceva s-ar spune, s-ar spune numai așa și nu altfel. Nu ne reflectăm, ci acceptăm automat, la chiar apreciem drept excelente aceste formulări absolute noi. Deci, de la această observație am plecat. Deja în *Sistema, norma y habla* sînt linii pe care le-am urmat, după cum sînt și unele la care am revenit. Am făcut acolo doar unele aluzii la alte dezvoltări posibile. Am văzut bine! Cum am spus în *Linguistic Competence*, tot desenul teoriei mele se găsește în *Determination y entorno* din 1955, schiță pe care am desfășurat-o ulterior, răsărînd principiul saussurean: în loc să spun că vom lua limba ca măsură a tuturor problemelor limbajului, am spus că, dimpotrivă, luăm vorbirea ca bază, ca măsură a tuturor aspectelor, chiar și a limbii.

— Puteți aprecia care a fost receptarea și difuziunea ideilor dumneavoastre înainte de a vă reîntoarce în Europa? Cînd au fost ele primite și înțelese?

— Imediat! Mai întîi fiindcă eu înțelesesem să discut probleme care erau cu totul actuale, și anume cele care despărteau lingvistica europeană de cea americană. În al doilea rînd, de la început m-am prezentat la nivelul tehnic cel mai înalt, discutînd lucrurile cu autoritatea pe care ți-o dă cunoașterea lor profundă și autentică. Utilizam conceptele și terminologia exactă cînd mă refeream la autorii reputeți, Saussure, Bloomfield, Hjelmslev... Cînd am început să trimit lucrările mele am primit răspunsuri de la mai mulți. Au apărut apoi recenzii, între care cea a lui Martinet în *Bulletin de la Société de Linguistique* și altele. Cînd m-am întors prima dată în Europa, în 1958, la Congresul de la Oslo, am văzut că toți ascultau cu mare atenție intervențiile mele.

— Și erati foarte tînar încă... — Eram tînar, însă am văzut că mă cunoșteau toți, că se apropiau să-l vadă pe acest „mare” Coșeriu, în vreme ce eu credeam că nu mă cunoștea nimeni acolo.

— La Montevideo reușiserati să alcătuiți un grup numinos de colaboratori?

— Nu, nu! De altfel nici nu se putea zice că țara are o singură universitate. Lingvistica era foarte redusă, nu avea cu cine discuta, nu era nici bibliografie. Era vorba mai curînd de a-i învăța pe uruguioni chestiunile elementare.

— A rămas cineva să vă continue acolo, după plecarea dumneavoastră?

— A rămas, firește! A rămas în primul rînd institutul pe care l-am întemeiat. Apoi, cînd am ajuns eu acolo nu se primea nici o revistă, iar cînd am plecat primeau 72 de reviste. A fost o muncă foarte grea, trebuia să lucrez pe mai multe planuri în același timp, adică să mă „fac” pe mine, să mă edific ca om de știință, și în același timp să prepar pe ceilalți, creîndu-le condițiile elemen-

tare: biblioteca, manuale, materiale etc. La venirea mea nu era absolut nimic.

— Spaniola ați învățat-o în Uruguay?

— Nu, o știam încă de la Iași, împreună cu celelalte limbi, le învățasem așa, ca omul sărac care învață mai repede.

— Să revenim la anii dumneavoastre de formație, în Italia. Erați foarte tînar, era război, cînd v-ați dat cele două doctorate. Există în Italia acelor vremi un climat anume? Era amprenta lui Croce foarte pregnantă? Pe Gentile l-ați cunoscut personal?

— Da, pe Gentile personal! De afară se vedea însă cu totul altfel: Croce se vedea ca un mare șef de școală. Dar marele maestru în filosofia italiană era Gentile. Croce era văzut ca un clasic, un pilon al tuturor științelor umane.

— Dar ideile lui Humboldt cum erau cunoscute în anii '50? Este justă impresia că dumneavoastră ați contribuit la re-actualizarea gîndirii lingvistico-teoretice humboldtiane?

— Sigur, sigur, se știa foarte puțin despre Humboldt! Mai rău încă, pînă și în Germania nu mai era cunoscut. Lucrul acesta l-a spus, dacă-ți amintești, Schutzeichel, la Suceava, anume că eu li l-am descoperit lor pe Humboldt și că ei, nemții, trebuie să-mi fie recunoscători pentru că, iată, vine unul din Uruguay ca să le redescopere lor valorile!

— Dar pe Hjelmslev l-ați cunoscut personal?

— Da, tot la Congresul de la Oslo. Apoi am fost acasă la el în Danemarca. Cînd stăteam în Uruguay îmi trimisese mai multe lucrări, eu i-am trimis lui de acolo, dar, totuși, el se terminase ca savant. În 1958 începuse o boală cumplită, un fel de paralizie a creierului... a și murit prin 1964, deși era un tip extrem de solid.

— Există urmași ai săi care să-i continue ideile?

— Nu! Ceea ce este caracteristic danezilor este neutralitatea. În 1954 am scris *Forma y sustancia en los sonidos del lenguaje* și i-am trimis-o și lui Hjelmslev. El mi-a răspuns trimîndu-mi și niște extrase și cărțuții pe care le scrisese atunci. Doamna Fischer-Jørgensen, cea care mi-a scris — cîndva am să public toate aceste scrisori —,

vorbea și de raporturile lor cu Hjelmslev. Am înțeles că fiecare, chiar dacă recunoaște o parte, un aspect, sau chiar esențialul din opera maestrului, el vrea să facă altceva. Daci nu există nici un singur elev al lui Hjelmslev care să-l continue integral, Togeby este și el, mai mult sau mai puțin glosematist.

— Ce alte personalități ați mai cunoscut?

— Benveniste, Jakobson, Martinet, Damaso Alonso, Wartburg, Baldensperger, Pottier, pe toți. L-am cunoscut și l-am admirat foarte mult pe Ramon Menendez Pidal. Despre Jakobson pot să povestesc ceva amuzant, căci și el avea goluri în cunoașterea tradiției. El avea un talent de a prelua ideile din aer. De multe ori prelua greșeli sau aberații. De exemplu, cineva îi spusese că Augustin crease termenii *signans* și *signatum*, dar acești termeni nu se află deloc la Sf. Augustin! Îi spusese cineva și el luase informația de bună...

— SIGNIFICANS și SIGNIFICATUS sînt la Augustin!

— Da, da, dar nu și *signans* și *signatum*. El avea o încredere prea mare în cei-l spuneau alții. Godel, editorul lui Saussure, îmi scria să mă întreb unde se află aceasta la Augustin, că el caută mereu și nu găsește. Într-adevăr, nu ai unde găsi, căci nu există! (Continuare în numărul viitor).

Silvia Alexandra PINTILIE: „În poveste”

În 1970, Teresa Klus-Wojtasińska, specialistă în pedagogie și redactor radiofonic, a fost rugată de directoarea redacției social-economice a postului de radio din Cracovia să urmărească, la un grup de preșcolari, cum iau ființă imaginile despre diferitele probleme grave cu care și adulții se descurcă, uneori, cu dificultate: cosmos, societate, economie, politică, diplomatie, istorie, viitor, geografie, progres tehnic, birocrație, superstiție, viața familială criteriile morale, creație artistică, bani, limbi străine, „hobbies” etc. Astfel a apărut ciclul de emisiuni, cu o largă audiență la public, „Lumea în ochii copiilor”, oglindind experiențele lor dobândite în familie, la grădiniță, pe stradă. Apoi s-a editat cartea de mare succes *Cind Socrate are cinci ani* (Nasza Księgarnia, Warszawa, 1981), ilustrată de copiii înșiși care participaseră la emisiuni, și din care prezențăm câteva fragmente.

Au intrat în studio speriați. S-au așezat țepeni în jurul mesei, deasupra căreia atârna microfonul, și răspundeau la întrebări „da, doamnă, nu doamnă”, ca niște demni profesori universitari cînd se așează pentru prima oară în fața acestei site enervante, care, nu se știe de ce, îi lipsește pe toți de siguranță de sine. Profesorii se apără, începînd, după câteva clipe de consternare, să comunice cursul pe tema planificată. Copiii se apăraseră străduindu-se să rețină întrebările mele și să le repete întocmai. (...) Devenea clar că, în studio, micuții nu vor spune nimic. Îmi părea rău, pentru că, atunci cînd eram așezați într-un colț la grădiniță, copilașii îmi povesteau cu pasiune și fantezie despre negri, tigri, berze și deșert. La întîlnirea următoare am adus, deci, un mic magnetofon portabil. A stîrnit un interes imens, aproape că erau să-l distrugă, douăzeci de copii dorind deodată să examineze acea cutie și să-i învîrtă toate butoanele posibile. Acel tertip a alungat tracul micilor actori. (...)

— Spuneți-mi, ce este soarele? — E lampa aceea de pe cer. Oamenii au făcut-o la fabrică și au agățat-o de cer. — Și nu cade? — Într-un cuțit. — Nu, o ține un cârlig. — Și cum au bătut oamenii cârligul în cer? — S-au urcat pe niște scări înalte. „Economistul” nu rezistă: — Soarele e un foc uriaș. Iar noaptea se stinge și din el se face luna. — Foc uriaș! se indignează „Entuziastul”. Dacă l-ai atinge, te-ar arde. Nimic n-ar mai rămîne din tine, numai cenușă neagră și poate niște hirtle arsă. Discuția se aprinde. Copiii strigă unul după altul: — Soarele e lampa aceea mare, care se stinge noaptea! Pentru ca oamenii să poată dormi, de aceea trebuie să se stingă! — Și unde se află întreprătorul lămpii? — Potolește furtuna. — La Varșovia! răspunde corul armonios. — E adevărat că pămîntul se învîrtește în jurul soarelui? — Pun întrebarea următoare. — Pămîntul a leargă după soare și soarele după pămînt. Se urmăresc în cerc! — Nu! intervine hotărît „Filozoful”. Globul terestru se învîrtește, dar treptat, și astfel se face primăvara, și vară, și toamnă, și iarnă. — Dacă globul s-ar învîrți, atunci oamenii ar cădea, pentru că nu și-ar putea ține echilibrul! protestează „Entuziastul”. Și pămîntul nu se poate mișca, deoarece camioanele și autobuzele cîntăresc îngrozitor de greu și apasă pămîntul. Chiar tramvaiul... Eu: — Și cine a fost Copernic? — Domnul acela cu plete, care are întotdeauna o carte în mînă, spune „Femeiușca”. Am văzut într-un tablou. — El a oprit soarele și a mișcat pămîntul, strigă „Filozoful” mai tare decît ceilalți. Numai că nu știu de ce și nici cum a oprit soarele, adăugă trist. — Și a făcut-o demult? — Tare, tare demult..., vine unanim răspunsul (...).

— Ce este satul? — Satul este unde sint vaci, porci, găini, păduri, ciuperci... — Și unde este o cîmpie mare. — Și unde este aer curat, și nu ca la oraș, unde merg numai mașini și afumă totul. — Acolo e loc mult. Iarna poți merge cu schiurile... — Și este un piriiaș. — Și de unde vine satul? — Vine că nu era oraș și au trebuit să construiască satul, altfel unde să locuiască oamenii? — Și ca să meargă în vacanță, altfel unde ar merge copiii în vacanță, în pustiu? — Ce a fost mai întîi, orașul sau satul? — Pun întrebarea esențială. — Orașul! Apoi oamenii au construit satul, să aibă unde merge și să aibă aer curat. — Nu-i adevărat! se opune „Raționalistul”. Mai întîi a fost satul, apoi orașul. Dar pentru că oamenii trebuiau să cumpere pîine și unt, au construit orașul, ca să cumpere tot ce le trebuie. — Și cînd

oamenii au vrut să aibă cereale, au trebuit să are la sat și nu la oraș, unde cresc numai copaci și iarbă, examinează „Filozoful” lucid problema. — Dacă vacile și porcii ar paște în oraș și tramvaiele n-ar putea circula, atunci oamenii s-ar enerva, adăugă „Pedagogul”. — Știu de ce oamenii fug de la sat la oraș, afirmă deodată „Isteața”. Eu: — Chiar fug? — Da, am auzit și știu de ce. Cînd bunica m-a pus să pasc vaca, chiar voiam să fug la oraș. — De ce? — Pentru că e foarte greu să paști vaca. A trebuit s-o pasc o jumătate de zi, pînă m-au durut miinile, și voiam să fug la oraș, dar bunica se uita pe fereastră și mă vedea. — Și n-ai fugit? — Nu, n-am putut și a trebuit s-o pasc mai departe. — Iar să.

Correspondență din Polonia

Cînd Socrate are cinci ani

tenii, în general, sint oameni harnici, declară „Economistul”. — La sat producția agricolă crește, pentru că așa spune mereu un nene cu părul creț la televizor, că producția agricolă crește, îi informează „Criticul” pe interlocutori. — Căi sint necesari la sat? — Foarte necesari. Căi în gospodărie sint cei mai necesari, pentru că bunicul spunea odată că fără cai gospodăria nu face doi bani. — Atunci bunicul tău e înapoiat, pentru că azi nu se ară cu caii, ci cu tractorul, nu trebuie cai, își spune părerea „Femeiușca”. — Ba nu, trebuie, cu calul poți vorbi, cu tractorul nu. — Și uneori, cînd vizi-tiul moțăie, calul știe unde e casa. Iar tractorul nu (...).

— Munca este dreptul, datorită și onoare omului. Și mai ce? — Munca este cînd tata merge la birou, pentru că la birou se muncește, răspunde serios „Albăstrica”. — La birou nu se muncește deloc, numai se stă, ripostează „Entuziastul”. — Și cînd mergi la fabrică? — Cînd mergi la fabrică, mergi la lucru, nu la muncă. — Toți oamenii muncesc? — Nu toți, unii stau acasă. — Și acasă nu poți munci? — Poți găti, faci sarmale, prăjești cîrnați, mîncînci piine cu cîrnați. Nu muncеști. — Cînd mama merge la birou, e muncă, iar cînd vine acasă și curăță sau gătește, nu-i muncă, confirmă „Albăstrica”. — După ce cunoști că cineva muncește? — E foarte obosit și are riduri pe față. — Și e transpirat. — Și merge repede și are o sacosă sub braț. — Și n-are niciodată timp. De exemplu, ca tata, mama l-a rugat să atirne rufele, iar tata a răspuns: „N-am timp, trebuie să lucrez”, constată „Isteața”. — De ce muncesc oamenii? — Pentru Polonia Populară, ca să se dezvolte! strigă „Entuziastul”. — Să aibă bani, să-și cumpere mașină. — Acum sint așa niște vremuri cînd fiecare, dacă vrea să trăiască, trebuie să plătească, pentru că nimeni nu-i dă nimic pe gratis, intervine trist „Filozoful”. — Trebuie să muncești ca să ai bani, căci e foarte urit să furi, explică „Fotbalistul”. — Omul harnic se cunoaște după decorații. Cînd i-au arătat la televizor pe minerii harnici, fiecare avea douăzeci de decorații. — Oamenii harnici sint mulți, iar decorații puține, intervine din nou „Filozoful”. — Mama merge la cumpărături, spală, gătește, muncește la birou și n-are decorație, se mîhneste „Albăstrica”. — Mama ta nu apare la televizor, de ce să aibă decora-

ție? se miră „Fotbalistul” (...).

— Ce este societatea? — Societatea este multă lume într-un singur loc... Robinson pe insula pustie nu era societate, pentru că era singur. Se izola de societate, explică „Filozoful”. — Iar tata cînd se întoarce de la serviciu, merge imediat în camera lui și se închide acolo ca nimeni să nu-l deranjeze. Și mama spune că tata trăiește ca un pustnic, pentru că se izolează, adăugă „Albăstrica”. — În societate sint oameni mai importanți și mai puțin importanți? — Da, de exemplu, domnii aceia din Varșovia care conduc totul. — În societate, cei mai importanți sint activiștii sociali, completează „Pedagogul”. — Ce este un activist social? — Este nenea acela care sîdește copaci în parc. Societatea distruge copacii, iar el trebuie din nou să-i sîdească în anul următor. — Cea mai bună societate e la ședință. Numai că tatei nu-i plac ședințele, remarcă unul din observatori perspicace. — Societatea e chiar în tramvai, pentru că oamenii se ceartă. Iar mama a spus odată că societății noastre îi place să se certe, conchide „Isteața”. — Nu-mi place deloc societatea, mărturisește „Criticul”, chiar i-am spus tatei să mă ducă unde nu-i societate. Iar tata mi-a spus să nu vorbesc prostii. E clar că trebuie să existe societate. — Societatea e

și ascultă, atunci or să mă asculte și pe mine, își prezintă „Criticul” programul. — De ce unii oameni îi pot conduce pe ceilalți, iar alții nu? — E mai bine ca doar cei mai înțelepți să conducă. — Dar de ce se întimplă ca unii oameni să aibă dreptul să-i conducă pe ceilalți? reiau întrebarea. — Pentru că au fost aleși și chiar mama spunea că ea însăși i-a ales, iar eu, cînd o să fiu mare, și eu o să aleg. — Conducerea e necesară, deoarece dacă nimeni n-ar conduce, atunci ar fi în lume o dezordine îngrozitoare, pronunță „Economistul” verdictul. — Și cînd oamenii conduc, atunci este ordine? — Nu, dar măcar e mai bine decît dacă nimeni n-ar conduce și fiecare ar face ce i-ar plăcea. — Ce este puterea? — Puterea e tribunalul, pentru că unchiul meu lucrează la tribunal și mi-a spus că acolo e puterea, afirmă un mic cetățean, dar imediat abundă alte propuneri. — Cred că puterea e domnul acela care se numește rege. — Puterea e cel ce guvernează. — Pentru tata, e consiliul de administrație. Mama spunea că acest consiliu e chiar mai important ca mama însăși. — Puterea e milițianul. Dacă circuli încorect, atunci puterea fluieră și spune: „Amen-dă, vă rog”. Iar cu puterea nu-i voie să discuți. — Tata spunea că puterea e ca o scară și poate chiar cu cea mai înaltă treaptă. — Eu am văzut o asemenea putere pe ultima treaptă, intervine „Tăcuta”. — Unde? întreb, mirată. — La circ. Era o scară lungă și sus pe scară era puterea. Și făcea scamatorii. — Erau acrobații, nu puterea, puterea e la Palatul Culturii din Varșovia, la ultimul etaj, protestează „Filozoful”. — În America sint blocuri mai înalte ca Palatul Culturii, acolo puterea e mai sus, stabilește „Isteața”. — Nu-i adevărat, cea mai înaltă putere trebuie să fie la Varșovia, pentru că e capitala noastră, își susține „Filozoful” afirmația. — Puterea e necesară? — E necesară numai o putere, pentru că dacă sint mai multe, nu mai știi de care să ascuți (...).

— Ce este diplomația? — Diplomația este, de exemplu, o diplomă bună. Mama e diplomată, pentru că are diplome foarte bune, de chimie, răspunde mindru „Raționalistul”. — Diplomația e atunci cînd stau mulți domni la conferință. — Diplomația e numai o conferință foarte importantă, cînd fiecare domn are un alt domn care îi sopteste la ureche și traduce, insistă „Entuziastul”. La o astfel de conferință se vorbește despre economie și politică. — Și ce se aranjează? — Nu se știe, pentru că domnii aceia închid ușile și conferința cu ușile închise. — Diplomația asta e îngrozitor de grea, se plînge „Femeiușca”. Un nene spunea la radio că sint afaceri importante și greutăți mari. — Diplomația nu-i deloc grea, nici importantă, o poți ascunde într-o servietă. Se produc chiar servietele speciale închise cu o cheiță, pentru diplomația asta. Unchiul a și cumpărat o asemenea servietă, dar în ea duce acum prosop și săpun în delegație, deocamdată, pentru că nu e încă diplomat, explică „Raționalistul”. — Diplomatul e cel care are corp! se amestecă în discuție „Filozoful”. — De unde știi? — Au trecut odată prin Cracovia niște mașini negre minunate cu stegulețe și tata spunea că sint corpul diplomatic. — Tata e diplomat! — De ce? — Pentru că atunci cînd unchiul a trebuit să plătească o amendă, mătușa a spus ca tata să meargă să aranjeze, pentru că tata e un bun diplomat care aranjează totul! — Dar cînd tanti Zosia îi aranjează mamei un pulover franțuzesc, nu-i diplomație, numai comerț! — Dar comerțul exterior, ce-i? se revoltă „Economistul”. — Ca să fie comerț exterior, trebuie să fie tratate. Și cînd sint tratate, trebuie să fie diplomați, pentru că asemenea tratate le aranjează numai domni diplomați, explică „Raționalistul”. — Și fac documente... — Nu le fac, numai le semnază! Le place grozav să semnaze tratate. Pentru asta primesc vin în pîhărele, așa am văzut la televizor, îi informează „Femeiușca” pe cei prezenți. — Cînd am să fiu mare, am să semnaze tratate și am să capăt vin. — Atunci ai să fii bețiv, și nu diplomat! se infurie „Criticul”. Diplomații beau șampanie, nu vin! (...).

Traducere și prezentare de Petruța SPĂNU

Cititorii din străinătate se pot abona și direct la redacție, prin depunerea în contul nostru 47.21.7.66.50.10 la B.C. Iași, a sumelor corespunzătoare — în dolari S.U.A. sau echivalente în alte monede convertibile. Zona europeană: 96 dolari S.U.A. (1 an). Zona americană și australiană: 108 dolari S.U.A. (1 an). În abonament este inclus și serviciul de expediere efectuat de redacție.

Redactor șef: IOAN HOLBAN
Redactor șef adjunct: NICOLAE TURTUREANU
Secretar general de redacție: VASILE CONSTANTINESCU
Redacția: Sorin LUPĂȘCU ● Bogdan-Mihai MANDACHE ●
Stefan OPREA ● Cassian Maria SPIRIDON ● Valeriu STANCU ●
Secretariat de redacție: Virginia BURDUJA ● Mariana STANCU ●
Carmen VERICEANU ● Contabil șef: Nicolae VECHIU ● Secretar dactilograf: Adela GACEA ● Angelica MORARU ● Sector difuzare: Cătălin NICOLAU ● Correspondenți din străinătate: Paolo GIANFELICI (Italia) ● Gabriel MARDARE (Franța) ● Horst FASSEL (Germania) ● Petruța SPĂNU (Polonia) ● Adrian PORUCIUC (S.U.A.) ●

Tiparul: S.C. „Dosoftei” S.A., Str. Sf. Lazăr 49, Iași, 6600.

Redacția și administrația: Str. V. Alecsandri nr. 8, Iași, 6600
Telefoane. Redactor șef: 981/46433; Redacția și secretariat redacție: 981/13906; Contabil șef și Difuzare: 981/13923.
Poziția în Catalogul Presei Interne: 842.
ISSN: 1220-4560.